

„Badanie jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce”

– RAPORT Z BADANIA –

BIURO RZECZNIKA PRAW DZIECKA

WARSZAWA 2023

Biuro Rzecznika Praw Dziecka
ul. Chocimska 6
00-791 Warszawa

Wykonawcą badania jest firma:

Danae Sp. z o.o.
ul. Bora-Komorowskiego 19B
80-377 Gdańsk

SPIS TREŚCI

1. GŁÓWNE WNIOSKI	4
2. OPIS METODOLOGII BADANIA.....	8
2.1. CEL BADANIA	8
2.2. OPIS PRÓBY.....	8
2.3. NARZĘDZIE BADAWCZE	9
2.4. HARMONOGRAM REALIZACJI.....	10
2.5. NOTA BADAWCZA.....	10
3. CHARAKTERYSTYKA DZIECI I MŁODZIEŻY	12
4. SAMOPOCZUCIE FIZYCZNE	21
4.1. AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA I ZDROWIE	21
5. SAMOPOCZUCIE PSYCHICZNE.....	26
5.1. RADOŚĆ Z ŻYCIA	26
5.2. NASTRÓJ I EMOCJE.....	27
5.3. OBRAZ WŁASNEJ OSOBY	30
6. ŻYCIE RODZINNE I OSOBISTE	33
6.1. ŻYCIE RODZINNE.....	34
6.2. FINANSE OSOBISTE.....	37
7. WSPARCIE SPOŁECZNE I RÓWIEŚNICY	41
7.1. RÓWIEŚNICY	41
8. ŚRODOWISKO SZKOLNE	45
8.1. SZKOŁA I NAUKA.....	45
9. ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW KIDSCREEN.....	50
10. DZIECI I MŁODZIEŻ Z UKRAINY.....	61
10.1. DZIECI I MŁODZIEŻ Z UKRAINY W NAJBLIŻSZYM OTOCZENIU.....	61
10.2. POSTAWY WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY Z UKRAINY	65
10.3. KOMPONENTY DOTYCZĄCE POSTAW	68
11. ANEKS TABELARYCZNY.....	75
12. SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	88
ZAŁĄCZNIKI	91

1. GŁÓWNE WNIOSKI

O badaniu

Badanie miało na celu diagnozę jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce, a jego wyniki posłużą zaplanowaniu ukierunkowanych na nich polityk i interwencji publicznych. Badaniem objęto łącznie ponad 4600 uczniów z całej Polski, na trzech poziomach edukacyjnych: edukacji wczesnoszkolnej, szkoły podstawowej (klasy 6.) oraz szkoły ponadpodstawowej (technika i licea ogólnokształcące). Pomiar przeprowadzono przy użyciu kwestionariusza The KIDSCREEN – wystandaryzowanego narzędzia badawczego, stosowanego w różnych krajach europejskich. W związku z napływem do Polski znacznej liczby uchodźców z Ukrainy, w badaniu poruszono również tematykę stosunku młodzieży do koleżanek i kolegów zza wschodniej granicy. Realizacja badania w szkołach miała miejsce w czerwcu 2023 r., pod koniec roku szkolnego.

Aktywność fizyczna

Ogólny wskaźnik samopoczucia fizycznego uczniów można uznać za zadowalający (średnia 67,5 pkt na 100), aczkolwiek wyraźnie spada on wraz z wiekiem. Najmłodszy najwyżej oceniają swoją sprawność ruchową i aktywność fizyczną (ok. 80% wskazań pozytywnych), która z kolei u najstarszych spada do ok. 60% wskazań. Młodzież nie ma wystarczająco dużo aktywności ruchowej, nawet jeśli deklaruje ona zdolność do podejmowania wysiłku fizycznego i ogólną sprawność fizyczną.

Uczniom brakuje energii do życia – taką chęć i werwę wskazał zaledwie co drugi uczeń (średnia 2,5 na 4 pkt). Ikry brakuje nawet siedmio- czy ośmiolatkom, gdzie liczba wskazań pozytywnych uplasowała się na poziomie 78%. Nie najwyżej oceniane jest również zdrowie (ogólna średnia 2,7), przy czym optymistycznie o swojej ogólnej kondycji zdrowotnej mówi tylko połowa młodzieży ze szkół ponadpodstawowych.

Alarmujące są statystyki dotyczące płci – o ile wśród najmłodszych dysproporcja ta nie jest obserwowana, o tyle wśród starszych roczników we wszystkich aspektach składających się na zdrowie fizyczne chłopcy wypadali lepiej, przy czym w grupie młodzieży różnica ta była bardzo znacząca.

Istotne zatem wydaje się zachęcanie dzieci i młodzieży do uprawiania sportu od najmłodszych lat, tak podczas zajęć szkolnych, jak i pozaszkolnych. Ważne wydaje się promowanie idei zdrowego odżywiania czy informowanie o pozytywnym wpływie aktywności ruchowej na ogólne samopoczucie, jak chociażby pomoc w walce z depresją

czy dolegliwościami bólowymi. Tu przydatne byłyby spotkania z autorytetami w tej dziedzinie, np. podczas lekcji wychowawczych. Ważne, by ofertę zajęć urozmaicić i dostosować również do zainteresowań dziewcząt (np. poprzez jogę czy fitness na zajęciach wychowania fizycznego).

Samopoczucie psychiczne

To kolejny z aspektów, który jest mocno zróżnicowany w zależności od grupy wiekowej. Dobrostan psychiczny jest znacznie wyższy u dzieci niż u starszych kolegów i koleżanek – wartości średnie wskaźników wahają się od 78,2 u uczniów klas 2 SP, przez 66,1 u uczniów klas 6 SP i spadają do 59,3 u najstarszych.

Sześciu na dziecięciu uczniów czuje radość z życia, przy czym entuzjazm spadał wraz z wiekiem. Za radosne swoje życie uznała mniej niż połowa młodzieży (klasa 2 PP), podobnie wyniki wyglądały w kwestii dobrego nastroju czy dobrej zabawy, które zanegował co piąty uczeń liceum czy technikum. Choć smutek nie jest częstym doświadczeniem wśród najmłodszych dzieci, ze wszystkich negatywnych zjawisk ta średnia wypadła najniżej (2,9). Obniżenie nastroju i niechęć do działania bardziej zauważalne są u nastoletnich dziewcząt, tak ze starszej, jak i młodszej grupy wiekowej. Natomiast poczucie samotności rzadko towarzyszy uczniom, co świadczy o tym, że gorsze samopoczucie nie wynika z braku ludzi w najbliższym otoczeniu.

Niepokój w aspekcie samopoczucia psychicznego budzą dane dotyczące własnej samooceny. Niezadowolony z siebie był co dziesiąty siedmio- i ośmiolatek, co czwarty szóstoklasista i co trzeci uczeń szkoły ponadpodstawowej. Szczególnie krytyczny obraz siebie mają nastolatki płci żeńskiej, a u kobiet z liceum czy technikum to niewartościowanie własnej osoby tylko się pogłębia – negatywnie postrzega siebie odpowiednio 32% i 39% dziewcząt.

Wciąż aktualne pozostają zatem rekomendacje dotyczące rozwijania programów wsparcia dla dzieci, nastolatków i młodzieży, w tym udostępnienia i obsługi telefonów zaufania i zapewnienia opieki psychologiczno-pedagogicznej w szkołach. Ważne wydaje się również edukowanie nauczycieli i rodziców, by zwracali uwagę na niepokojące symptomy u nastolatków i odpowiednio na nie reagowali. W kontekście niskiego poczucia własnej wartości nie bez znaczenia są również wzorce ukazywane przez media, w tym media społecznościowe. Warto prowadzić również wszelkiego rodzaju kampanie społeczne przeciwko hejtowi i nienawiści.

Życie rodzinne i osobiste

Relacje z rodzicami, niezależnie od wieku, oceniane są dobrze – uczniowie mają poczucie sprawiedliwego traktowania oraz przekonanie, że mogą o wielu rzeczach z rodzicami porozmawiać (przeciętne wartości po 3,0). Niezmiennie brakuje natomiast czasu, zarówno tego dla siebie i na własne przyjemności, jak i spędzanego w gronie rodzinnym (średnie na poziomie 2,5-2,6).

Najmniej miejsca na własne przyjemności znajduje w ciągu dnia młodzież, choć i wśród najmłodszych 13% skarży się, że nie może zagospodarować wolnego czasu tak, jak by chciało. Z wiekiem rośnie natomiast odczucie niezależności finansowej, nie tylko w kontekście wydatków na własne cele, lecz także subiektywnego postrzegania dorównania innym w tym zakresie.

Jedna piąta uczniów ma poczucie, że rodzice nie poświęcają im wystarczająco dużo czasu. Co znamienne – takiego samego zdania są najmłodszy i najstarsi badani. To ważny sygnał od młodzieży, że u progu dorosłości ona również potrzebuje uwagi, kontaktu i rozmów z rodzicami. W tym aspekcie ważne są zatem wszelkie programy kierowane do rodzin oraz inicjatywy mające na celu integrację dzieci i rodziców.

Wsparcie społeczne i rówieśnicy

Relacje z rówieśnikami to jeden z wyznaczników jakości życia i to właśnie ten wskaźnik uzyskał najwyższe średnie wartości (69,7 pkt na 100). Czas spędzany z koleżankami i kolegami oraz wspólną zabawę wskazywało ponad sześciu na dziesięciu uczniów, przy czym najmłodszy na kontakty z rówieśnikami mieli go subiektywnie najwięcej. Wysoko oceniane jest wsparcie ze strony innych uczniów – na koleżeńską pomoc liczyć może 65% badanych, a średnia 2,8 u młodzieży w kwestii polegania na swoich znajomych to jeden z najwyższych wyników w tej grupie w całym pomiarze. Warto zatem podtrzymywać te relacje i angażować uczniów w projekty grupowe, wspólne przedsięwzięcia czy dyskusje, które nie tylko rozwijają umiejętność argumentacji, lecz także otwierają na odmienne zdania i perspektywy.

Szkoła i nauka

Dzieci i młodzież nie przepadają za szkołą, a z wiekiem niechęć ta coraz bardziej się pogłębia. Funkcjonowanie w środowisku szkolnym to najniżej oceniany aspekt, osiągający wartości wskaźnika na poziomie 75,6 u dzieci, 59,3 u nastolatków i 55,5 u młodzieży (w przeliczeniu na 100). Zadowolona z pobytu w szkole była mniej niż połowa wszystkich uczniów, przy czym wśród licealistów i uczniów techników odsetek wynosił zaledwie 28%. Jednocześnie niechęć do szkoły nie wynikała ze złych relacji z kadrą pedagogiczną, która była

oceniana relatywnie dobrze – średnia 2,8 pkt na 4 (od 2,6 wśród nastolatków i młodzieży do 3,2 u najmłodszych). Stosunki z nauczycielami to zdecydowanie najlepiej odbierany aspekt pobytu w szkole, nieco gorzej wypadła kwestia skupienia uwagi czy radzenia sobie z materiałem (odpowiednio 2,5 i 2,6). Konieczne wydaje się zatem wypracowanie sposobów zachęcenia uczniów do uczęszczania do szkoły, poprzez zwiększenie atrakcyjności zajęć, w tym opracowanie programów lekcji, które wymagają większej aktywizacji uczniów (zadania kreatywne, dyskusje, prace grupowe).

Dzieci i młodzież z Ukrainy

Uczniowie zauważają obecność dzieci i młodzieży z Ukrainy, którzy przyjechali do Polski. Ponad połowa respondentów (67%) przyznała, że w ich szkole są lub byli obecni ich rówieśnicy z Ukrainy. Rzadko jednak mają okazję do wspólnych kontaktów – zdecydowana większość odpowiadających (60%) spędza czas wolny z polskimi kolegami/koleżankami. Czas wolny po równo z dziećmi z Ukrainy i z Polski spędza 7% badanych, natomiast co czwarty uczeń uważa, że w jego otoczeniu nie ma takiej możliwości.

Z tego też powodu badani nie są pewni, jak postrzegają ich koledzy z Ukrainy. Aż 45% uczniów z Polski twierdzi, że są obojętni dla dzieci i młodzieży zza wschodniej granicy, nieco ponad połowa odpowiadających uważa, że jest akceptowana przez przyjezdnych rówieśników. Uczniowie nie wiedzą, co mają myśleć o możliwości pozostania kolegów i koleżanek z Ukrainy na stałe w Polsce (56%). Za pozostaniem tych dzieci i młodzieży w Polsce jest co piąty uczeń, jednak tyle samo osób jest przeciwko.

Odnotowano pozytywny stosunek badanych do dzieci i młodzieży z Ukrainy. Większość uczniów pomogłoby rówieśnikom z Ukrainy, gdyby ktoś ich krzywdził oraz uważa, że przyjezdni rówieśnicy nie przeszkadzają i mogą funkcjonować w ich otoczeniu. Ponad połowa dzieci twierdzi również, że mogłaby z dziećmi i młodzieżą z Ukrainy współdziałać/współpracować. Jeden na trzech badanych uczniów przyznał, że nie interesują go przyjezdni rówieśnicy, częściej takiej odpowiedzi udzielali starsi badani (KL. 2 PP: 36%).

W świetle tych wyników warto ułatwić integrację ukraińskich i polskich uczniów. Uczniowie z Polski mają poczucie, że są obojętni dla rówieśników z Ukrainy. Być może dzieje się tak dlatego, że uczniowie z Ukrainy z uwagi na barierę językową i poczucie wyobcowania tworzą zamknięte grupy. Z drugiej jednak strony dzieci i młodzież z Polski doświadczają nagłych zmian w szkole i nie są pewni, czy dobrze byłoby, gdyby ich ukraińscy rówieśnicy zostali w Polsce na stałe. Dobrym pomysłem byłoby przygotowanie scenariuszy lekcji wychowawczych, podczas których uczniowie z obu krajów mogliby się lepiej poznać oraz opowiedzieć sobie

o swoich kulturach (i różnicach pomiędzy nimi). Ważne wydaje się takie organizowanie pracy dzieci, by umożliwić im wspólne zajęcia, np. poprzez tworzenie grup warsztatowych składających się z uczniów obu nacji. Kolejnym pomysłem jest zorganizowanie dla dzieci treningu interpersonalnego, a więc zajęć, podczas których uczestnicy poprzez podejmowanie bezpośrednich interakcji poznają się wzajemnie i nabywają lub rozwijają umiejętności ważne w kontaktach z innymi ludźmi lub z samym sobą. Koniecznym aspektem w nowej sytuacji jest również zapewnienie pomocy pedagogiczno-psychologicznej wszystkim potrzebującym – zarówno z Polski jak i Ukrainy – zmieniona codzienność może być trudna dla obu stron.

2. OPIS METODOLOGII BADANIA

2.1. CEL BADANIA

Badanie wpisuje się w koncepcje teoretyczne związane z dobrostanem dzieci i młodzieży. Jego głównym celem była ocena jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce. Uzyskane wyniki miały za zadanie identyfikację poziomu funkcjonowania dzieci i młodzieży w kilku wybranych sferach życia: fizycznej, psychicznej, społecznej czy rodzinnej. Dodatkowym aspektem, w odpowiedzi na znaczący napływ uchodźców wojennych, było zbadanie relacji młodzieży z koleżankami i kolegami z Ukrainy.

Wyniki przeprowadzonego badania przełożą się na identyfikację zasobów i obszarów problematycznych, które pozwolą na zaprojektowanie właściwych polityk i interwencji publicznych ukierunkowanych na dzieci i młodzież.

2.2. OPIS PRÓBY

Badaniem objęto łącznie 4629 uczniów na trzech poziomach edukacyjnych:

- edukacji wczesnoszkolnej (klasy 2. szkoły podstawowej) – N=1505
- szkoły podstawowej – klasy 6 – N=1362
- szkoły ponadpodstawowej – klasy 2 – N=1762

Przez szkoły ponadpodstawowe rozumie się licea ogólnokształcące oraz technika, z wyłączeniem szkół branżowych, szkół specjalnych, szkół dla dorosłych itp.

Projekt został zrealizowany łącznie w 176 jednostkach szkolnych na terenie całej Polski, przy czym w wymaganych 169 jednostkach osiągnięto zakładane minimum, polegające na przebadaniu min. 20 uczniów w danym klastrze. Tym samym rozkład jednostek przedstawia się następująco:

- klasa 2 szkoły podstawowa – 59 jednostek
- klasa 6 szkoły podstawowa – 57 jednostek
- klasa 2 szkoły ponadpodstawowa (liceum/technikum) – 60 jednostek

gdzie jako jednostkę przyjęto wszystkie klasy z danego poziomu edukacyjnego w danej szkole.

Szkoły uczestniczące w badaniu zostały dobrane w sposób losowy, warstwowy. Struktura próby została opracowana proporcjonalnie z uwzględnieniem lokalizacji, a w przypadku szkół ponadpodstawowych również typu szkoły. Z racji dysproporcji w liczbie przebadanych uczniów w obrębie poszczególnych szkół, dokonano ważenia.

2.3. NARZĘDZIE BADAWCZE

Badanie zostało zrealizowane metodą ilościową, przy pomocy kwestionariusza ilościowego w wersji elektronicznej, wypełnianego przez ucznia samodzielnie w formie ankiety audytoryjnej lub pod nadzorem. Taki wybór techniki badania pozwolił na zachowanie poufności i anonimowość wypowiedzi badanych, umożliwiając udzielenie szczerych odpowiedzi.

W badaniu zastosowany został kwestionariusz The KIDSCREEN¹ – wystandaryzowane narzędzie badawcze, stosowane w różnych krajach europejskich. Jest ono dostosowane do różnych poziomów edukacyjnych i spełnia wszystkie wymogi etyczne realizacji badań z osobami nieletnimi. Kwestionariusz porusza takie tematy jak: Aktywność fizyczna i zdrowie, Ogólny nastrój, Rodzina i spędzanie czasu wolnego, Życie towarzyskie: relacje z kolegami i koleżankami, Szkoła i nauka. Do uczniów na wszystkich poziomach edukacyjnych zastosowano wersję uproszczoną narzędzia (The KIDSCREEN-27). Do badania postaw wobec ukraińskich uczniów wykorzystano autorski kwestionariusz – ten moduł skierowany był wyłącznie do nastolatków.

¹ The KIDSCREEN Group, 2004; EC Grant Number: QLG-CT-2000- 00751 KIDSCREEN-27, Child and Adolescent Version in Polish language

2.4. HARMONOGRAM REALIZACJI

Rekrutacja placówek rozpoczęła się na przełomie maja i czerwca 2023, przy czym część terenowa badania prowadzona była w czerwcu 2023 roku, do ostatnich dni roku szkolnego 2022/2023.

Decyzja o realizacji dodatkowego modułu badawczego, analizującego relacje koleżeńskie polskich uczniów z ukraińskimi dziećmi, podyktowana była znaczącym napływem uchodźców wojennych zza wschodniej granicy. Jak wynika z danych Straży Granicznej, od wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie (24.02.2022 r.) do zakończenia realizacji niniejszego badania, do Polski przybyło ponad 13,276 mln osób uciekających przed wojną, w tym głównie kobiet i dzieci. Z danych Ministerstwa Edukacji i Nauki wynika, że w marcu 2023 roku do polskich szkół i przedszkoli uczęszczało niespełna 190 tys. dzieci i młodzieży z Ukrainy. Choć wielu obywateli wróciło do ojczyzny, widoczna obecność ukraińskich uczniów w polskich szkołach to wciąż wyzwanie dla systemu edukacji.

2.5. NOTA BADAWCZA

Poniżej prezentujemy kilka informacji technicznych i metodologicznych, które ułatwią lekturę raportu:

- wyniki badania przedstawione w formie procentowej (%) każdorazowo prezentowane są jako wyniki ważone. Liczebności (N), zgodnie z metodologią, przedstawiane są jako dane nieważone. Wyjątek stanowią dane metryczkowe, zawarte w podrozdziale „Charakterystyka dzieci i młodzieży”, gdzie zarówno procenty, jak i liczebności mają charakter nieważony;
- na wykresach kołowych oraz wykresach skumulowanych suma poszczególnych wartości procentowych może wynosić 99% lub 101%. Jest to wynikiem stosowanych zaokrągleń w wartościach liczbowych po przecinku;
- kwestionariusz skonstruowano w ten sposób, że ocena poszczególnych aspektów jakości życia odnosiła się każdorazowo do ostatniego tygodnia, w którym realizowano pomiar;
- aspekty oceniane były na skali od 0 do 4. W każdym przypadku przy danym stwierdzeniu można było uzyskać od 0 do 4 punktów – im wyższa wartość, tym bardziej pozytywny wynik (skale zostały odwrócone tam, gdzie było to konieczne). Odpowiedzi takie jak „dość często”, „średnio”, „dobrze”, traktowano jako odpowiedź ambiwalentną (umiarkowaną), chcąc zachować symetrię skali;

- dla zachowania większej przejrzystości przyjęto, że odpowiedzi zaprezentowane na wykresach kolorem niebieskim oznaczają odpowiedzi pozytywne, a szarym odpowiedzi neutralne. Jednocześnie najmłodszym uczniom (dzieciom) przypisano kolor czerwony, szóstoklasistom (nastolatkom) kolor żółty, zaś uczniom szkół ponadpodstawowych (młodzieży) – zielony. Natężenie koloru odzwierciedla stopień poparcia danej wypowiedzi.
- dzieci ukraińskie nie odpowiadały na pytania z bloku dotyczącego postaw wobec migrantów z Ukrainy, wobec czego liczebności w tej sekcji raportu są niższe.
- narzędzie badawcze – pytania i kafeterie odpowiedzi – było wersjonowane ze względu na płeć ucznia. W raporcie stwierdzenia mają postać zunifikowaną, co jest podyktowane chęcią prezentacji odbiorcy łatwiejszej formy.

Wśród badanych uczniów drugich klas szkół podstawowych zdecydowana większość charakteryzowała się narodowością polską (97%). 3% respondentów to uczniowie narodowości ukraińskiej.

Wykres 2. Charakterystyka respondentów - narodowość (KL. 2 SP)

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły podstawowej, N=1505

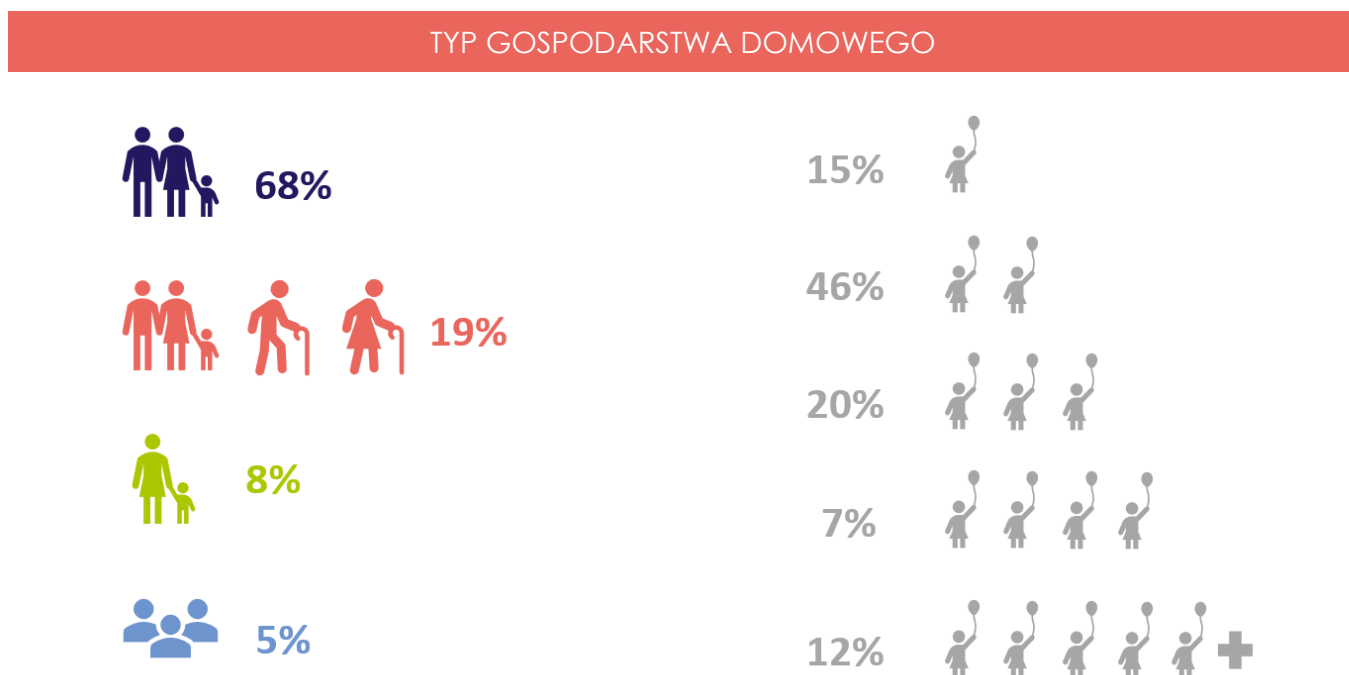
W badaniu wzięły udział dzieci reprezentujące różne typy gospodarstw domowych. 7 na 10 badanych (68%) zadeklarowało, że wychowuje się w pełnej rodzinie składającej się z matki, ojca oraz ewentualnego rodzeństwa.

Rzadziej drugoklasistów wychowują oboje rodziców oraz dziadkowie bądź jeden z nich – 19%. Około 8% badanych dzieci wychowuje się tylko z matką i ewentualnym rodzeństwem. Inne typy gospodarstw domowych stanowiły 5%, wśród nich znalazły się takie, gdzie dziecko wychowywane jest przez dalszą rodzinę (ciocię/wujka) (1,2%), wyłącznie przez ojca (1,1%), przez dorosłe rodzeństwo (0,7%) lub przez samych dziadków (0,4%).

Dodatkowo badanych zapytano o liczbę dzieci w ich najbliższej rodzinie, prosząc również o wliczenie samych siebie. Najwięcej – 46% badanych ma jedno rodzeństwo, 20% badanych zadeklarowało, że w najbliższej rodzinie poza nim jest dwoje dzieci, a 15% jest jedynakami. 7% respondentów posiadało troje rodzeństwa, a 12% wychowywało się w rodzinach z minimum pięciorgiem dzieci.

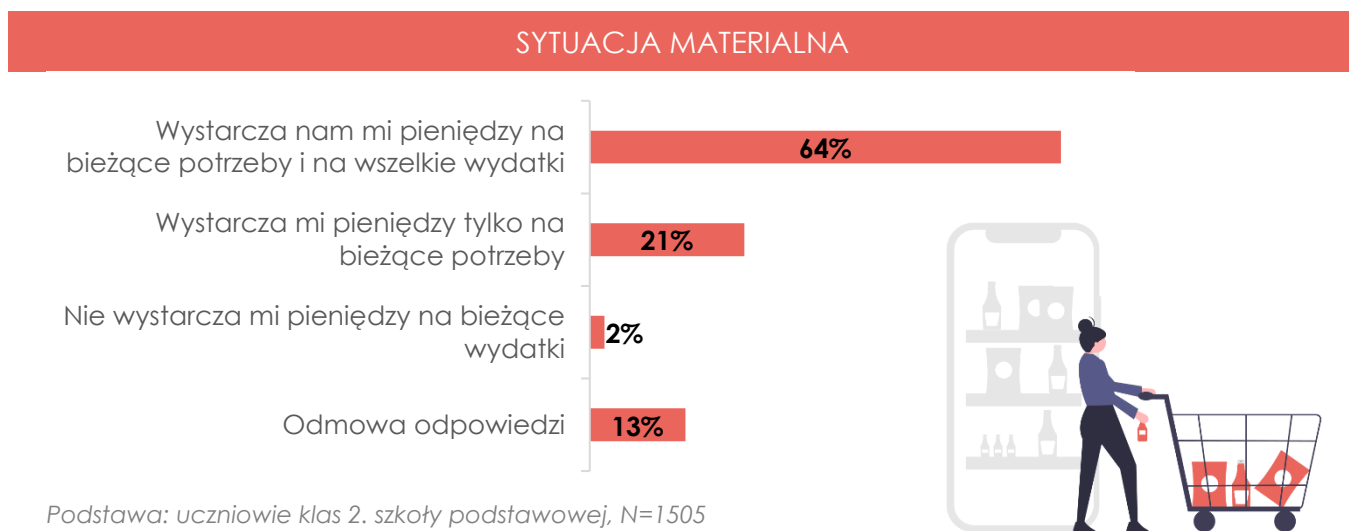
Wykres 3. Charakterystyka respondentów – typ gospodarstwa domowego (KL. 2. SP)

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły podstawowej, N=1505

Sytuacja materialna rodzin dzieci z drugich klas szkół podstawowych na ogół jest dobra. 64% z nich stać na dodatkowe wydatki, a jedna piąta jest w stanie zaspokoić tylko bieżące potrzeby (21%).

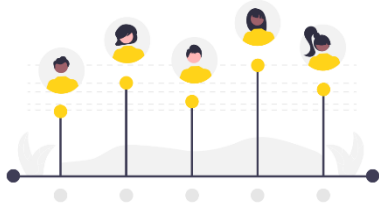
Wykres 4. Charakterystyka respondentów – sytuacja materialna (KL. 2. SP)

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły podstawowej, N=1505

KLASY SZÓSTE SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Wśród szóstoklasistów nieco przeważały dziewczęta – 52% kobiet w odniesieniu do 48% mężczyzn. 64% uczniów uczęszczało do szkół zlokalizowanych w miastach, a 36% do szkół wiejskich. Największy udział w próbie miały województwa: mazowieckie (14%), śląskie (13%) oraz małopolskie (10%). Według deklaracji – prawie czterech na dziesięciu badanych uczniów mieszkało na wsi (38%), 29% w średnim mieście, a co czwarty uczeń zamieszkiwał małe miasto (25%). 8% badanych mieszkało w dużym mieście.

Wykres 5. Charakterystyka respondentów – płeć i lokalizacja (KL. 6. SP)

PŁEĆ

48%

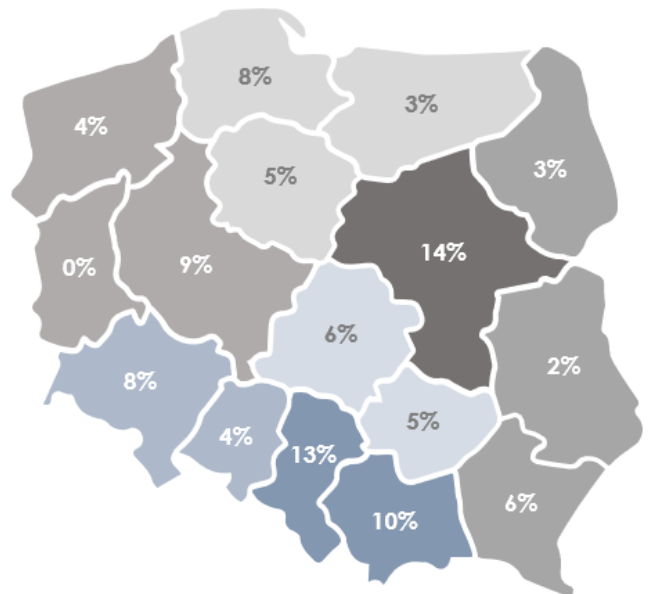
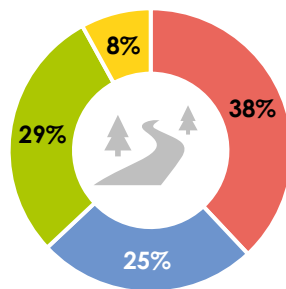

52%

WOJEWÓDZTWO

MIEJSCE ZAMIESZKANIA

- wieś
- małe miasto
- średnie miasto
- duże miasto

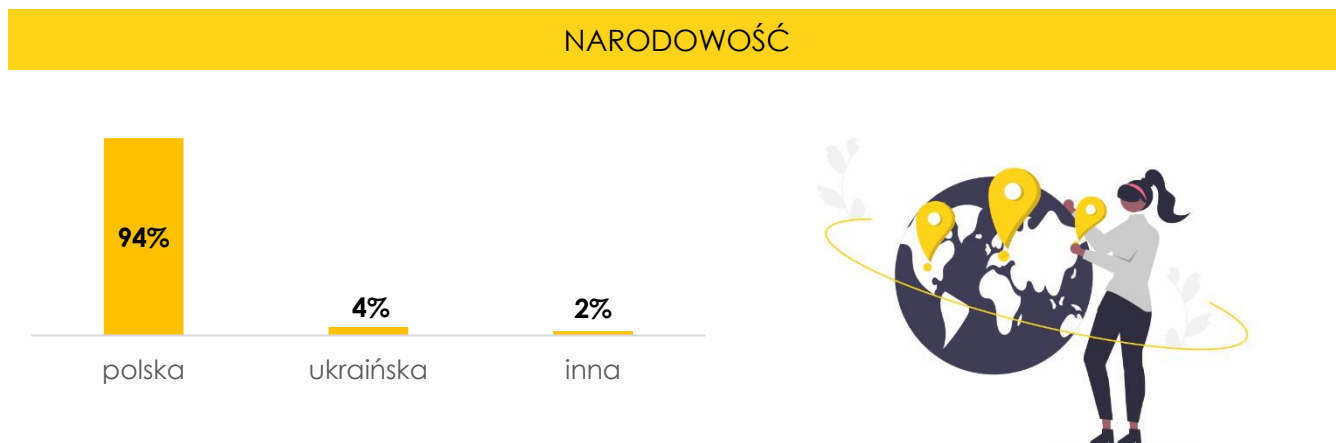

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1362

Wśród badanych uczniów szóstych klas szkół podstawowych zdecydowana większość charakteryzowała się narodowością polską (94%). 4% respondentów to uczniowie narodowości ukraińskiej, a 2% - innej narodowości.

Wykres 6. Charakterystyka respondentów - narodowość (KL. 6 SP)

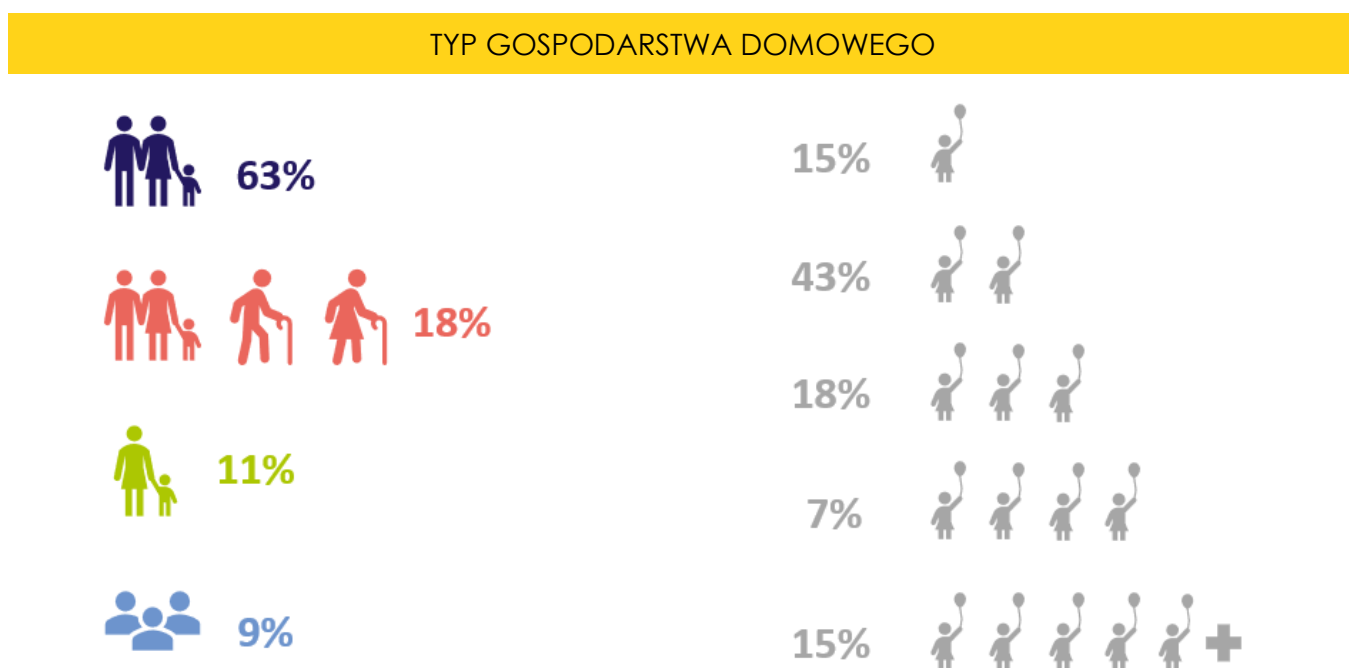
Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1362

Najwięcej szóstoklasistów wychowywało się w rodzinie pełnej, składającej się z obu rodziców i ewentualnego rodzeństwa (63%). Rzadziej badani pochodzili z rodziny składającej się z matki, ojca, ewentualnego rodzeństwa oraz dziadków bądź jednego z nich – 18%. Około 11% badanych nastolatków zamieszkiwała tylko z matką. Inne typy gospodarstw domowych stanowiły 9%, wśród nich znalazły się takie, gdzie dziecko wychowywane jest wyłącznie przez ojca (1,1%), przez dalszą rodzinę (ciocię/wujka) (0,5%), dziadków (0,3%) czy dorosłe rodzeństwo (0,2%).

15% szóstoklasistów było jedynakami. Najwięcej, bo 43% nastolatków miało jedną siostrę lub brata, a niespełna jedna piąta (18%) wychowywała się jeszcze z dwojgiem rodzeństwa. Gospodarstwa z czworgiem dzieci w rodzinie tworzyło 7% badanych, a z wielodzietnych - powyżej pięciorga dzieci pochodziło 15% szóstoklasistów.

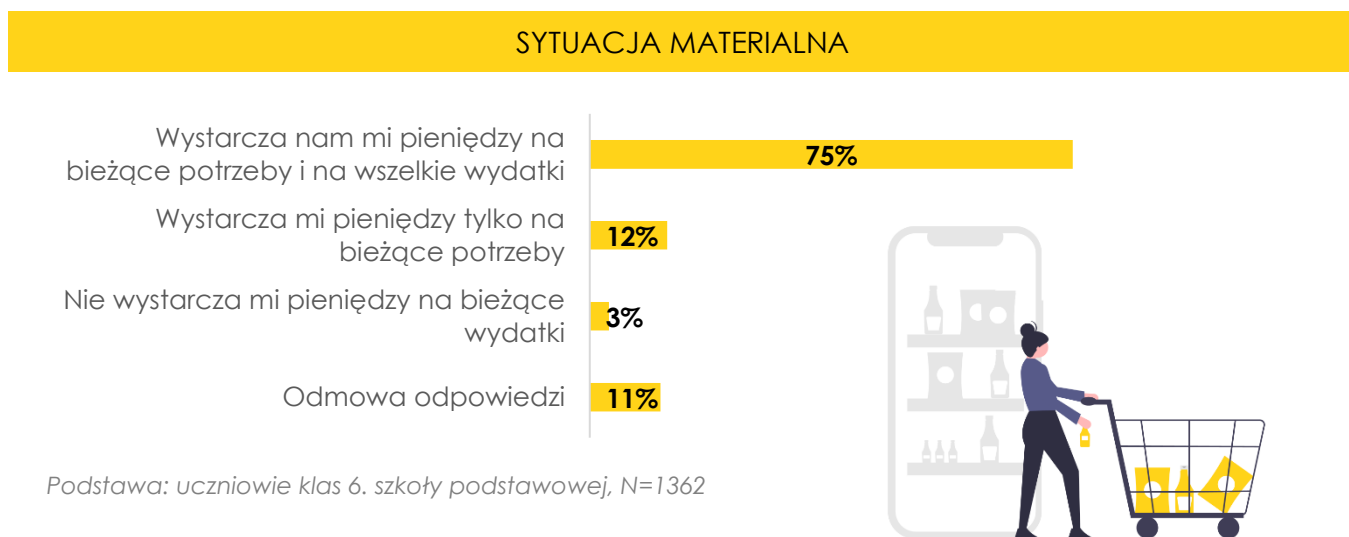
Wykres 7. Charakterystyka respondentów – typ gospodarstwa domowego (KL. 6. SP)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1362

Sytuacja materialna rodzin uczniów z 6 klas szkół podstawowych była przez nich oceniana jako dobra – trzy czwarte uczniów (75%) deklarowało, że wystarcza im pieniędzy na bieżące potrzeby i wszelkie wydatki, a 12% rodzin miało środki na zabezpieczenie tylko bieżących potrzeb. 3% gospodarstw borykało się z problemami finansowymi.

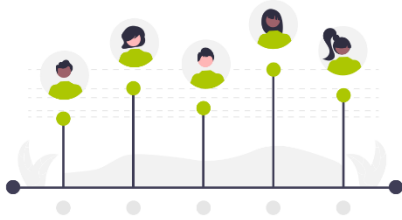
Wykres 8. Charakterystyka respondentów – sytuacja materialna (KL. 6. SP)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1362

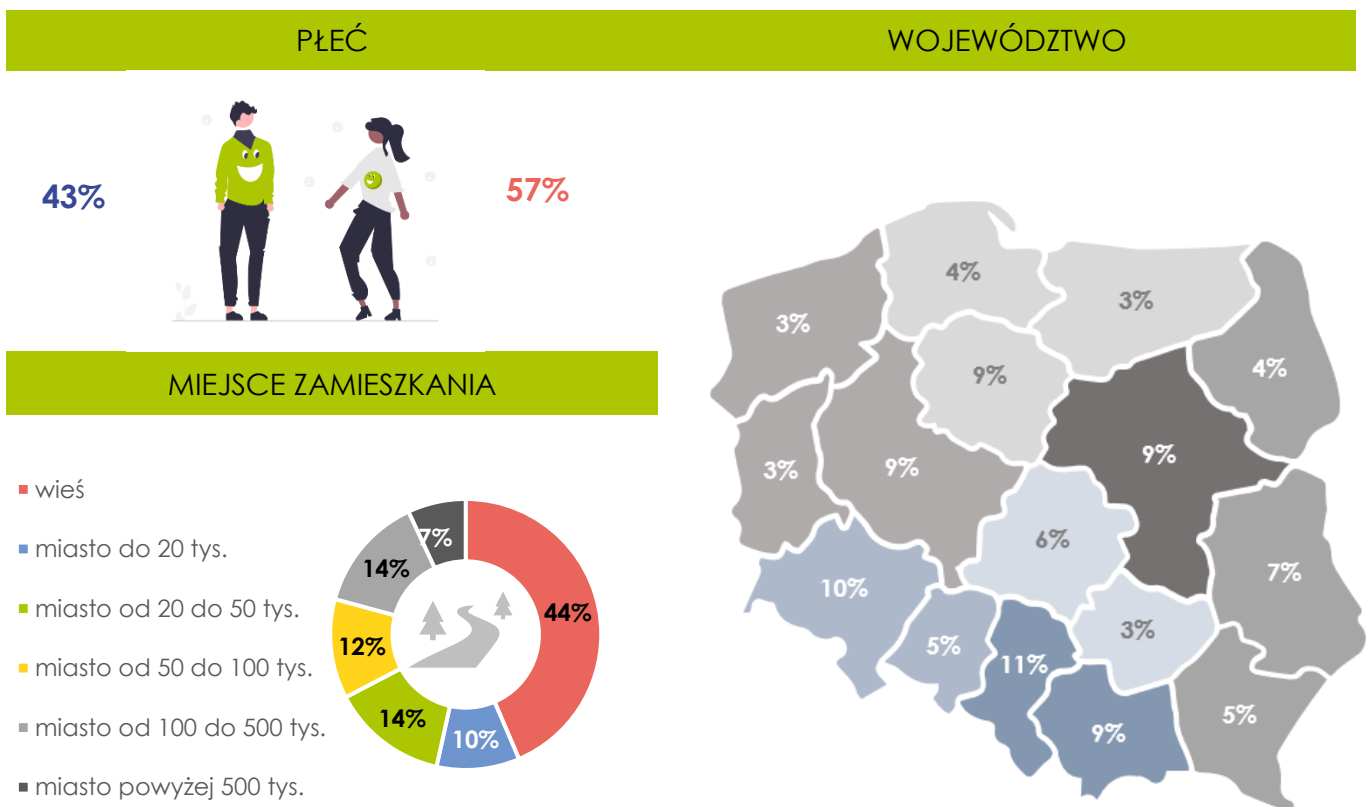
KLASY DRUGIE SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ

W badanej próbie 46% uczniów szkół ponadpodstawowych to uczniowie technikum, a 54% uczęszczało do liceum ogólnokształcącego. Kobiety stanowiły ponad połowę respondentów z tej kategorii wiekowej (57%).

Chociaż szkoły ponadpodstawowe zlokalizowane były w miastach, uczniowie pochodzili z różnych typów miejscowości. Czterech na dziesięciu nastolatków (44%) mieszkało na obszarach wiejskich, po 14% uczniów zamieszkiwało miasta liczące od 20 do 50 tys. mieszkańców oraz od 100 do 500 tys. osób. Nieco mniej uczniów mieszkało w miastach od 50 do 100 tys. mieszkańców (12%), a co dziesiąty badany zamieszkiwał miasto do 20 tys. osób (10%).

Wykres 9. Charakterystyka respondentów – płeć i lokalizacja (LO/TECH)

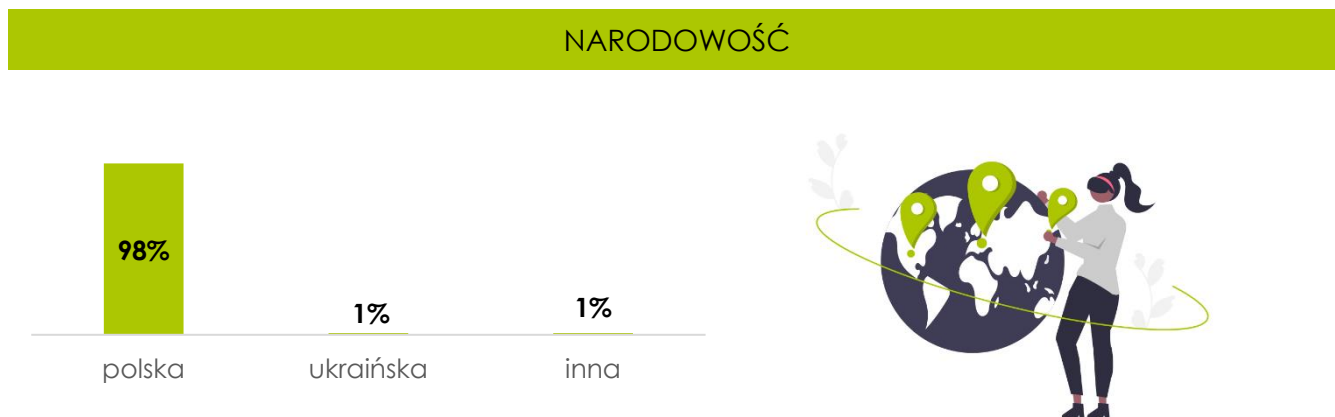

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1762

Wśród badanych uczniów drugich klas szkół podstawowych zdecydowana większość charakteryzowała się narodowością polską (98%). Po 1% respondentów to uczniowie narodowości ukraińskiej i innej.

Wykres 10. Charakterystyka respondentów - narodowość (LO/TECH)

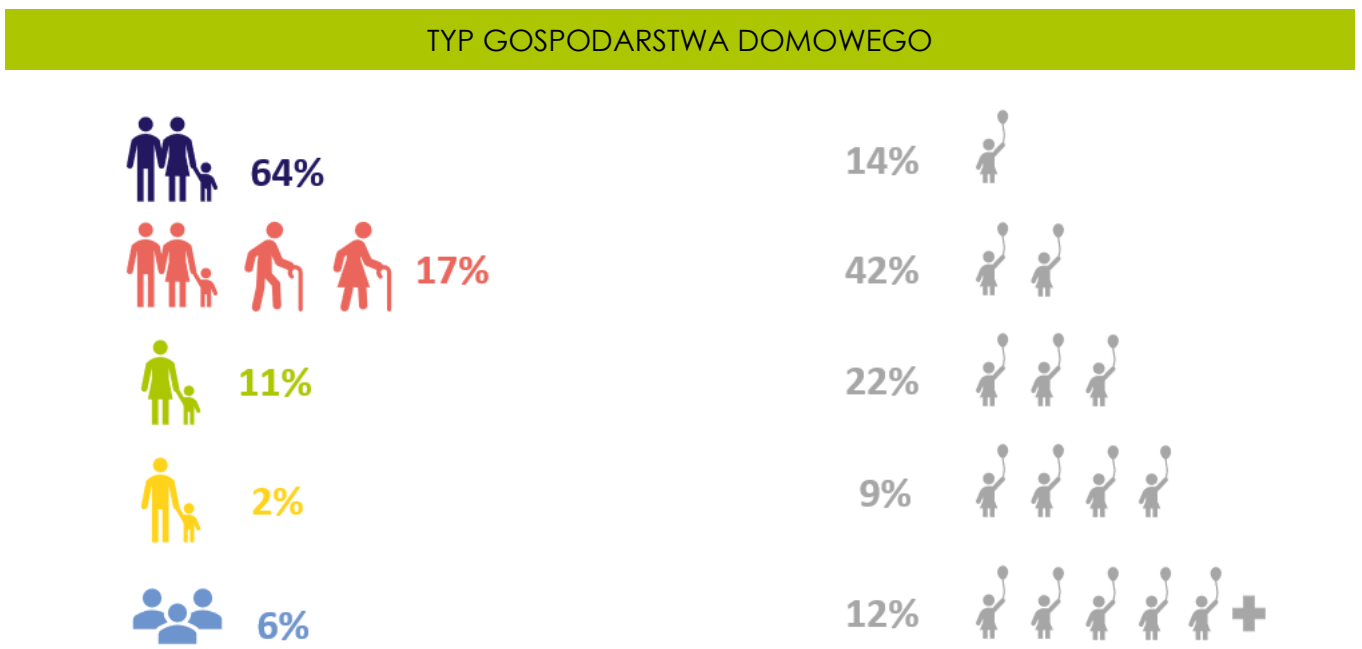
Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1762

Najczęściej występującym typem gospodarstwa domowego wśród młodzieży była rodzina pełna – z obojgiem rodziców i dzieckiem/dziećmi (64%). Rzadziej badani wychowywali się w rodzinie wielopokoleniowej, zamieszkując z rodzicami i dziadkami (bądź jednym z nich) – 17%. Około 11% badanych nastolatków wychowuje tylko matka, a 2% wychowuje wyłącznie ojciec. Inne typy gospodarstw domowych stanowiły 6%, wśród nich znalazły się takie, gdzie nastolatki mieszkają sami (1,2%), są wychowywani przez dziadków (0,6%), przez dorosłe rodzeństwo (0,5%) lub przez dalszą rodzinę (ciocię/wujka) (0,2%).

42% uczniów posiada jedno rodzeństwo, a jedna piąta (22%) – dwoje. Jedyńcy stanowią 14% próby. Cztero rodzeństwa ma 9% badanych, natomiast z rodzin wielodzietnych, składających się z przynajmniej pięciorga dzieci, pochodzi 12%.

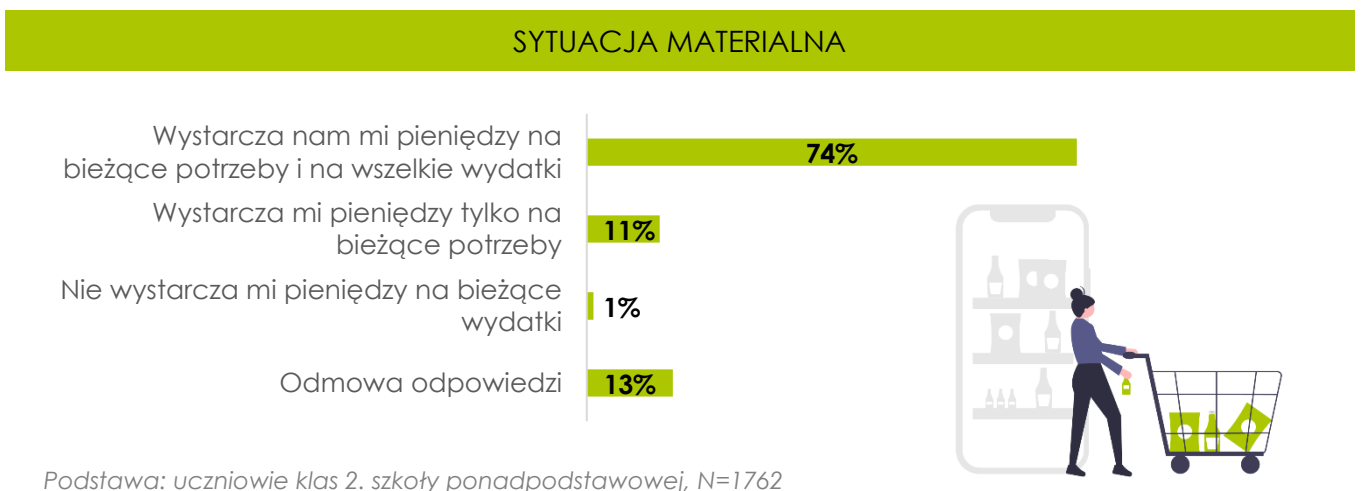
Wykres 11. Charakterystyka respondentów – typ gospodarstwa domowego (LO/TECH)

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1762

Sytuacja materialna gospodarstwa była przez młodzież z klas licealnych i techników, oceniana jako dobra – 74% deklarowało, że wystarczy im pieniędzy na bieżące potrzeby i wszelkie wydatki, co dziesiąta rodzina (11%) miała środki na zabezpieczenie tylko bieżących potrzeb, a 1% gospodarstw borykało się z problemami finansowymi.

Wykres 12. Charakterystyka respondentów – sytuacja materialna (LO/TECH)

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1762

4. SAMOPOCZUCIE FIZYCZNE

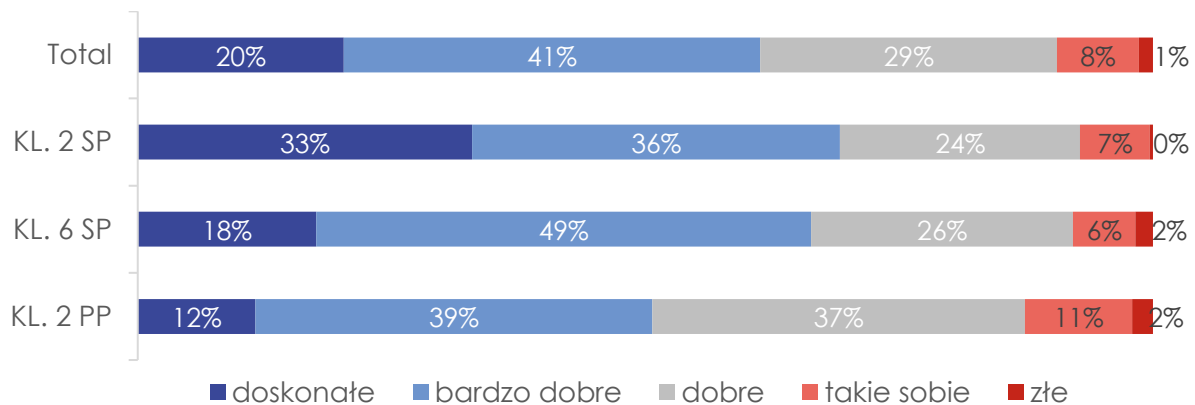
4.1. AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA I ZDROWIE

Pierwszy z analizowanych obszarów dotyczył zdrowia fizycznego uczniów oraz podejmowanych aktywności sportowych w tygodniu poprzedzającym pomiar.

Ogólna subiektywna ocena zdrowia uczniów była relatywnie wysoka – ponad sześciu na dziesięciu (61%) wskazało, że ich zdrowie jest bardzo dobre lub doskonałe (odpowiednio 20% i 41%). Za niezadowolające uznał je prawie co dziesiąty pytany (9%).

Najbardziej zadowoleni ze swojego stanu zdrowia byli najmłodszy uczniowie (69% wskazań pozytywnych), a poziom satysfakcji z tego aspektu spadał wraz z wiekiem uczniów, osiągając 51% wśród młodzieży ze szkół ponadpodstawowych.

Wykres 13. Czy uważasz, że ogólnie Twoje zdrowie jest [A1]...

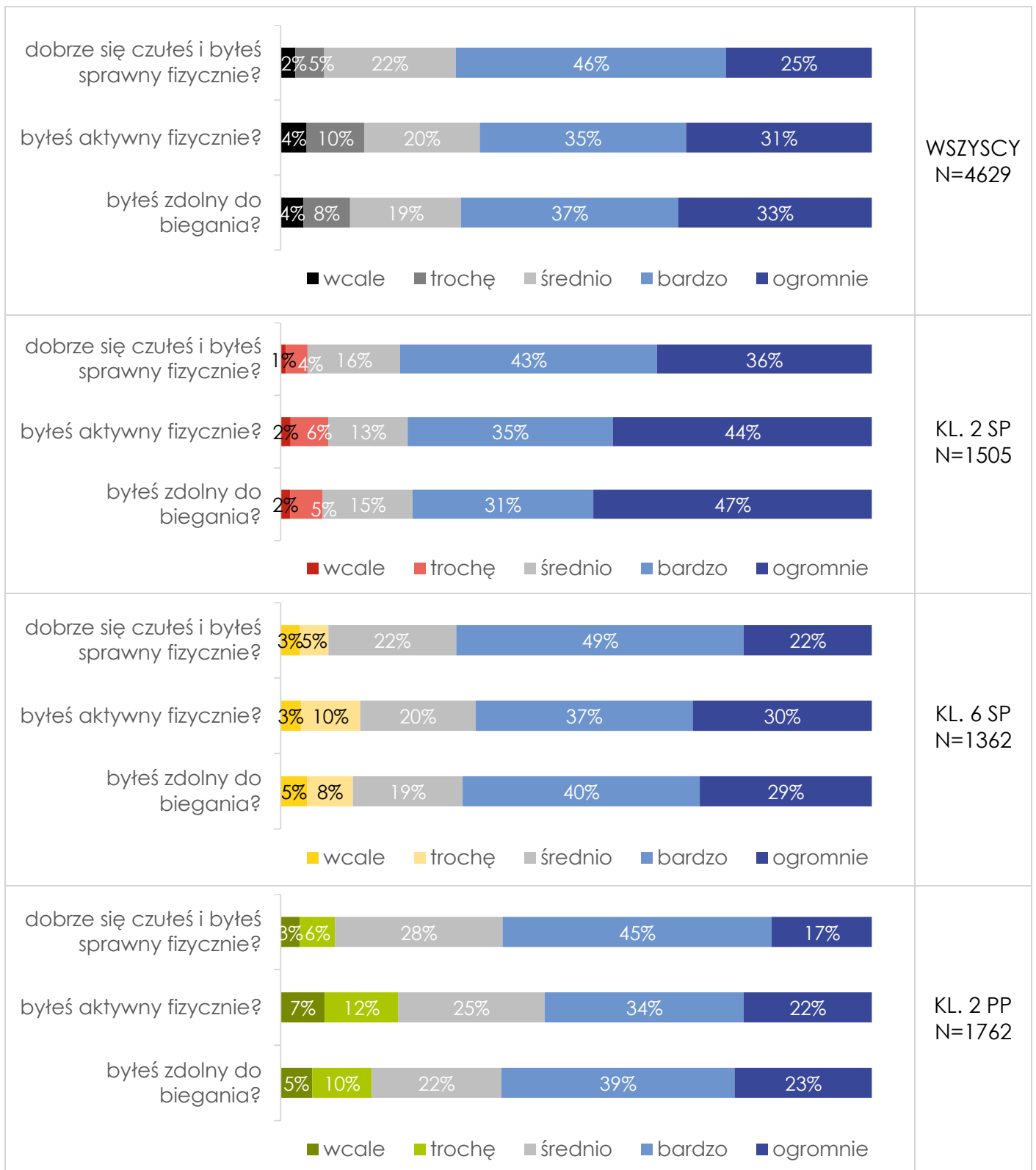
Podstawa: Wszyscy uczniowie N=4629, KL. 2 SP N=1505, KL. 6 SP N=1362, KL. 2 PP N=1762.

Na zadowolenie ze stanu zdrowia istotnie częściej wskazywali chłopcy niż dziewczynki (66% w porównaniu do 57%), przy czym im starsze dzieci, tym ta dysproporcja się pogłębiała (60% vs. 44% u dziewczyn). Wyżej oceniali je również uczniowie ze szkół wiejskich niż miejskich (co skorelowane jest z wiekiem dziecka, z racji braku szkół licealnych i techników na wsi), a także badani pochodzący z rodzin o wyższym statusie materialnym – różnica 19 p.p. między uczniami z rodzin zamożnych, a tych uboższych.

Kolejne z aspektów zdrowotnych odnosiły się do aktywności fizycznej – sprawności, podejmowanych aktywności i zdolności do biegania. W każdym z tych wymiarów im młodsze dzieci, tym wyższe oceny własnej dyspozycji i kondycji. Co najmniej bardzo sprawnych fizycznie czuło się siedmiu na dziesięciu uczniów (71%), gdzie wśród dzieci (kl. 2 SP) odsetek ten wynosił 79%, a wśród młodzieży (kl. 2 PP) spadał do 62%.

Wykres 14. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [A2, A3, A4]

W tygodniu poprzedzającym badanie aktywnych fizycznie (zagregowane dane dla „bardzo” i „ogromnie”) było dwie trzecie uczniów, przy czym różnica pomiędzy najmłodszymi, a najstarszymi uczniami wyniosła aż 23 p.p. na korzyść drugoklasistów ze szkoły podstawowej (78% vs. 55%). 7% młodzieży ze szkół ponadpodstawowych w ogóle nie miała zajęć ruchowych takich jak np. bieganie, pływanie czy taniec. Nieco mniejsze, choć nadal widoczne, różnice obserwowane są w aspekcie zdolności do podejmowania wysiłku fizycznego, w tym wypadku biegania. Wśród uczniów szkół podstawowych na brak takiej zdolności (odpowiedź „wcale” lub „trochę”) wskazało 10%, zaś wśród uczniów liceów i techników odsetek ten wzrastał do 15%. A zatem znacznie niższy poziom aktywności fizycznej wśród młodzieży nie jest warunkowany jedynie przez niedyspozycję do wykonywania ćwiczeń.

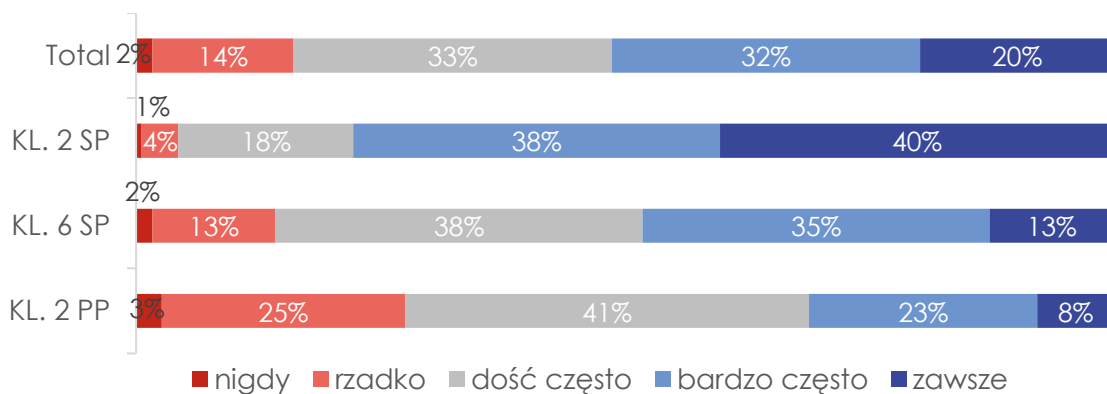
Lepsze samopoczucie fizyczne deklaruje płeć męska – co najmniej dobrze czuło się w tym aspekcie trzy czwarte chłopców (75%) i tylko 66% dziewczyn; podobnie rozkładały się odpowiedzi w kwestii zdolności do aktywności (63% vs. 76%). Co istotne, dysproporcje między płciami pogłębiały się wraz z wiekiem. O ile wśród najmłodszych różnice nie były znaczące, o tyle na dobre samopoczucie fizyczne i zdolność do aktywności wskazała tylko nieco ponad połowa (odpowiednio 56% i 54%) kobiet ze szkół ponadpodstawowych, gdzie wśród mężczyzn odsetki wzrastały do 72% i 75%. Sprawność fizyczna skorelowana była dodatnio również z sytuacją materialną gospodarstwa domowego (im lepsza kondycja finansowa rodziny, tym wyższe odsetki w pytaniach o zdrowie fizyczne). Natomiast wielkość miejsca zamieszkania nie wpływała istotnie na aspekt kondycji fizycznej – podobnie oceniali ją uczniowie zamieszkujący na wsi, co w różnej wielkości miastach.

Przenalizowano również subiektywny poziom energii uczniów, który nie był tak wysoki jak w przypadku pozostałych aspektów zdrowia fizycznego. Wskazania pozytywne odnotowano tylko u połowy wszystkich uczniów (52%), gdzie wśród dzieci wartość tę wskazało ponad trzy czwarte (78%), zaś wśród młodzieży już mniej niż jedna trzecia (31%).

Co piąty badany „zawsze” był pełny energii (20%), przy czym odpowiedzi takiej udzieliło 40% dzieci, ale tylko 13% nastolatków (kl. 6 SP) i 8% młodzieży. Niemal trzem na dziesięciu uczniów ze szkół ponadpodstawowych (28%) brakowało energii, niezależnie od typu szkoły, do której uczęszczali. Na jej brak, rozumiany jako suma wskazań „nigdy” i „rzadko”, uskarżało się także 15% szóstoklasistów.

Wykres 15. Byłeś/aś pełen/pełna energii? [A5]

Podstawa: Wszyscy uczniowie N=4629, KL. 2 SP N=1505, KL. 6 SP N=1362, KL. 2 PP N=1762

Podobnie jak w poprzednich aspektach, wyższy poziom energii częściej obserwowany jest u chłopców (56% do 47%), a różnica ta pogłębia się z wiekiem. O ile najmłodsze dziewczynki mają jej tyle samo co chłopcy, o tyle wśród młodzieży ze szkół ponadpodstawowych różnica ta wynosi 10 p.p. na korzyść chłopców (u których poziom wigoru i tak jest niski i plasuje się na poziomie 37%). W odróżnieniu od najmłodszych, u nastolatków najmniej energii mają jedynacy (40%), z kolei wśród młodzieży najgorzej wypadają mieszkający w największych miastach, powyżej 500 tys. ludności (25%).

Przeanalizowano średnie wartości składowych wskaźników dla każdego z poziomów edukacyjnych. To właśnie poziom energii życiowej uzyskał najniższe średnie noty, wynoszące kolejno 3,1 dla dzieci, 2,4 dla nastolatków i 2,1 dla młodzieży, na 4,0 możliwe punkty. Druga od końca okazała się samoocena własnego zdrowia, której średnie wahają się od 2,5 u najstarszych do 2,9 u dzieci.

U młodzieży na niskim poziomie uplasowała się także podejmowana w ostatnim tygodniu aktywność fizyczna (średnia na poziomie 2,5 na 4,0), co oznacza, że uczniom szkół ponadpodstawowych brakuje regularnego ruchu.

Wykres 16. Samopoczucie fizyczne – zestawienie średnich

Zaobserwowano, że różnice między klasami w zakresie wszystkich pytań składających się na wskaźnik samopoczucia fizycznego są istotne statystycznie. Na podstawie miary wielkości efektu należy wnioskować, że dla pytań A1 ($M=2,71$; $SD=0,93$), A2 ($M=2,85$; $SD=0,93$) i A4 ($M=2,87$; $SD=1,08$) są one małe, dla pytania A3 ($M=2,79$; $SD=1,12$) przeciętne, a dla pytania A5 ($M=2,53$; $SD=1,02$) duże (por. Tabela 6 w Aneksie tabelarycznym).

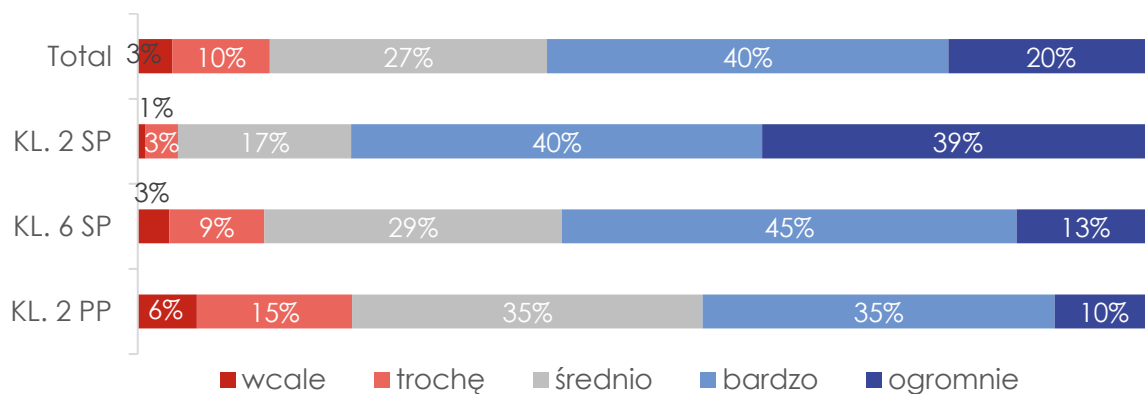
5. SAMOPOCZUCIE PSYCHICZNE

5.1. RADOŚĆ Z ŻYCIA

Kolejnym z badanych tematów jest zdrowie psychiczne, na które składają się kwestie odczuwania emocji, nastroj czy postrzeganie własnej osoby.

Sześciu na dziesięciu uczniów (60%) uznało swoje życie za pełne radości, przy czym co piąty wybrał odpowiedź zdecydowanie pozytywną (20%). Ponownie poziom edukacyjny respondentów odgrywał tu znaczącą rolę – z wiekiem optymizm istotnie spadał. Zdecydowana większość najmłodszych dzieci (79%) odczuwała radość z życia, przy czym aż 39% cieszyło się z niego ogromnie. Zaledwie 4% wskazało odpowiedzi negatywne. Wśród szóstoklasistów pogodę ducha zaobserwowano u 58%, przy czym znacznie rzadziej wybierano odpowiedź entuzjastyczną („ogromnie” – 13%). Odpowiedzi negatywnych („wcale” lub „trochę”) udzielał co ósmy uczeń klasy szóstej (12%). Zapytani uczniowie szkół ponadpodstawowych osiągnęli zdecydowanie niższe wyniki. Za radosne swoje życie uznała nawet nie połowa młodzieży (45%), jednej piątej natomiast tego typu weselość nie towarzyszyła wcale lub jedynie w niskim stopniu (21%). Wielu z nich udzieliło oceny ambiwalentnej.

Wykres 17. Czy Twoje życie było pełne radości [B1]?

Podstawa: Wszyscy uczniowie N=4629, KL. 2 SP N=1505, KL. 6 SP N=1362, KL. 2 PP N=1762

Więcej radości mieli w sobie badani wychowujący się z obojgiem rodziców, co szczególnie widoczne jest wśród uczniów szkół podstawowych. Ponownie dodatnio skorelowana z tym aspektem jest sytuacja materialna gospodarstwa domowego. U młodzieży natomiast negatywnie na ocenę życiowej radości wpłynęło zamieszkiwanie w ponad półmilionowych miastach (tylko 25% usatysfakcjonowanych).

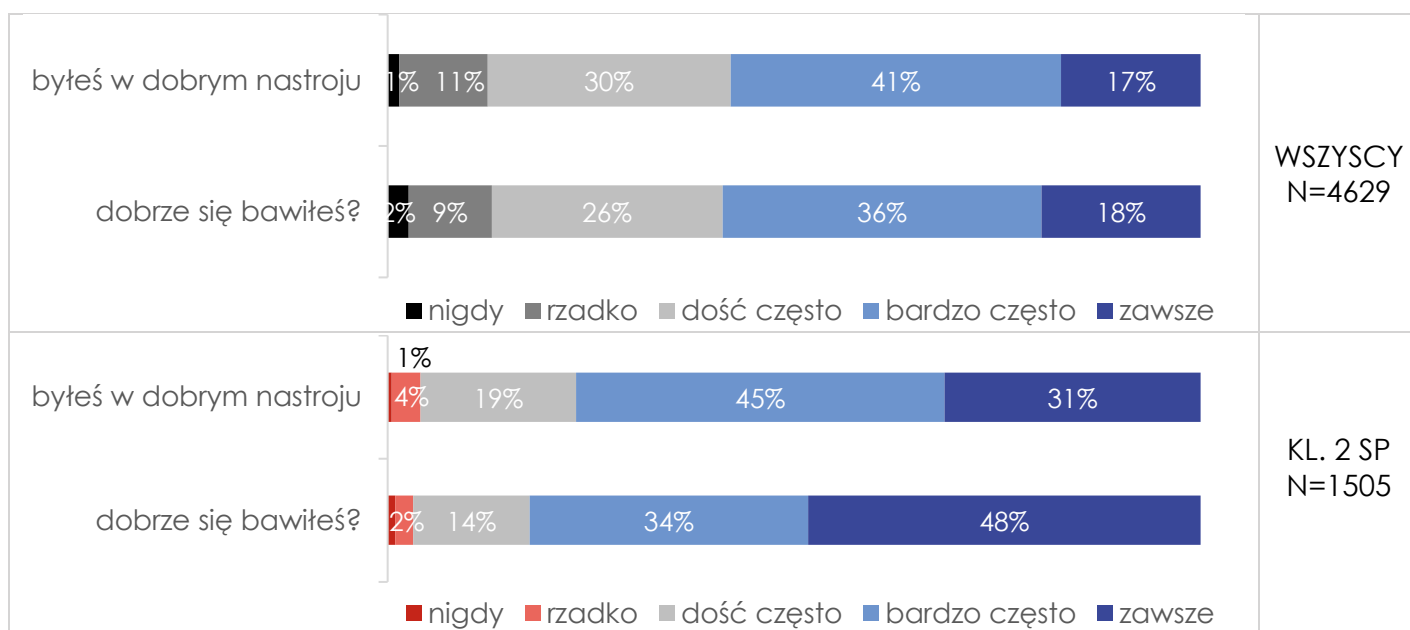

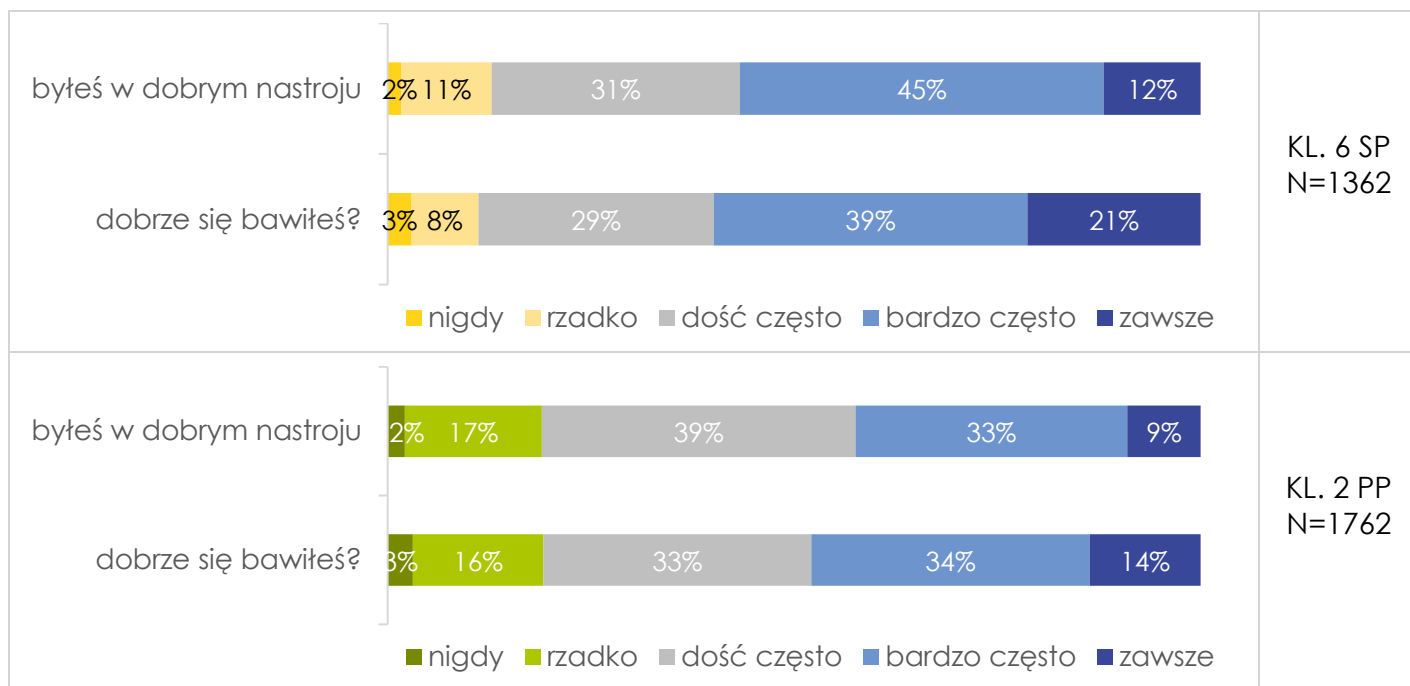
5.2. NASTRÓJ I EMOCJE

Oprócz radości z życia zapytano uczniów o nastrój i towarzyszące im emocje, zarówno te pozytywne, jak i negatywne.

Dobry nastrój w poprzedzającym badanie tygodniu deklarowało 58% uczniów, minimalnie wyższy odsetek (54%) dobrze się wtedy bawił. Zły nastrój i niechęć do zabawy („nigdy” i „rzadko”) towarzyszyły odpowiednio 12% i 11% uczniów. Zdecydowanie bardziej skorzy do zabawy byli najmłodszy, gdzie odsetek odpowiedzi pozytywnych wynosił 82%. Z kolei wśród najstarszych dobrą zabawę deklarowała niespełna połowa (48%), jedna piąta nie miała tego typu frajdy (19%). Ponad trzy czwarte ósmio- i dziewięciolatków (76%) było w pogodnym nastroju, przy czym aż jednej trzeciej (31%) towarzyszył on zawsze. Wśród dwunasto- i trzynastolatków dobry humor odnotowało już niespełna sześciu na dziesięciu badanych (57%), zaś wśród młodzieży odsetek ten spadał do 42%. 13% nastolatków i 19% młodzieży niemal nie miało dobrego nastroju. Najstarsi mieli również większą skłonność do umiarkowanych ocen.

Wykres 18. Jak często w ostatnim tygodniu : [B2, B3]

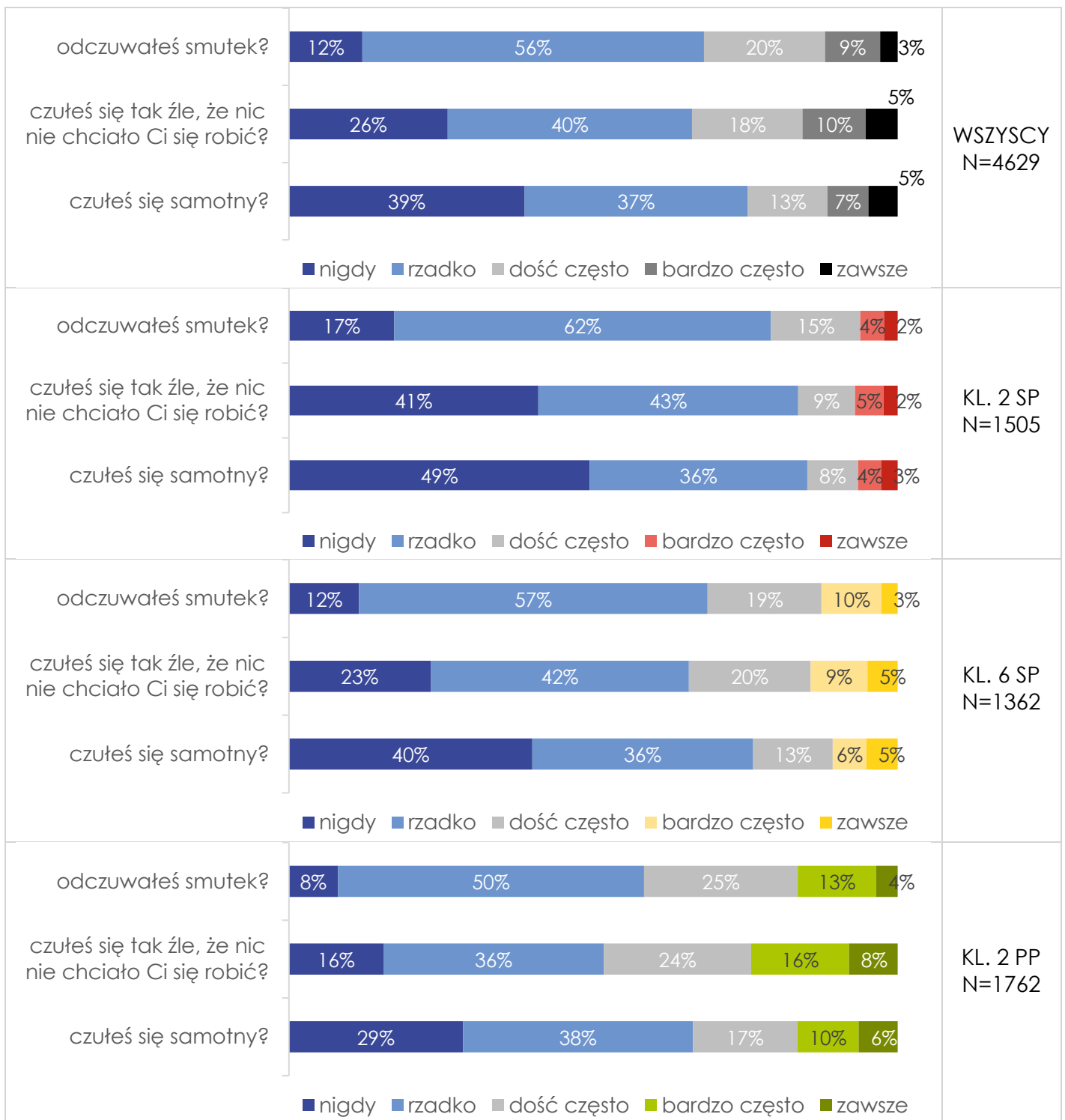
Wśród najstarszych dobry nastrój częściej towarzyszył chłopcom (9 p.p. różnicy), to oni nieco chętniej wskazywali także na to, że zawsze dobrze się bawili (5 p.p. różnicy). Nauczanie w liceum lub technikum nie grało w tym wypadku większej roli. Mimo dostępu do rozrywek, najrzadziej bawili się mieszkańcy największych miast (powyżej pół miliona) – zbliżony odsetek nie korzystał z zabawy (32%), kiedy miał ku temu okazję (35%). Dla porównania: na wsi przynajmniej bardzo częstą dobrą zabawę zadeklarowało 47% młodzieży, w najmniejszych miastach 53%, a w średnich i dużych (bez największych) – połowa.

Różnica płciowa w odczuwaniu dobrego nastroju pojawia się już wśród szóstoklasistów (59% odpowiedzi pozytywnych vs. 53% u dziewczyn). Dobra zabawa częściej natomiast występuje u uczniów ze szkół miejskich niż wiejskich (63% vs. 55%).

Dzieci, nastolatków i młodzież zapytano także o negatywne emocje w ich codziennym życiu. Smutek i samotność to stany znane 12% uczniów, a brak chęci do działania – 15%. Wśród ośmio- i dziewięciolatków takie negatywne doświadczenia miało 6-7% uczniów, u szóstoklasistów odsetki wahają się od 11% w przypadku samotności do 13% w przypadku niechęci do wszelkich aktywności. Gorzej sytuacja przedstawia się u młodzieży – smutek i samotność towarzyszą co szóstemu uczniowi szkoły ponadpodstawowej, a złe samopoczucie odbierające chęci aż jednej czwartej (24%).

Wykres 19. Jak często w ostatnim tygodniu odczuwałeś negatywne emocje? [B4, B5, B6]

Smutek nie jest uczuciem, z którym identyfikując się najmłodszy – 79% wskazało, że smutek towarzyszy im rzadko lub nigdy. Dzieciom nie było bliskie również uczucie samotności,

gdyż prawie połowa nie zaznała jej wcale (49%). W obu wypadkach charakterystyki społeczno-demograficzne nie warunkowały odpowiedzi dzieci.

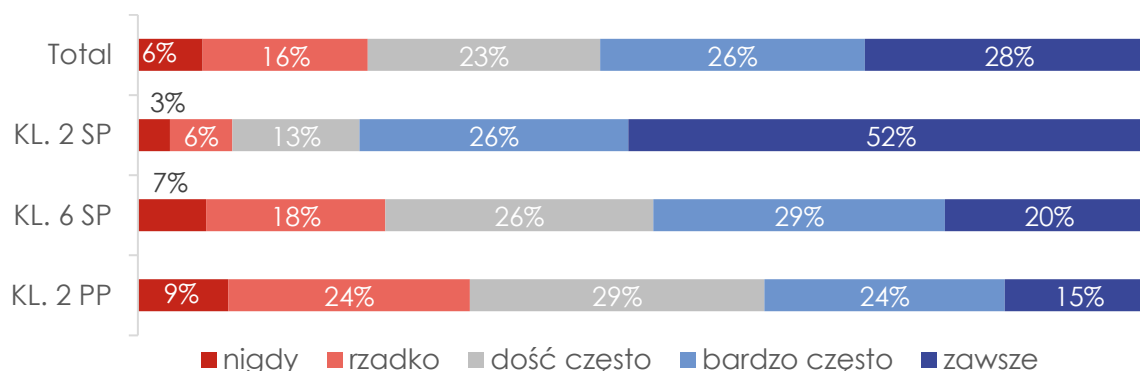
U nastolatków przygnębienie i niechęć do działania częściej towarzyszyła dziewczętom (15% vs. 10% oraz 17% i 12% w klasach 6 SP), a także szóstoklasistom z mniej zamożnych rodzin. Podobna zależność dotycząca płci obserwowana była u młodzieży: smutek wskazało 19% kobiet (w porównaniu do 13% mężczyzn), a symptomy tak złego samopoczucia, że nie miały ochoty nic robić zadeklarowało 27% uczennic klas 2 PP. Samotna częściej czuła się młodzież z rodzin wielodzietnych: 20% wskazań negatywnych wśród rodzin z czworgiem dzieci i 26% u rodzin z co najmniej pięciorgiem dzieci (przy czym tej zależności nie zaobserwowano w młodszych rocznikach), jak również młodzież wielkomiejska.

5.3. OBRAZ WŁASNEJ OSOBY

Na jakość życia w sferze psychicznej wpływa również akceptacja swojego ciała i wyglądu fizycznego. Ostatni aspekt odnosił się zatem do samoakceptacji – zadowolenie z tego, jacy są, wskazało 54% uczniów, a 22% oceniało siebie krytycznie.

Niezadowolony z siebie był co dziesiąty drugoklasista ze szkoły podstawowej (9%), co czwarty szóstoklasista (25%) i co trzeci uczeń szkoły ponadpodstawowej (33%). Wyniki te nie napawają zatem optymizmem, zwłaszcza wśród najstarszych. Pozytywnie myśli o sobie zaledwie 39% młodzieży z liceów i techników.

Wykres 20. Jak często w ostatnim tygodniu byłeś zadowolony, z tego jaki jesteś? [B7]

Podstawa: Wszyscy uczniowie N=4629, KL. 2 SP N=1505, KL. 6 SP N=1362, KL. 2 PP N=1762.

Wśród najmłodszych zmienną wpływającą na obraz własnego „ja” jest miejsce zamieszkania oraz status materialny rodziny. Wyższą samoocenę mają dzieci z bardziej zamożnych rodzin (82% jest usatysfakcjonowanych, przy czym zła samoocena nie jest

powiązana z sytuacją finansową), a także te mieszkające na wsi (83%). Lepiej oceniają siebie także dzieci z rodzin pełnych.

Alarmująca w starszych grupach wiekowych jest autokrytyka swojej osoby szczególnie ze strony dziewczyn. W klasach 6 SP ponad trzy uczennice na dziesięć krytycznie podchodziły do oceny swojej osoby (32%), w klasach 2 PP były to niemal cztery uczennice na dziesięć (39%). To znacznie więcej niż w przypadku płci męskiej. Niekorzystny obraz siebie w obu grupach miały także osoby z rodzin w gorszej sytuacji materialnej. O ile wśród młodszych nastolatków zamieszkiwanie w dużym mieście pozytywnie wpływało na poczucie własnej wartości (18% odpowiedzi negatywnych), o tyle wśród młodzieży efekt był odwrotny – prawie połowa (47%) zamieszkujących największe miasta miała problem z samoakceptacją.

Zweryfikowano średnie wartości składowych wskaźników dla każdego z poziomów edukacyjnych. To właśnie poziom samoakceptacji uzyskał ogółem najniższe średnie noty, wynoszące kolejno 3,2 dla dzieci, 2,4 dla nastolatków i 2,1 dla młodzieży (na 4,0 możliwe punkty).

U dzieci na najniższym poziomie uplasował się wskaźnik dotyczący odczuwanego smutku (średnia 2,9). Najwyżej znalazły się dobra zabawa oraz poczucie samotności, to jest jej brak (po 3,3). Ten ostatni aspekt najkorzystniej wypadł również u nastolatków (3,0) i młodzieży (2,7), co pozwala stwierdzić, że brak entuzjazmu i zły nastrój nie wynikają z braku ludzi wokół.

Zaobserwowano, że różnice między klasami w zakresie wszystkich pytań składających się na wskaźnik samopoczucia psychicznego są istotne statystycznie. Na podstawie miary wielkości efektu należy wnioskować, że dla pytania B7 ($M=2,54$; $SD=1,24$) jest ona duża, a dla B1 ($M=2,63$; $SD=1,02$), B2 ($M=2,61$; $SD=0,94$), B3 ($M=2,76$; $SD=1,03$) i B5 ($M=2,71$; $SD=1,12$) - przeciętna. Dla B4 ($M=2,65$; $SD=0,91$) i B6 ($M=2,98$; $SD=1,11$) efekt jest mały.

Wykres 21. Samopoczucie psychiczne – zestawienie średnich

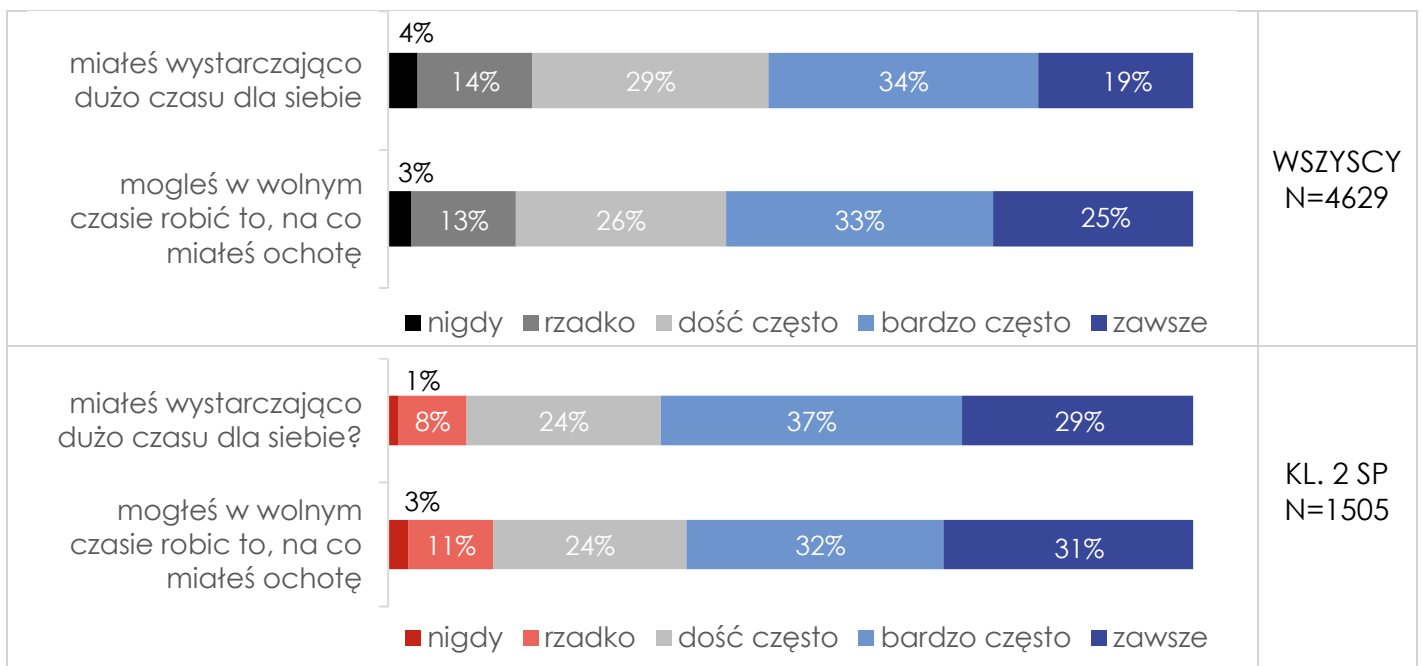
6. ŻYCIE RODZINNE I OSOBISTE

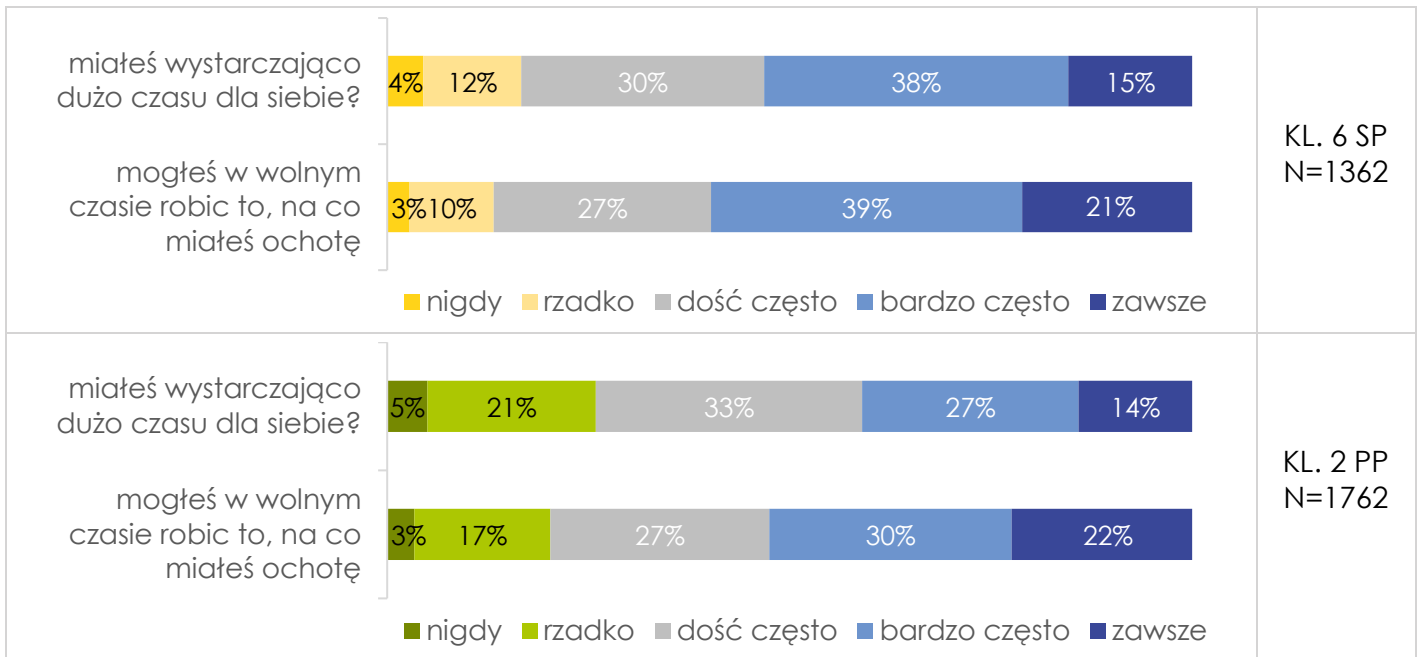
W kolejnej części ankiety, respondenci zostali poproszeni o subiektywną ocenę więzi z rodzicami, ilości wolnego czasu, a także możliwości decydowania o tym, w jaki sposób jest on wykorzystywany, jak również własnej sytuacji finansowej.

Więcej niż co drugi z badanych deklaruje wystarczającą ilość czasu dla siebie (53%), przy czym 58% uczniów mogło w tym czasie robić to na co miało ochotę. Na niewystarczającą ilość czasu wolnego skarży się prawie co piąty badany (18%), przy czym 16% uczniów nie mogło decydować samodzielnie o zagospodarowaniu tego czasu.

Spśród wszystkich badanych grup, najmłodsza grupa wiekowa najczęściej deklarowała posiadanie wystarczającej ilości czasu wolnego (66%). Myśląc o ostatnim tygodniu, zdecydowana większość drugoklasistów przyznała, że wolny czas mogła zagospodarować według własnych chęci (63%). Najmniej czasu wolnego mają uczniowie klas drugich szkół ponadpodstawowych (41%), przy czym co drugi z nich mógł w tym czasie robić to na co miał ochotę (53%). To właśnie młodzież ma najwięcej obowiązków, co skutkuje najmniejszymi zasobami czasu wolnego w tej grupie (26% skarży się na jego brak w porównaniu do 13% uczniów szkół podstawowych).

Wykres 22. Jak często w ostatnim tygodniu miałeś wystarczająco dużo czasu dla siebie?
[C1, C2]

Co ciekawe, wśród uczniów szkół podstawowych zdecydowanie częściej wystarczającą ilość czasu dla siebie deklarowały osoby mieszkające w dużym mieście – powyżej 70% wskazań w obu grupach wiekowych. W przypadku młodzieży zależność ta była odwrotna (33% uczniów z największych miast udzieliło odpowiedzi pozytywnych). Uczniowie techników w porównaniu z uczniami liceów ogólnokształcących, częściej wskazywali na wystarczającą ilość czasu wolnego (45% do 38%) oraz możliwość zagospodarowania go według własnych potrzeb (56% do 50%). Według wskazań uczniów istotną rolę w aspekcie czasu wolnego odgrywają także osoby z nimi współzamieszkujące.

Posiadanie wystarczającej ilości czasu dla siebie jest skorelowane z subiektywną sytuacją ekonomiczną uczniów. Osoby, które przyznają, że w rodzinie nie wystarcza środków na bieżące wydatki, istotnie częściej niż w grupie osób najlepiej usytuowanych w ubiegłym tygodniu nie miały dla siebie czasu (50% w stosunku do 16%).

6.1. ŻYCIE RODZINNE

W przypadku subiektywnej oceny uczniów, dotyczącej czasu poświęcanego im przez rodziców, można wywnioskować, że ponad połowa badanych ma kontakt z rodzicami bardzo często, bądź zawsze (55%). Z drugiej strony, prawie co piąty badany wciąż czuje niedosyt pod względem czasu poświęcanego im przez rodziców (19%). Ogół badanych w zdecydowanej większości wskazuje także na dobre i sprawiedliwe traktowanie przez

rodziców (72%). Około 7 na 10 badanych zaznacza też, że mogło porozmawiać z rodzicami, kiedy tylko miało ochotę (69%).

Biorąc pod uwagę oceniane aspekty widać, że jakość kontaktu ucznia z rodzicem maleje wraz z jego postępem w edukacji. Uczniowie klas drugich szkół podstawowych najczęściej deklarowali, że rodzice poświęcają im wystarczająco dużo czasu (58%), mogli porozmawiać z nimi, kiedy tylko chcieli (73%), byli przy tym traktowani dobrze i sprawiedliwie (80%). Mimo to, aż co piąte dziecko z najmłodszej grupy wiekowej dostrzega, że rodzice prawie nie poświęcają mu czasu (21%), podczas gdy w tym wieku kontakt jest im potrzebny.

W porównaniu do pozostałych grup młodzież najrzadziej deklaruje poświęcanie im wystarczającej ilości czasu przez rodziców (51%), możliwość rozmowy z rodzicami kiedy tylko chcieli (64%) oraz dobre i sprawiedliwe traktowanie (65%). A zatem, mimo powszechnego przekonania o trudnym i buntowniczym okresie, subiektywne oceny niemal dorosłych nastolatków pokazują, że młodzież potrzebuje budowania więzi rodzicielskich i uwagi. Jej niedosyt nieco częściej odczuwają licealiści niż uczniowie techników.

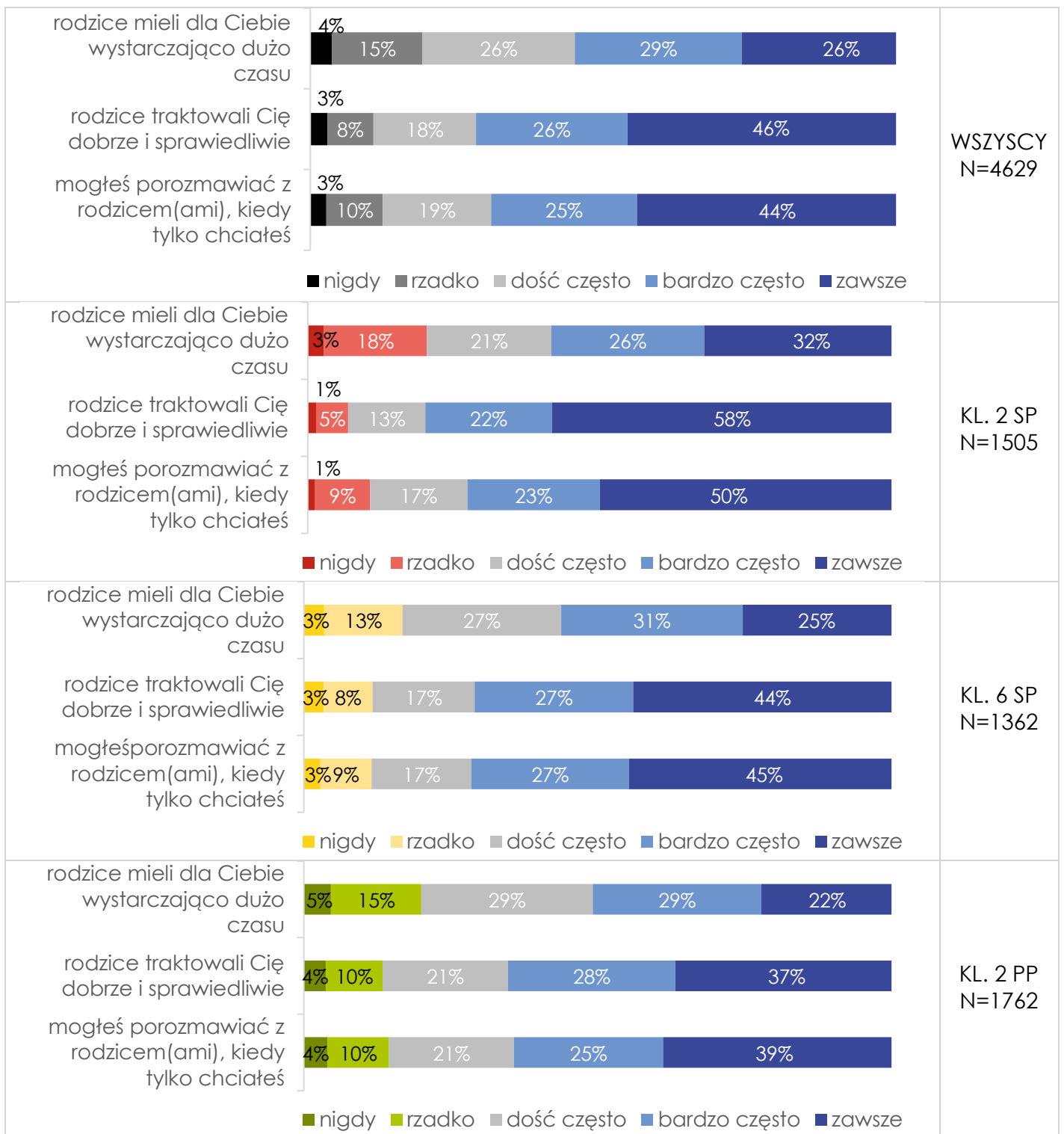
Wśród badanych uczniów istotnie częściej zawsze, bądź bardzo często z rodzicami porozmawiać mogli chłopcy niż dziewczyny (72% do 66%). Taka sama dysproporcja zachodzi również w temacie poświęcanego im przez rodziców czasu (59% do 51%) oraz dobrego i sprawiedliwego traktowania (75% do 69%). Zależność ta szczególnie widoczna jest u szóstoklasistów oraz młodzieży ze szkół ponadpodstawowych, gdzie w aspekcie poświęcanego przez rodziców czasu, dziewczyny uzyskiwały odsetki niższe o odpowiednio 11 p.p. i 14 p.p., a w kwestii możliwości rozmowy na różne tematy: o 10 p.p. i 12 p.p. Może to świadczyć również o większej potrzebie kontaktu i uwagi ze strony płci żeńskiej.

Istotny wpływ na ocenę czasu poświęcanego dziecku przez rodzica wywierają osoby, z którymi zamieszkuje. Ogólnie uczniowie z rodzin wychowujących się z obojgiem rodziców wskazują na więcej czasu z ich strony oraz możliwość rozmowy na wszelkie tematy. Szczególnie widoczne jest to wśród nastolatków i młodzieży. Reguła ta nie ma natomiast odzwierciedlenia w przypadku najmłodszych, gdzie istotną rolę odgrywają również dziadkowie, a także wychowanie w niepełnej rodzinie, gdzie samotne matki starają się rekompensować większą ilością czasu dla dziecka.

Biorąc pod uwagę szóstoklasistów, zdecydowanie lepiej relacje z rodzicami w każdym z aspektów oceniają uczniowie ze szkół miejskich niż zlokalizowanych na wsi. Dysproporcje na korzyść placówek w miastach wahają się od 8 p.p. w kwestii sprawiedliwego traktowania, do 12 p.p. w przypadku wystarczającej ilości czasu dla swoich pociech.

Wykres 23. Jak oceniasz kontakt z rodzicami w ubiegłym tygodniu? [C3, C4, C5]

Wśród badanych grup uczniów jednoznacznie widać różnicę między badanymi, którym nie wystarcza pieniędzy na podstawowe wydatki, a tymi, którzy są w dobrej kondycji finansowej. Zdecydowanie lepiej kontakty z rodzicami oceniają uczniowie z rodzin, w których wystarcza na podstawowe wydatki i wszelkie inne potrzeby. Biorąc pod uwagę wszystkie oceniane aspekty, rodzice uczniów z tych rodzin, w porównaniu do rodzin w trudnej sytuacji finansowej, mają wystarczająco dużo czasu dla swoich dzieci (59% do 20%), traktują je dobrze i sprawiedliwie (76% do 39%) oraz rozmawiają z dziećmi kiedy te mają ochotę (73% do 38%).

6.2. FINANSE OSOBISTE

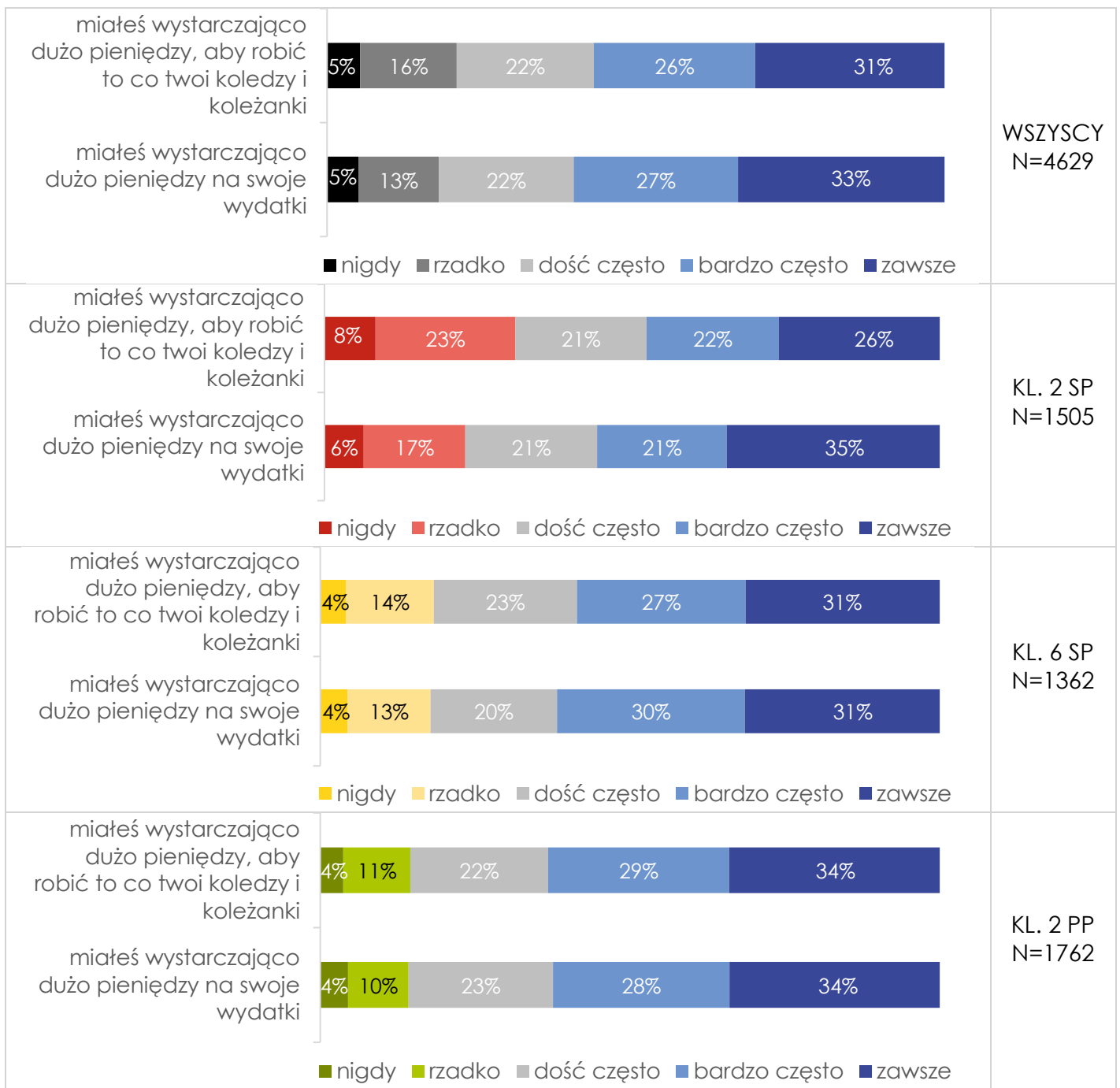
Badanym uczniom zadane zostały również pytania odnoszące się do oceny ich osobistej sytuacji materialnej – posiadania przez nich pieniędzy na swoje wydatki, a także oceny czy posiadane finanse są wystarczające do robienia tego, co rówieśnicy i robienia czegoś wspólnie z koleżankami i kolegami.

Wśród ogółu badanych uczniów około 6 na 10 jest zdania, że wystarcza im pieniędzy, aby robić to, co ich rówieśnicy. Z drugiej strony jednak co piąty badany uczeń nie ma wystarczających środków finansowych na ten cel. Podobna sytuacja obserwowana jest w przypadku środków finansowych na swoje wydatki. Około 60% uczniów posiada wystarczającą ilość pieniędzy na swoje wydatki, natomiast jedna piąta z nich jest w odwrotnej sytuacji finansowej.

Najmniej środków na własne wydatki, co zrozumiałe, posiadali najmłodszy respondenci. Zadowolona ze stanu swoich finansów w tej grupie była nieco ponad połowa (56%), w porównaniu do 62% w pozostałych grupach. Uczniowie ze szkół podstawowych zdecydowanie rzadziej niż starsi koledzy byli zdania, że posiadają wystarczająco dużo pieniędzy, aby robić to, co ich koledzy lub koleżanki (53% vs. 63%). Prawie jedna trzecia (31%) dzieci z klas 2 SP była przekonana, że nie posiada wystarczających zasobów finansowych, by robić to, co rówieśnicy.

Wykres 24. Czy w ostatnim tygodniu miałeś wystarczająco dużo pieniędzy? [C6, C7]

Biorąc pod uwagę sytuację rodzinną, więcej środków na własne wydatki mieli uczniowie wychowywani przez oboje rodziców, a także ci nieposiadający rodzeństwa (66%).

Co ciekawe, wśród najmłodszych najwięcej środków finansowych pozwalających na robienie tego, co rówieśnicy, mają dzieci zamieszkujące na wsi (58%). Natomiast wraz

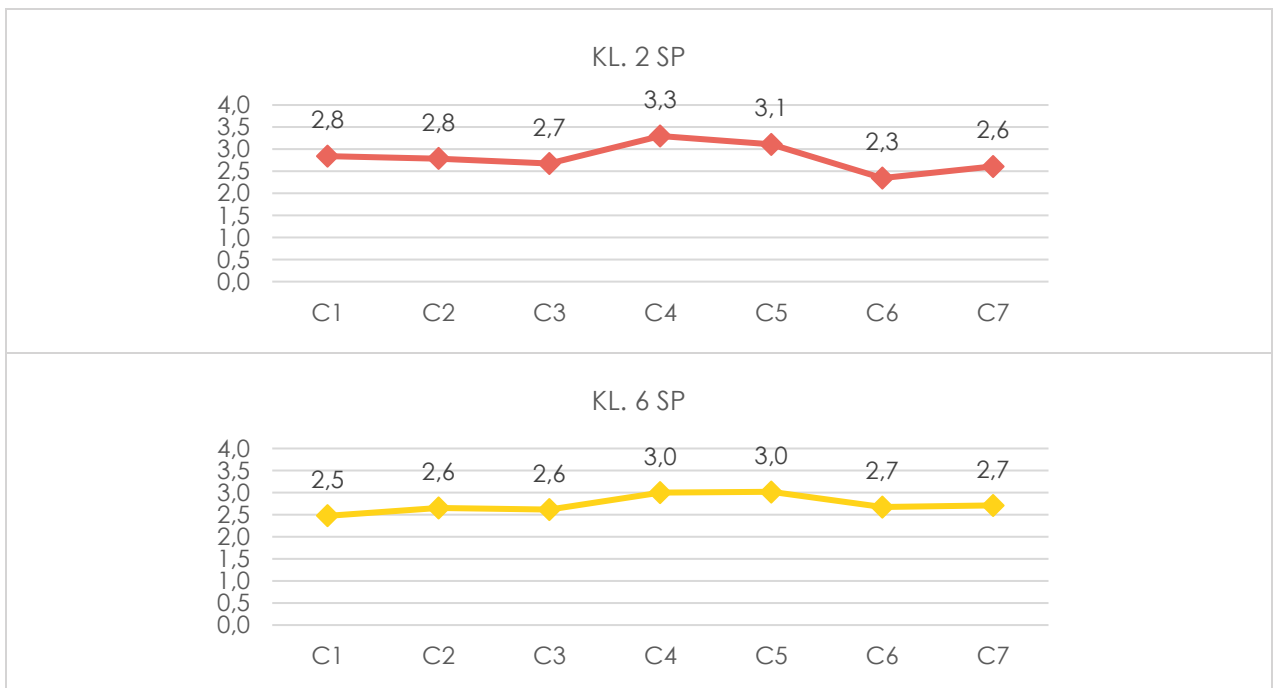

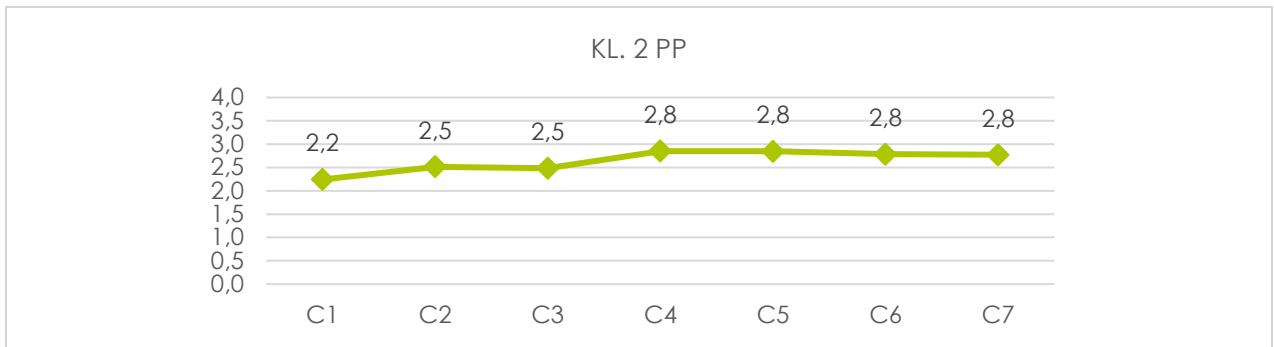
ze wzrostem wielkości miasta maleje odsetek takich dzieci odpowiednio dla małego miasta (56%), miasta średniej wielkości (48%) oraz dużego miasta (44%), co może wynikać również z innych potrzeb. U szóstoklasistów wyższe oceny obserwowano u uczniów uczęszczających do szkół miejskich niż wiejskich (6 p.p. różnicy).

Ze stanu swoich finansów nie jest usatysfakcjonowane 14% młodzieży, z czego 13% LO i 16% z technikum. Uczniowie liceów przyznają również wyższe noty w kwestii porównania swoich środków finansowych do możliwości rówieśników (66% vs. 59% w przypadku technikum). Nieco lepiej postrzegają tę kwestię mężczyźni (68% vs. 60%), a także rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci (75% i 66%).

Wspomniane aspekty przeanalizowano również na średnich, gdzie wartości mogły przyjmować pomiędzy 0 a 4 pkt. Przeciętnie najniżej wypadło poczucie posiadania czasu dla siebie (średnia 2,5), przy czym dla młodzieży średnia ta wyniosła 2,2, u nastolatków 2,5, zaś wśród dzieci wzrastała do 2,8. Najlepiej oceniane, niezależnie od wieku badanych, są aspekty związane z relacjami z rodzicami – sprawiedliwe traktowanie, a także możliwość porozmawiania z nimi na różne tematy (przeciętne wartości po 3,0). W ocenie uczniów rodzicom brakowało natomiast czasu dla swoich pociech: średnie wahają się od 2,5 w przypadku młodzieży do 2,8 wśród najmłodszych.

Wykres 25. Życie rodzinne i osobiste – zestawienie średnich

Zaobserwowano, że różnice między klasami w zakresie wszystkich pytań składających się na wskaźnik rodzice i niezależność są istotne statystycznie. Na podstawie miary wielkości efektu należy wnioskować, że dla pytania C1 ($M=2,5$; $SD=1,07$) jest ona przeciętna. Natomiast dla pytań C2 ($M=2,64$; $SD=1,08$), C3 ($M=2,58$; $SD=1,14$), C4 ($M=3,04$; $SD=1,1$), C5 ($M=2,98$; $SD=1,12$), C6 ($M=2,61$; $SD=1,12$), C7 ($M=2,7$; $SD=1,2$) efekt jest mały.

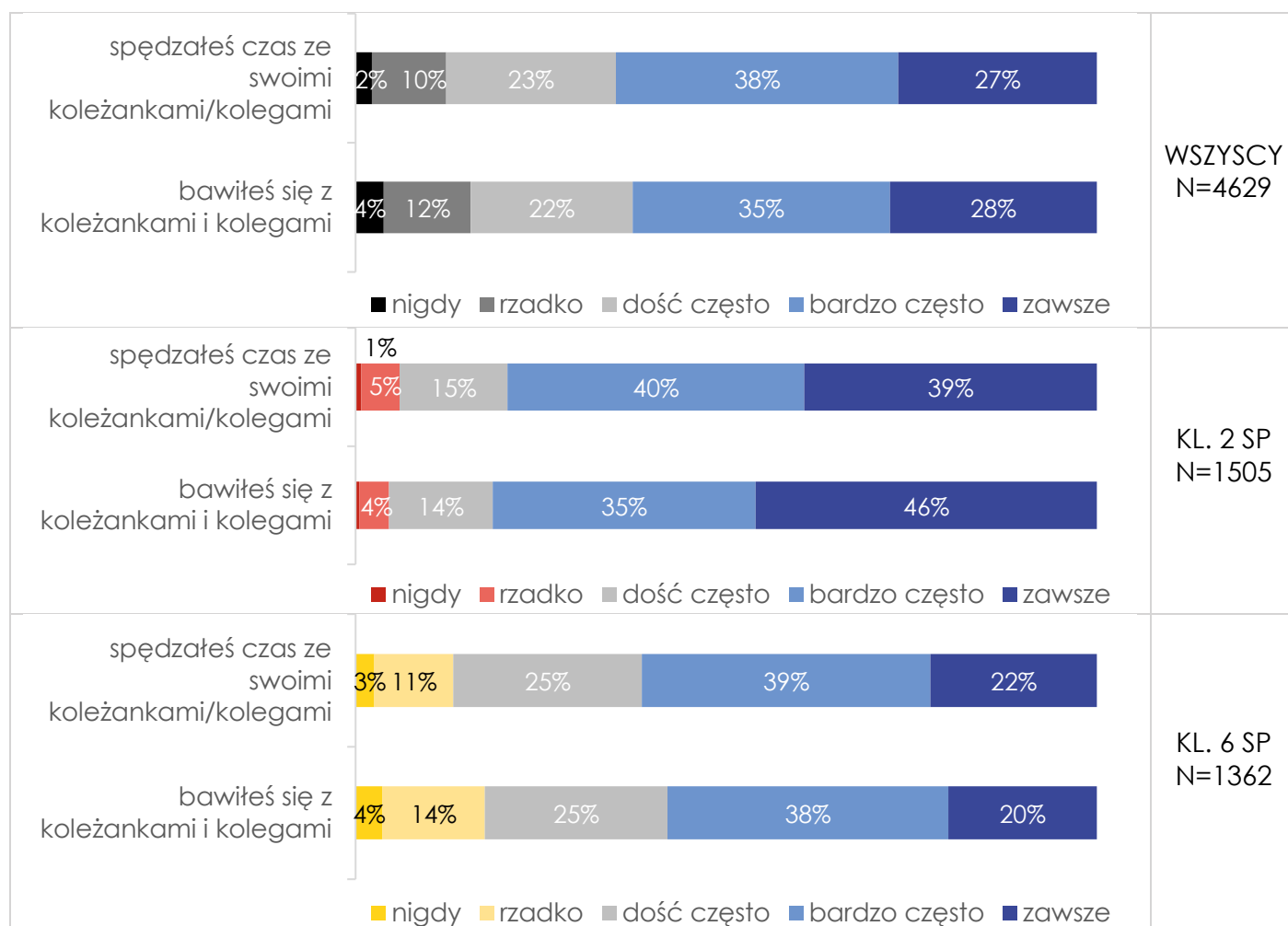
7. WSPARCIE SPOŁECZNE I RÓWIEŚNICY

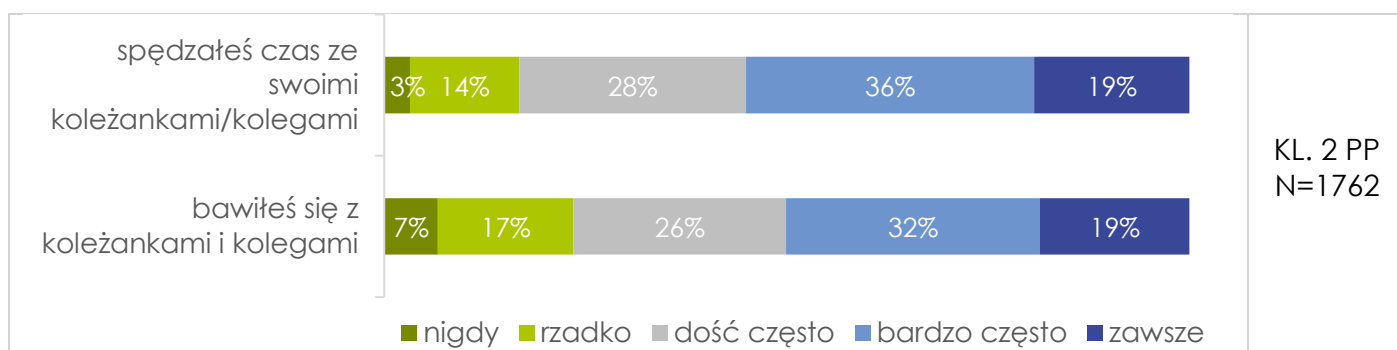
7.1. RÓWIEŚNICY

Nie tylko relacje z najbliższą rodziną mają wpływ na jakość życia, ale również kontakty z rówieśnikami. To właśnie więziom z kolegami i koleżankami poświęcono tę część raportu, odpowiadając na pytania badawcze o zabawę i wspólnie spędzany czas, a także wzajemną pomoc i wsparcie.

Czas spędzany z koleżankami i kolegami oraz wspólną zabawę deklarowało ponad sześć na dziesięciu uczniów (odpowiednio 65% i 63%). Najmłodszy najczęściej spotykali się ze swoimi przyjaciółmi – ok. 80% widywało się z nimi bardzo często lub zawsze, podczas gdy wśród młodzieży na tego typu aktywności ze znajomymi wskazywała połowa pytaných.

Wykres 26. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [D1, D2]

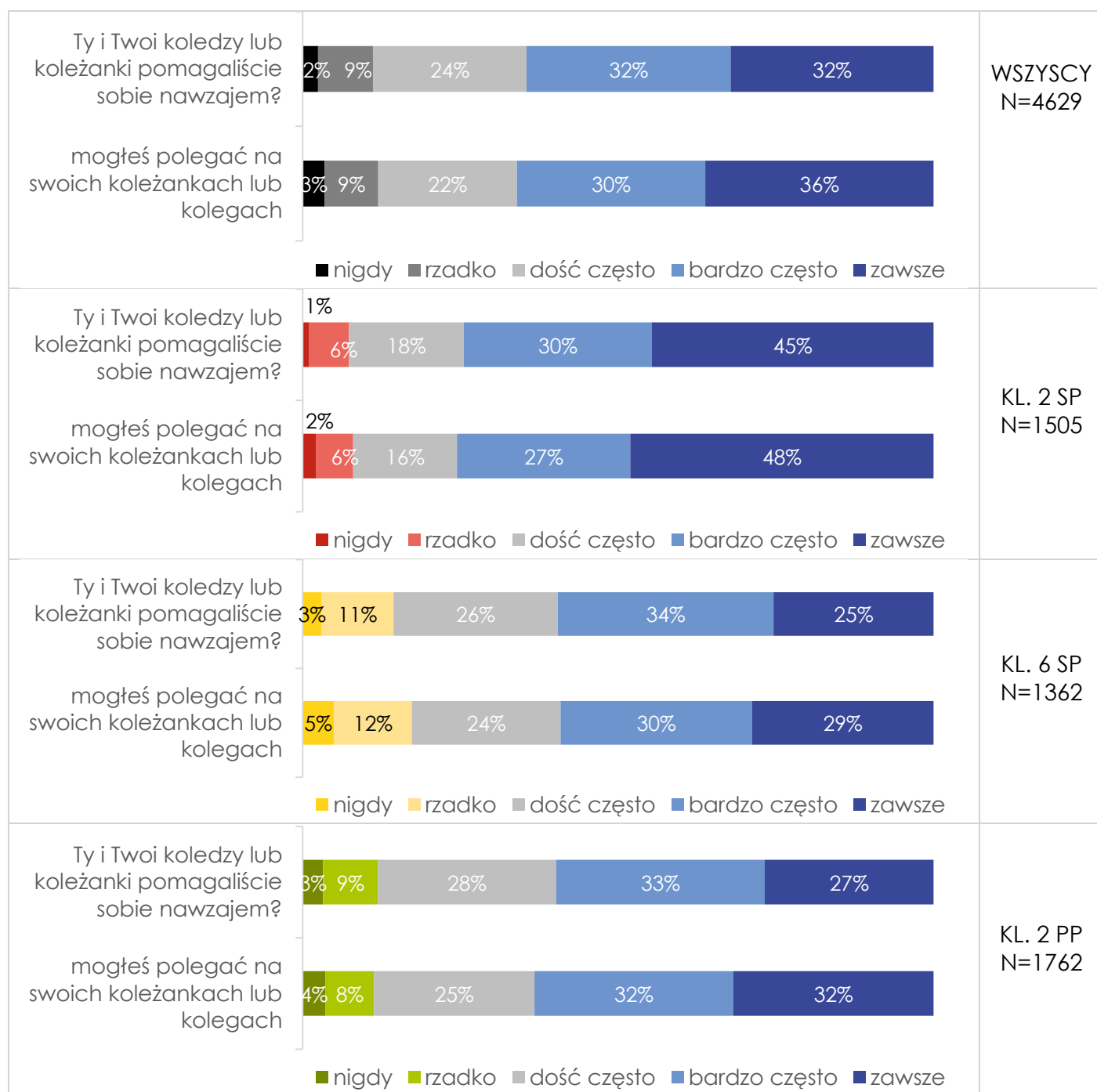
Na zabawę z koleżankami i kolegami najwięcej czasu poświęcały dzieci z dużych miast (85%), podobnie jak w przypadku nastolatków (choć tam odsetek wskazań pozytywnych był niższy i wynosił 60%). Odwrotna zależność miała miejsce wśród młodzieży – tu zamieszkujący największe miasta mieli najmniej czasu, chęci lub możliwości do wspólnych zabaw (42% dla sumy odpowiedzi bardzo często i zawsze).

Wśród uczniów klas 6 SP to dziewczyny mniej czasu spędzały na zabawie w rówieśnikami (różnica między płciami na poziomie 7 p.p.) i – co zrozumiałe – mniej czasu z koleżankami i kolegami spędzali nastolatki narodowości ukraińskiej (38%). Jeśli zaś chodzi o młodzież, to nie obserwuje się różnic między typem szkoły, ale za to na czas poświęcony kontaktom z rówieśnikami wskazuje więcej kobiet (o 2 p.p.) i jedynaków (60% odpowiedzi bardzo często i zawsze).

Kolejną kwestią było zbadanie wzajemnego wsparcia w grupie rówieśniczej. Na takie mogło liczyć trzech na czterech drugoklasistów ze szkół podstawowych (ok. 75%) oraz sześciu na dziesięciu szóstoklasistów i uczniów klas drugich szkoły ponadpodstawowej (ok. 60%), niezależnie czy mówimy o wzajemnej pomocy, czy możliwości polegania na koleżankach i kolegach. Uśredniony odsetek odpowiedzi pozytywnych dla wszystkich poziomów edukacyjnych uplasował się na poziomie ok. 65% dla sumy odpowiedzi bardzo często i zawsze, przy czym skrajnie optymistycznej wartości na skali użyła około jedna trzecia uczniów.

Wykres 27. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [D3, D4]

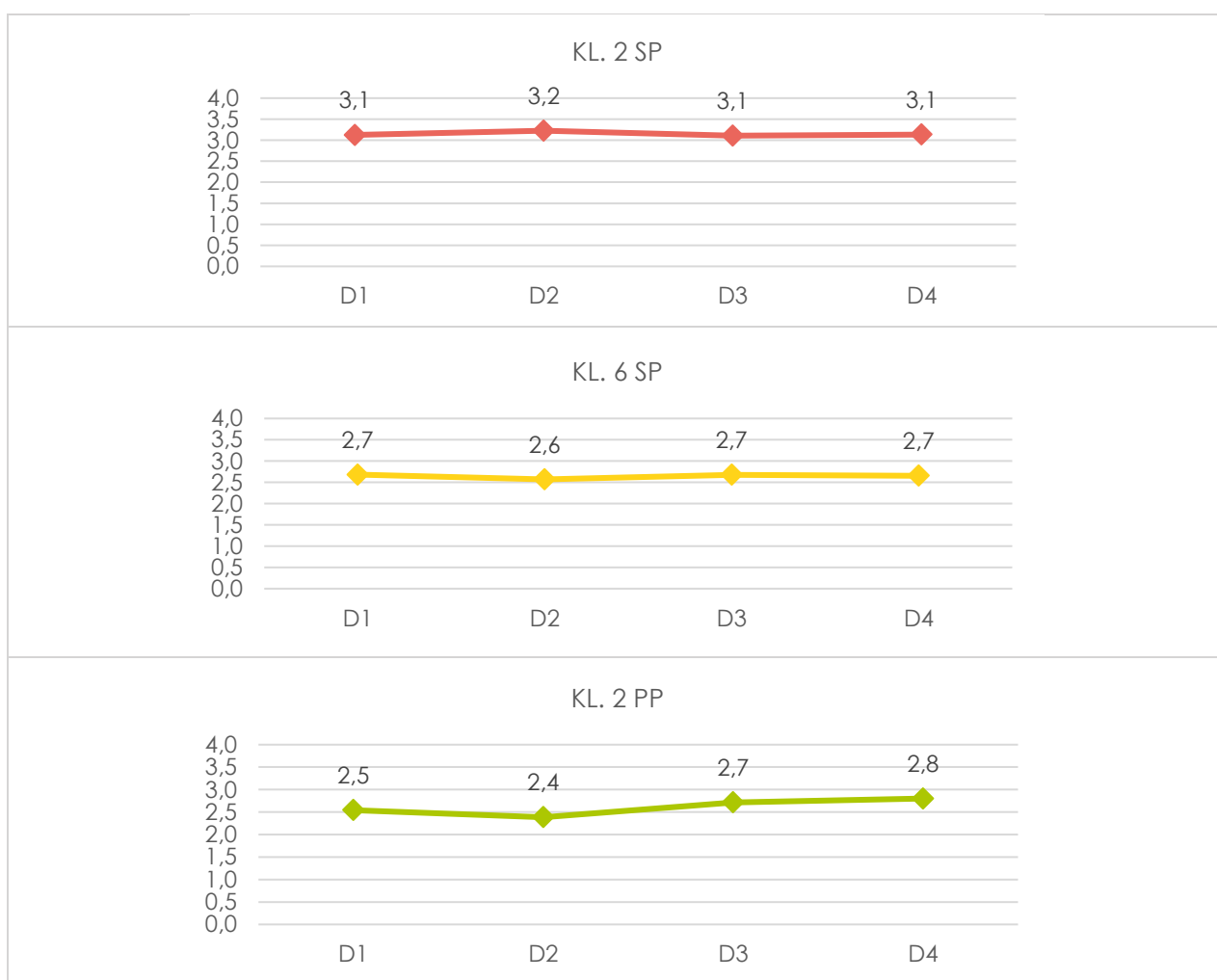
Na brak koleżeńskiej pomocy częściej skarżyli się uczniowie z Ukrainy (23% wskazań nigdy i rzadko) i badani z mniej zamożnych rodzin (42%). Dziewczynki z najmłodszych klas znacznie częściej skłonne były do przyznawania ocen skrajnie pozytywnych – zawsze na swoich rówieśników mogła liczyć ponad połowa z nich, co może oznaczać, że taka pomoc wiele

dla nich znaczy. W przypadku szóstoklasistów wzajemnej pomocy i oparcia w rówieśnikach częściej doświadczali uczniowie szkół miejskich niż wiejskich (odpowiednio różnica 9 p.p. i 5 p.p. między grupami, biorąc pod uwagę sumę odpowiedzi bardzo często i zawsze), z kolei najniżej tę pomoc i możliwość polegania na znajomych wśród klas 6 SP postrzegali jedynacy (kolejno 53% i 49% wskazań pozytywnych).

Licealiści nieco częściej wskazywali, że zawsze mogą liczyć na pomoc i wsparcie rówieśników niż uczniowie technikum (2 p.p. różnicy). Tę samą odpowiedź częściej wybierały też kobiety z najstarszych klas, przy czym już zagregowany wskaźnik pozytywnych odpowiedzi dotyczących relacji był wyższy w przypadku mężczyzn.

Wykres 28. Wsparcie i rówieśnicy – zestawienie średnich

Najniższą średnią ze wszystkich aspektów odnotowano w przypadku zabawy – średnia ogółem to 2,7, przy czym dla klas 2 PP wynosi ona 2,4 pkt, dla klas 6 SP 2,6 pkt. Jednocześnie wskaźnik ten najlepiej wypadł spośród wszystkich aspektów u dzieci (3,2 pkt). Wśród szóstoklasistów średnie osiągały podobne wartości, młodzież z liceum i technikum w kontekście relacji najbardziej za to mogła polegać na koleżankach i kolegach.

Zaobserwowano, że różnice między klasami w zakresie wszystkich pytań składających się na wskaźnik wsparcie społeczne i rówieśnicy są istotne statystycznie. Na podstawie miary wielkości efektu należy wnioskować, że dla pytań D1 ($M=2,77$; $SD=1,02$) i D2 ($M=2,71$; $SD=1,11$) są one przeciętne. Natomiast dla D3 ($M=2,83$; $SD=1,05$) i D4 ($M=2,87$; $SD=1,1$) efekt jest mały.

8. ŚRODOWISKO SZKOLNE

8.1. SZKOŁA I NAUKA

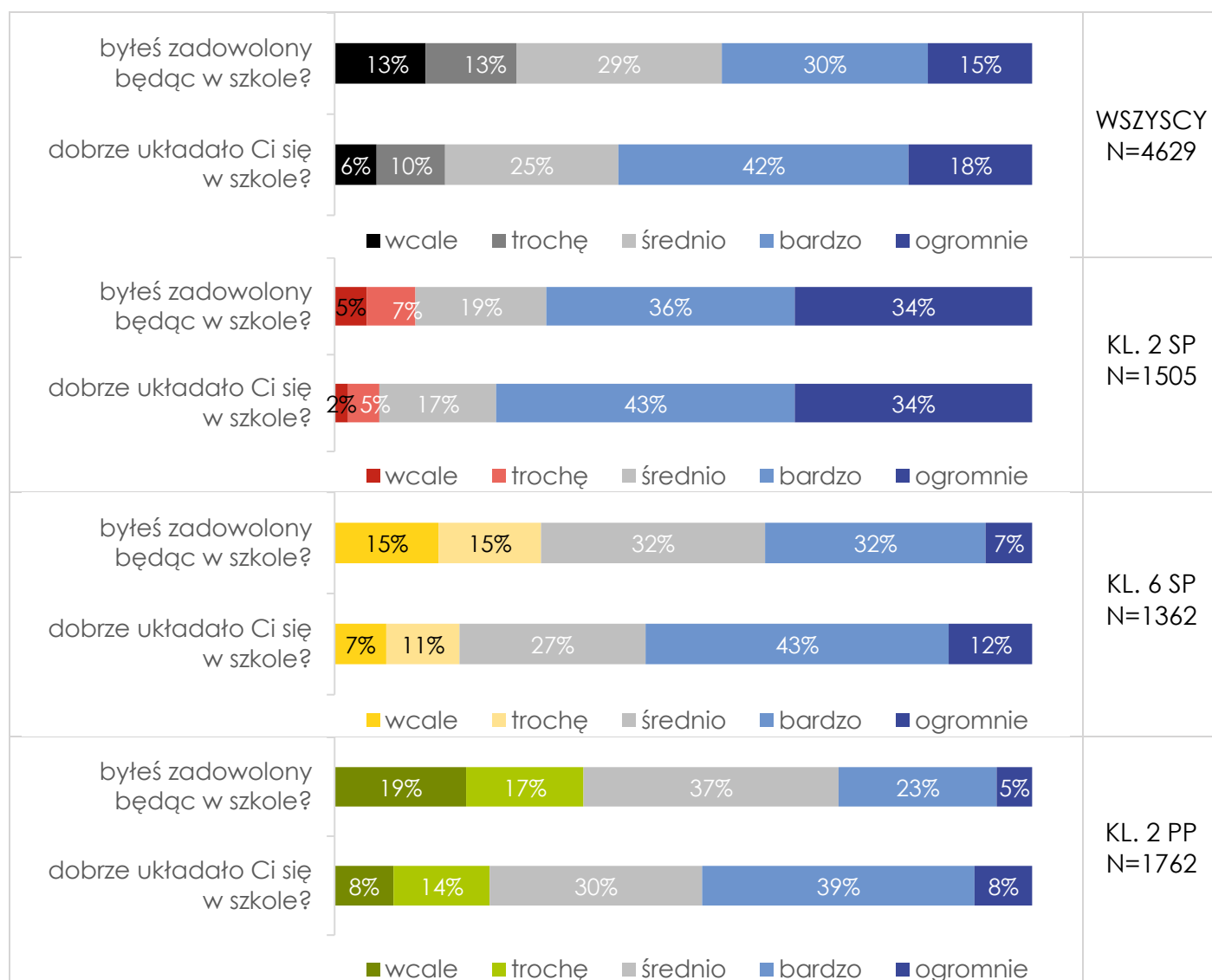
Ten podrozdział został poświęcony funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym, to jest relacjom z nauczycielami oraz nastawieniu uczniów do nauki szkolnej.

Sześciu na dziesięciu badanych deklaroowało, że dobrze układało im się w szkole (60% dla zagregowanych odpowiedzi „ogromnie” i „bardzo”), a 45%, że byli zadowoleni z pobytu w niej. Zdecydowanie częściej dotyczyło to najmłodszych uczniów (odpowiednio 77% i 70%). Co ciekawe, uczniowie klas 6 SP częściej wskazywali, że dobrze układało im się w szkole (55%), niż że byli w niej zadowoleni (39%). Wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych zaobserwowano podobną rozbieżność, ale uzyskane wskaźniki były najniższe w analizowanych grupach: w szkole układało się dobrze około połowie respondentów (47%), a co czwarty był w niej zadowolony (28%).

Niskie zadowolenie z pobytu w placówce edukacyjnej deklarował co czwarty uczeń (26% dla zagregowanych odpowiedzi „wcale” i „trochę”), z czego najczęściej odpowiedzi takiej udzielała młodzież ze szkół ponadpodstawowych (kolejno 36% i 22%). Wśród uczniów klasy 6 SP co trzeci respondent był mało zadowolony z uczęszczania do szkoły (30%), a co piąty wskazywał że nie czuł się w niej dobrze (18%). Najmniejszą różnicę między tymi wskaźnikami zaobserwowano wśród najmłodszych dzieci (odpowiednio 12% i 7%).

Wykres 29. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [E1, E2]

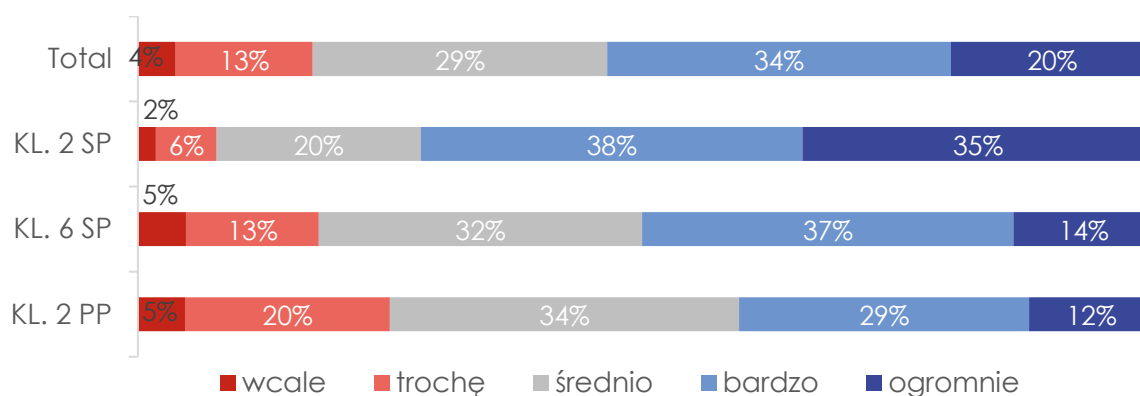

Większe zadowolenie z pobytu w szkole wskazywały dziewczynki niż chłopcy (kolejno 47% i 42% dla zagregowanych odpowiedzi „ogromnie” i „bardzo”), przy czym dysproporcja ta jest największa wśród najmłodszych (aż 18 p.p. różnicy). Natomiast ci drudzy częściej wskazywali na to, że dobrze im się w niej układało (odpowiednio 60% i 58%). Podobne rozbieżności obserwuje się w zależności od narodowości. Dzieci z Ukrainy częściej są zadowolone z pobytu od dzieci z Polski (odpowiednio 49% i 45%), a te z kolei częściej dobrze się w niej czują (kolejno 60% i 41%). O ile zadowolenie z pobytu w szkole wśród młodzieży było na zbliżonym poziomie, niezależnie od typu placówki, o tyle uczniowie technikum byli bardziej z siebie zadowoleni i lepiej radzili sobie w szkole (51% vs. 44% w LO).

Ponad połowa dzieci potrafiła patrzeć i słuchać z uwagą (54% dla zagregowanych odpowiedzi „ogromnie” i „bardzo”). Pod tym względem najwyższe wskaźniki zaobserwowano wśród najmłodszych uczniów (73%), a w klasie 6 SP zadeklarowała tak około połowa respondentów (51%). Najrzadziej odpowiedzi takie udzielała młodzież ze szkół ponadpodstawowych – około czterech na dziesięciu uczniów (41%). Wśród nich jeden na czterech badanych wskazywało na problemy z koncentracją (25% dla zagregowanych odpowiedzi „wcale” i „trochę”), gdzie wśród dzieci z klasy 6 SP był to co czwarty respondent (18%). Najrzadziej odpowiedzi takiej udzielali najmłodsi badani, gdyż zaledwie 8%.

Wykres 30. Myśląc o ostatnim tygodniu, jak często potrafiłeś patrzeć i słuchać z uwagą: [E3]

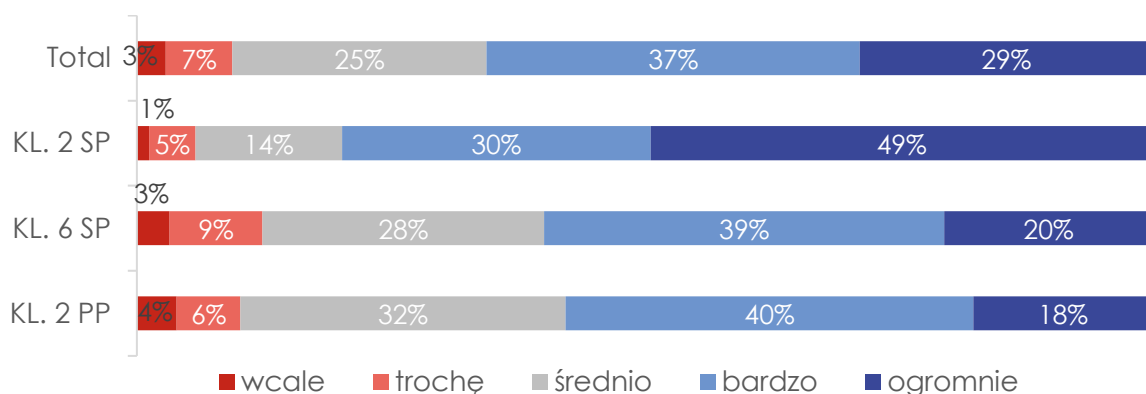

Problemy z uwagą częściej zgłaszali uczniowie z Ukrainy niż z Polski (odpowiednio 24% i 17%). W klasach 2 SP mniejsze skupienie wykazywali chłopcy (68% vs. 76% wskazań pozytywnych), odwrotna z kolei zależność widoczna była u najstarszych uczniów (37% kobiet i 45% mężczyzn potrafiło patrzeć i słuchać z uwagą).

Większość badanych deklaruje dobre relacje z nauczycielami (66% dla zagregowanych odpowiedzi „ogromnie” i „bardzo”). Około ośmiu na dziesięciu dzieci z najmłodszych klas udzieliło takiej odpowiedzi i jest to najwyższy odsetek wśród analizowanych grup (79%). Wśród uczniów klas 6 SP i 2 PP uzyskano podobne wyniki i wskazało tak prawie sześciu na dziesięciu respondentów (odpowiednio 59% i 58%). Podobne relacje z kadrą pedagogiczną mieli nastolatki i młodzież, gdzie kolejno 12% i 10% nie uznało ich za zadowalającą (zagregowane odpowiedzi „wcale” i „trochę”). Najrzadziej deklarowała w ten sposób najmłodsza z grup (6%).

Wykres 31. Myśląc o ostatnim tygodniu, Twoje relacje z nauczycielami były dobre: [E4]

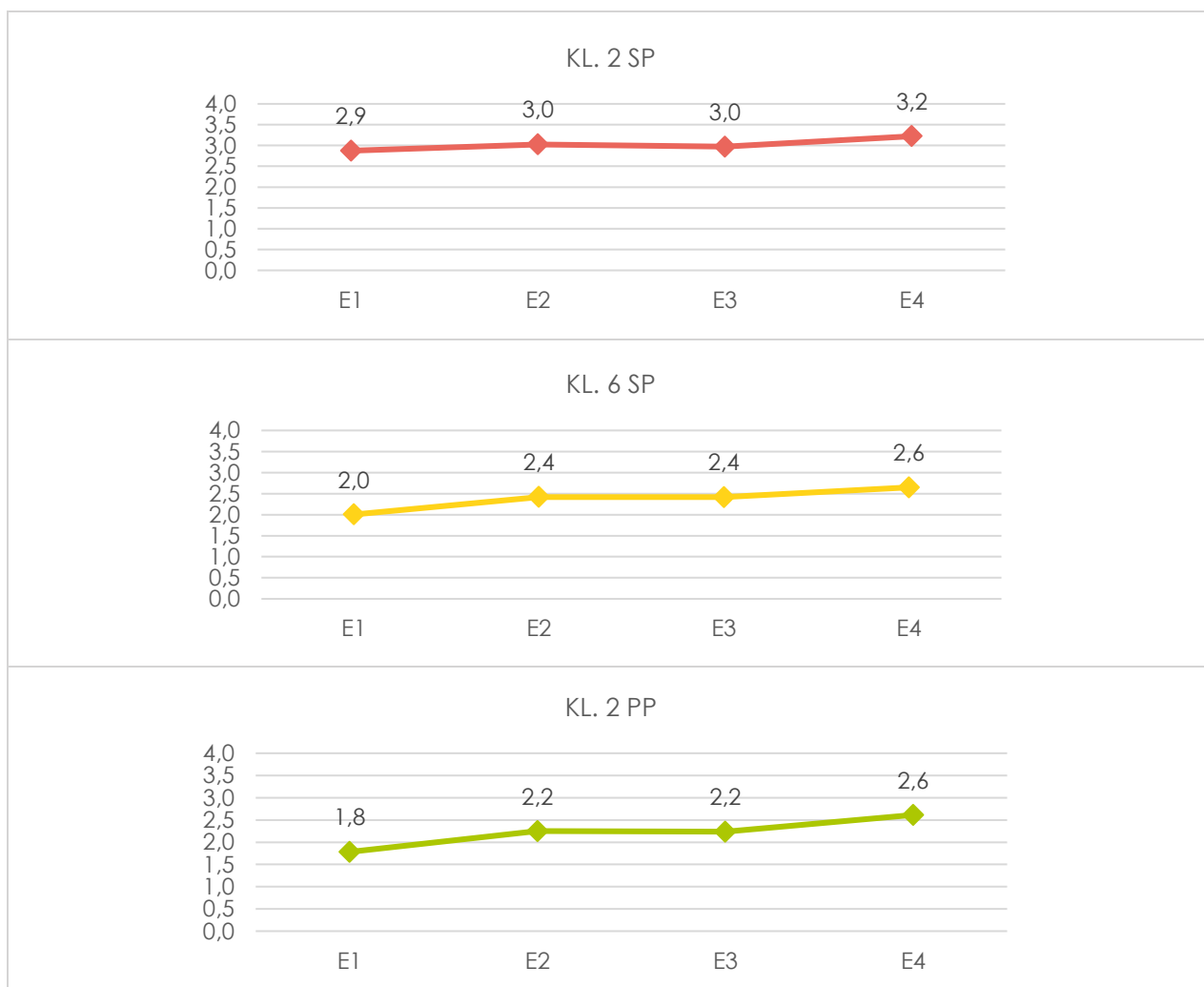
W szkołach podstawowych na wysoką jakość relacji z nauczycielami częściej wskazywały dziewczynki niż chłopcy (odpowiednio 86% i 74% w klasach 2 SP i 66% i 54% w klasach 6 SP), w szkołach ponadpodstawowych zależność ta odwróciła się na korzyść mężczyzn (62% vs. 55% u płci żeńskiej).

Uczniowie nie przepadają za szkołą. Analiza punktowa poszczególnych wskaźników wskazuje, że największy problem, niezależnie od poziomu edukacyjnego, uczniowie mieli z samym pobytem w placówce i nie byli z tego faktu zadowoleni. Średnia liczba punktów wśród dzieci wyniosła 2,9 na 4,0 możliwe, natomiast dla młodzieży wartość ta wyniosła zaledwie 1,8 i była najniższa ze wszystkich analizowanych w badaniu aspektów.

Pomimo niezadowolenia z pobytu w szkole, uczniowie mieli dobre relacje z nauczycielami. Kwestia ta uzyskiwała najwyższe średnie noty jeśli chodzi o naukę i środowisko szkolne we wszystkich grupach wiekowych. Wśród klas 2 SP uzyskiwana średnia wnosła 3,2 pkt, wśród obu pozostałych grup było to 2,6.

Wykres 32. Środowisko szkolne – zestawienie średnich

Zaobserwowano, że różnice między klasami w zakresie wszystkich pytań składających się na wskaźnik środowisko szkolne są istotne statystycznie. Na podstawie miary wielkości efektu należy wnioskować, że dla pytania E1 ($M=2,2$; $SD=1,23$) jest ona duża. Natomiast dla E2 ($M=2,55$; $SD=1,08$), E3 ($M=2,53$; $SD=1,07$) i E4 ($M=2,82$; $SD=1,01$) efekt jest przeciętny.

9. ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW KIDSCREEN

Dla analizowanych obszarów utworzono indeks stanowiący sumę możliwych do uzyskania punktów w ramach każdego z nich. Wskaźniki odniesiono do norm właściwych dla poszczególnych grup wiekowych.

5-stopniowa skala odpowiedzi została zrekodowana w ten sposób, by każde pytanie przyjmowało wartość rosnącą od 0 do 4 punktów (im wyższa wartość, tym większe zadowolenie z danego obszaru). Zabieg ten wymagał odwrócenia skal w wybranych pytaniach. Maksymalna liczba możliwych do uzyskania punktów przy tak wyliczonych sumach różniła się pomiędzy obszarami, co wynikało z różnej liczby pytań wchodzących w skład indeksu. Miernikiem opartym na sumie i średniej posłużono się w poprzednich częściach raportu, gdzie dane analizowano bardziej szczegółowo, osobno dla każdego z poziomów i obszarów. Celem porównania danych dotyczących jakości życia dzieci oraz młodzieży w różnych obszarach, posłużono się wskaźnikami, każdorazowo przyjmującymi wartość od 0 do 100 (wynik przeskalowany na skalę 0-100). Maksymalną wartość 100 punktów wskaźnik przyjmował w sytuacji, gdy uczeń wyrażał zadowolenie z każdego możliwego aspektu. Następnie wyniki odniesiono do norm kwestionariusza KIDSCREEN odpowiednio dla każdej kohorty wiekowej wyliczając wartość średnią oraz przyjmując 15. percentyl² jako punkt odcięcia – „poniżej normy” lub w „normie”.

Porównanie danych w oparciu o tak skonstruowane wskaźniki zaprezentowano w tabeli. Należy mieć na uwadze, że średnie oparte są o ten sam wskaźnik, zaś normy zostały ustalone indywidualnie dla każdego z poziomów edukacyjnych (punkty odcięcia je wyznaczające pokazano pod tabelą). Podobnie, chcąc odwołać się do wyników pomiaru pierwotnego czy z roku 2021 należy pamiętać o różnych punktach odcięcia oraz fakcie, że w przypadku klas 6 SP i 2 PP posłużono się wówczas rozszerzoną wersją narzędzia KIDSCREEN (57).

² Średnie z pierwotnego badania KIDSCREEN zawarto dla porównania w Aneksie Tabelarycznym.

Tabela 1. Porównanie wskaźników jakości życia dzieci i młodzieży (KIDSCREEN) 2023.

OBSZAR	KL. 2 SP			KL. 6 SP			KL. 2 LO/TECH		
	Niski wynik	W normie	Średnia	Niski wynik	W normie	Średnia	Niski wynik	W normie	Średnia
samopoczucie fizyczne wskaźnik A	17%	83%	77,4	18%	82%	68,1	15%	85%	61,9
samopoczucie psychiczne wskaźnik B	18%	82%	78,2	17%	83%	66,1	12%	88%	59,3
rodzice i niezależność wskaźnik C	20%	80%	70,2	15%	83%	68,4	15%	85%	66,1
wsparcie społ. i rówieśnicy wskaźnik D	16%	84%	78,7	19%	81%	66,1	20%	80%	65,3
środowisko szkolne wskaźnik E	18%	82%	75,6	18%	82%	59,3	15%	85%	55,5

Statystyki klasa 2SP		A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik
N	Ważne	1505	1505	1505	1505	1505
Percentyle [norma]	15	60,0000	64,2857	50,0000	56,2500	56,2500
Statystyki klasa 6SP		A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik
N	Ważne	1362	1362	1362	1362	1362
Percentyle [norma]	15	50,0000	46,4286	46,4286	43,7500	37,5000
Statystyki klasa 2PP		A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik
N	Ważne	1762	1762	1762	1762	1762
Percentyle [norma]	15	40,4812	35,7143	42,8571	43,7500	31,2500

Samopoczucie fizyczne – przeciętna liczba uzyskiwanych punktów wyraźnie spada wraz z wiekiem dzieci. O ile drugoklasiści (szkół podstawowych) uzyskiwali średnią na poziomie około 77, o tyle wśród szóstoklasistów wynik ten wynosił już około 68, a w techników i klasach licealnych spadał do około 62. Wyniki te są zgodne z wynikami badania pierwotnego, gdzie średnie te wynosiły odpowiednio 75, 70 i 63, a także badania z 2021 roku, gdzie było to odpowiednio 77, 70 i 58.

Odchylenie od normy prezentuje się podobnie wśród najmłodszych uczniów, jak i szóstoklasistów – niemal co szósty respondent uzyskał taki wynik (odpowiednio 17% i 18%). W najstarszej grupie wiekowej odsetek ten jest nieco niższy, gdyż odstaje od niej jeden na siedmiu badanych (15%). Wyniki niskie wśród szóstoklasistów i uczniów szkół ponadpodstawowych częściej dotyczą kobiet (20%) niż mężczyzn (kolejno 16% i 9%).

Samopoczucie psychiczne – również w tym aspekcie, im młodszy uczeń, tym lepszy uzyskiwał przeciętny wynik. Najmłodszy uczeń uzyskał średni wynik na poziomie około 78 (78 w badaniu pierwotnym i 80 w 2021 roku); szóstoklasiści mieli przeciętnie około 66, a młodzież około 59. Odchylenie od normy prezentuje się podobnie wśród najmłodszych uczniów, jak i szóstoklasistów – niemal co szósty respondent uzyskał taki wynik (odpowiednio 18% i 17%). W najstarszej grupie wiekowej odsetek ten jest niższy – poniżej normy znalazł się jeden na ośmiu badanych (12%). Zaobserwowano różnice wśród szóstoklasistów i najstarszych dzieci w zakresie samopoczucia psychicznego w zależności od płci. Wynik poniżej normy częściej uzyskują kobiety (odpowiednio 21% i 13%) niż mężczyźni (12% i 9%).

Rodzice i niezależność – tu zbliżony przeciętny wynik uzyskują uczniowie z obu klas szkół podstawowych, przy czym jest on nieco wyższy wśród drugoklasistów (średnia odpowiednio około 70 i 68). Nieco niżej uplasowała się młodzież (66). To właśnie kwestia niezależności i relacji z rodzicami jest przeciętnie najgłębiej ocenianym przez najmłodszych obszarem, w którym jedna piąta (20%) uzyskuje wyniki poniżej normy. W tej grupie chłopcy wyższy odsetek obserwuje się wśród chłopców (21%) niż dziewczynek (19%). Wśród szóstoklasistów i uczniów szkół ponadpodstawowych jedna na siedem osób plasuje się poniżej przeciętnej (15%). W tych grupach odsetek ten jest wyższy wśród kobiet (kolejno 18% i 19%) niż mężczyzn (13% i 10%).

Wsparcie społeczne i rówieśnicy – wraz z wiekiem dzieci obserwowany jest spadek zadowolenia z tego obszaru życia. W przypadku najmłodszych, średnia wartość punktowa to około 78, tymczasem u szóstoklasistów wynosi ona 66 (65 w 2021), a u najstarszych – 65 (61 w 2021). Odnosząc wyniki do średnich z badania pierwotnego, uzyskany tu wynik jest lepszy w grupie najmłodszych (wartość referencyjna: 70, wartość w 2021: 77). W najmłodszej grupie wiekowej co szósta badana osoba uzyskała wyniki poniżej średniej (16%), gdzie wśród dzieci

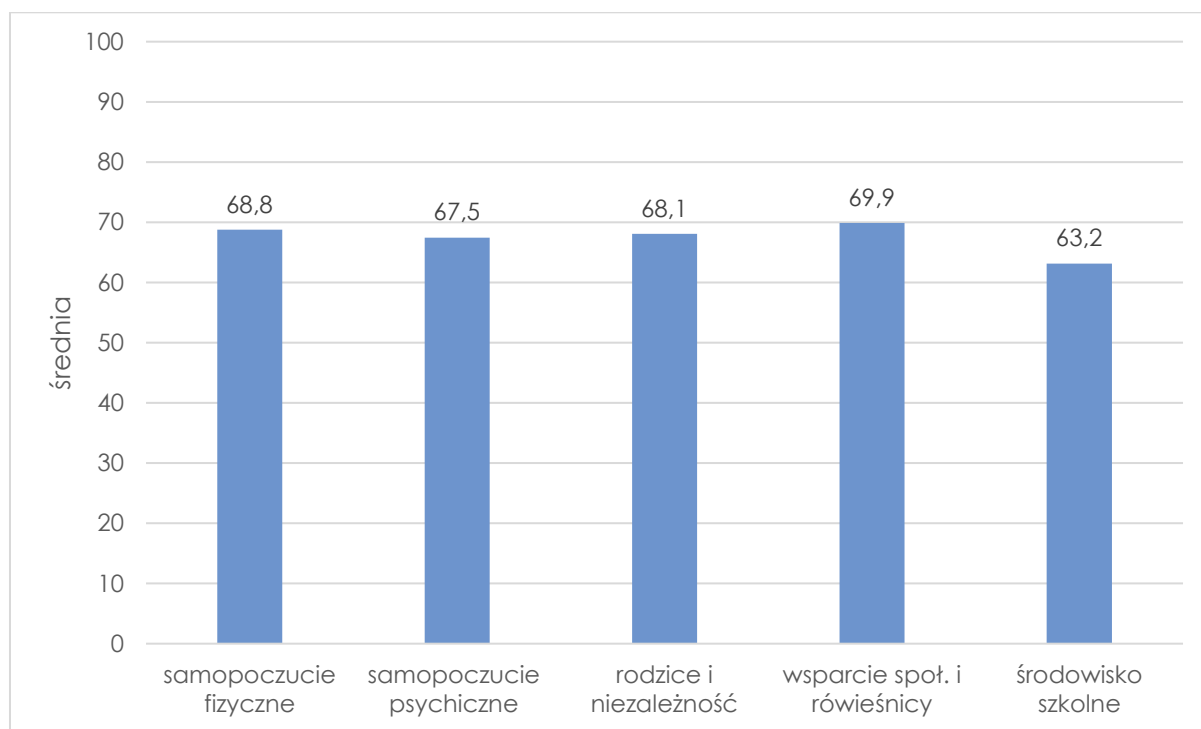

starszych jest to jeden na pięciu respondentów (kolejno 19% i 20%). W tym przypadku płeć jest słabą zmienną dywersyfikującą. Mężczyźni uzyskali wynik wyższy od kobiet o kolejno 3 pp. dla klasy 2 SP, 1 pp. dla 6 SP i 2 pp. dla 2 PP.

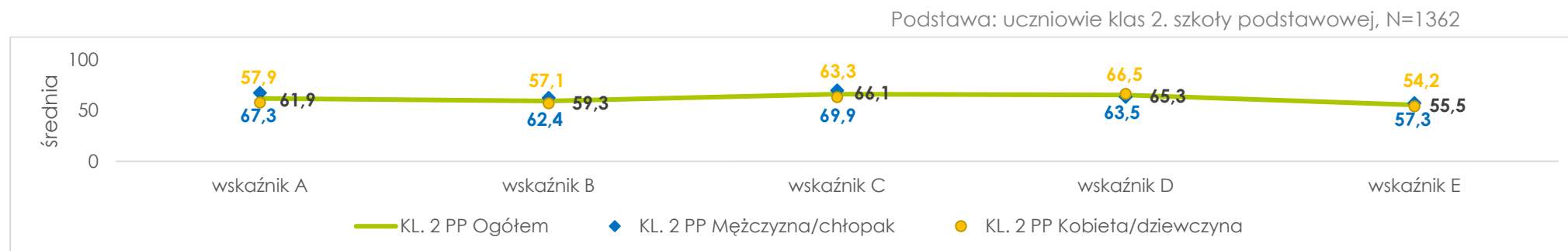
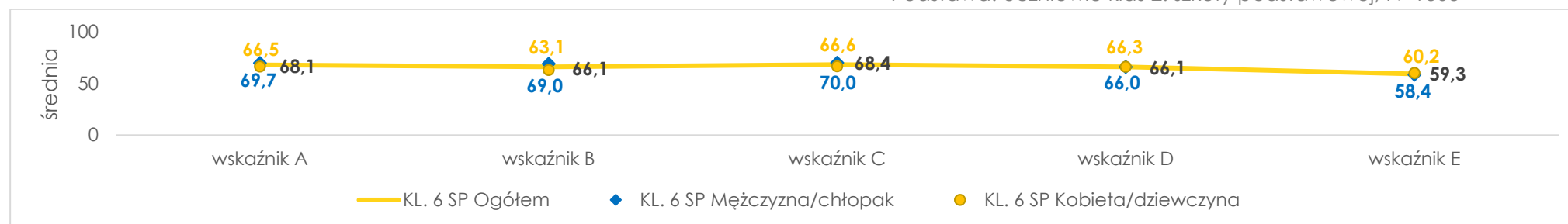
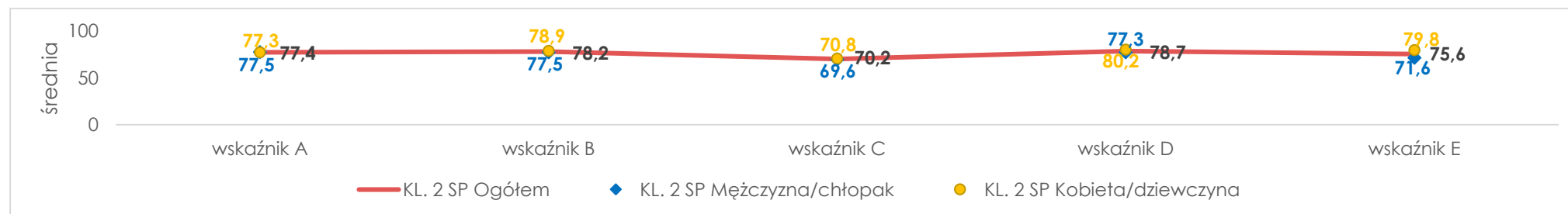
Środowisko szkolne – zadowolenie z pobytu w szkole, relacji z nauczycielami oraz nauki jest zależne od wieku uczniów. Na etapie edukacji wczesnoszkolnej średnia wartość tego indeksu sięga około 76, w późniejszych klasach szkoły podstawowej 59, a na poziomie szkoły ponadpodstawowej zaledwie 56. W badaniu referencyjnym średnie te wynosiły kolejno: 70, 57 i 49. Wynik poniżej normy charakteryzuje co około szóstego drugoklasistę i szóstoklasistę szkoły podstawowej (18%) oraz co siódmego drugoklasistę szkół ponadpodstawowych (15%). Wśród uczniów szkół podstawowych wyniki poniżej średniej częściej uzyskują chłopcy (kolejno 24% i 19%) niż dziewczynki (12% i 16%). W najstarszej grupie wiekowej istnieje odwrotna zależność (odpowiednio 16% i 13%).

Najwyższą średnią uzyskano dla wskaźnika wsparcie społeczne i rówieśnicy (69,89), a najniższą dla środowiska szkolnego (63,15). Szczegółowe dane zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 33. Średnie wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – wyniki ogółem

Wykres 34. Porównanie średnich wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27).

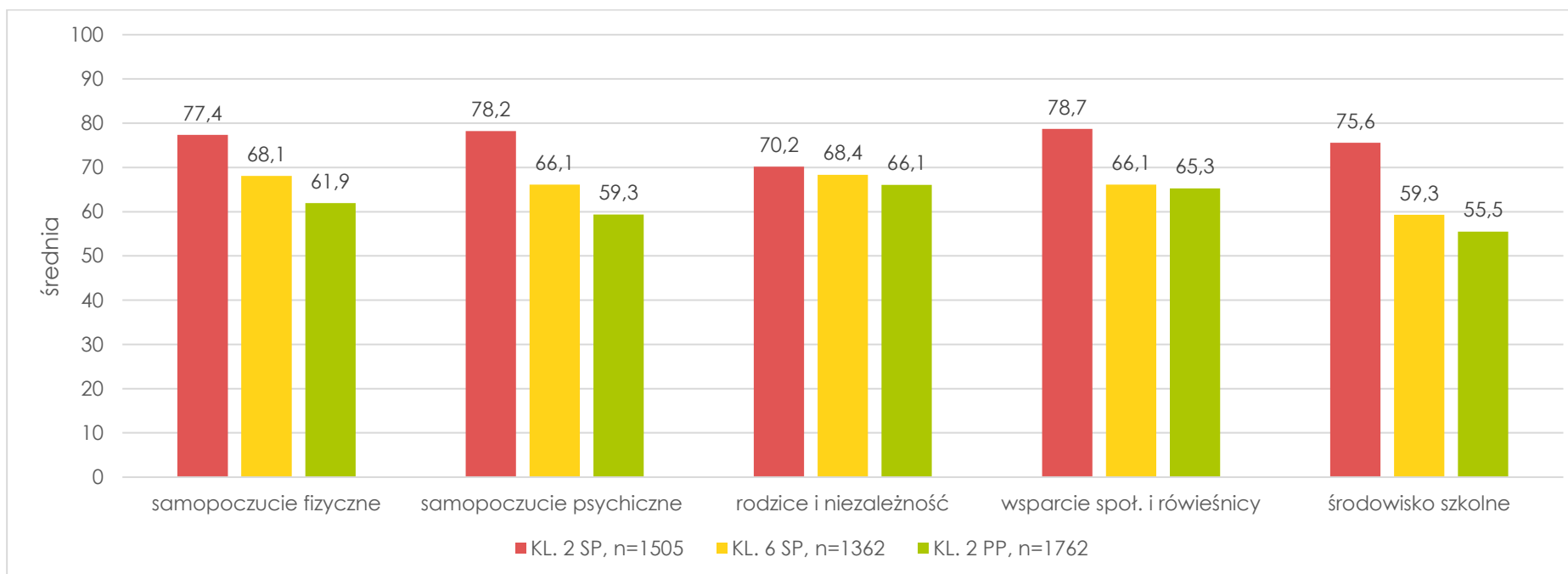
W celu sprawdzenia, czy wskaźniki jakości życia są różne w zależności od płci dzieci (kobieta lub mężczyzna) oraz do jakich klas uczęszczają (kl. 2 SP, 6 SP lub 2 PP), zbudowano pięć modeli analizy wariancji z efektem interakcji – dla każdego wskaźnika skali KIDSCREEN-27. Testowano zarówno efekt główny każdego z czynników – klasy oraz płci – jak i ich interakcji, czyli jednoczesnego oddziaływania (por. Tabela 2 w Aneksie tabelarycznym).

Zaobserwowano istotne efekty przynależności do klasy dla wszystkich z analizowanych wskaźników. Aby sprawdzić różnice w zakresie wskaźników jakości życia pomiędzy każdą z klas dokonano porównań post-hoc. Fazą poprzedzającą właściwe analizy było określenie, czy wariancje w poszczególnych grupach są homogeniczne - jednorodne. W przypadku spełnienia tego założenia wykonano test Tukey'a. Wynik istotny statystycznie oznacza, że wariancje nie są homogeniczne. Dla takiego warunku przeprowadzono test Games'a-Howella (por. Tabela 3 w Aneksie tabelarycznym).

W niemal wszystkich przypadkach wykazano istotne różnice między poszczególnymi parami klas. Najwyższą jakością życia w prawie wszystkich aspektach charakteryzują się uczniowie 2 klasy szkoły podstawowej. Tylko w przypadku wsparcia społecznego i rówieśników nie zaobserwowano różnic między klasą 6 SP a 2PP. Najniższe wyniki we wszystkich wskaźnikach uzyskali uczniowie klasy 2 PP. Warto dodać, że wielkości efektu dla samopoczucia fizycznego oraz psychicznego, a także środowiska szkolnego są silne. Oznacza to, że wartości tych wskaźników są silnie zróżnicowane w zależności od klasy. W pozostałych przypadkach miary te należy je interpretować jako słabe.

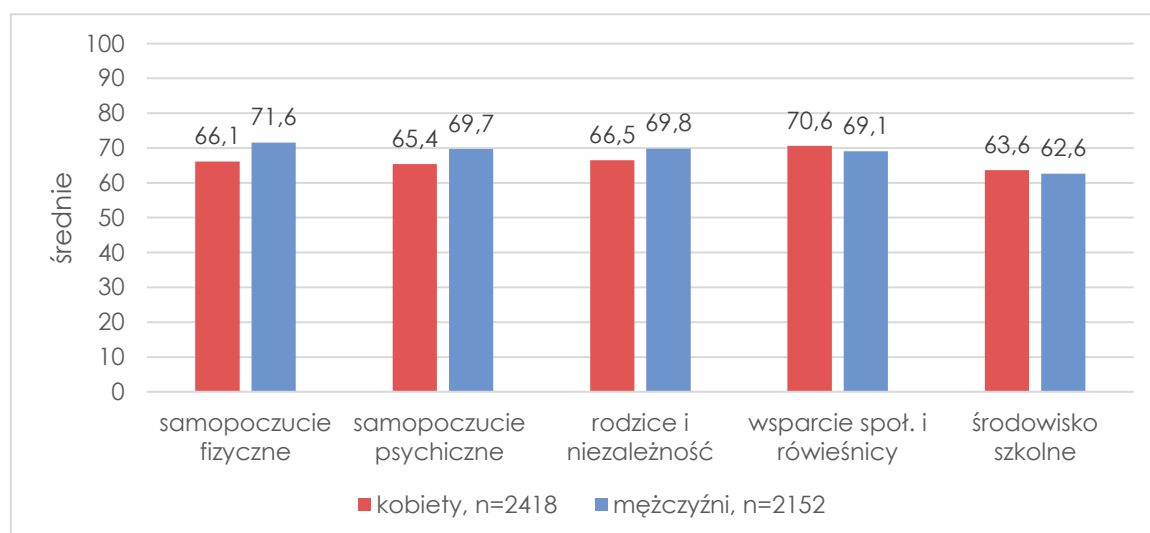
Wykres 35. Średnie wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – wyniki w podziale na klasy.

Zaobserwowano istotne efekty płci dla wszystkich z analizowanych wskaźników. Aby sprawdzić różnice w zakresie wskaźników jakości życia pomiędzy kobietami a mężczyznami wykonano test t studenta. Fazą poprzedzającą właściwe analizy było określenie, czy wariancje w grupach są homogeniczne. W zależności od wyniku dobrano odpowiedni test statystyczny (por. Tabela 4 w Aneksie tabelarycznym).

Kobiety i mężczyźni różnią się między sobą pod względem niemal wszystkich wskaźników jakości życia. Wyjątek stanowi środowisko szkolne. Mężczyźni charakteryzują się wyższym poziomem samopoczucia fizycznego oraz psychicznego oraz pod względem wskaźnika rodzice i niezależność. Natomiast kobiety mają wyższy poziom wsparcia społecznego i rówieśników. Warto dodać, że wszystkie uzyskane wielkości efektu są niskie, co oznacza, że płeć słabo różnicuje analizowane wskaźniki jakości życia.

Wykres 36. Średnie wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – wyniki w podziale na płeć.

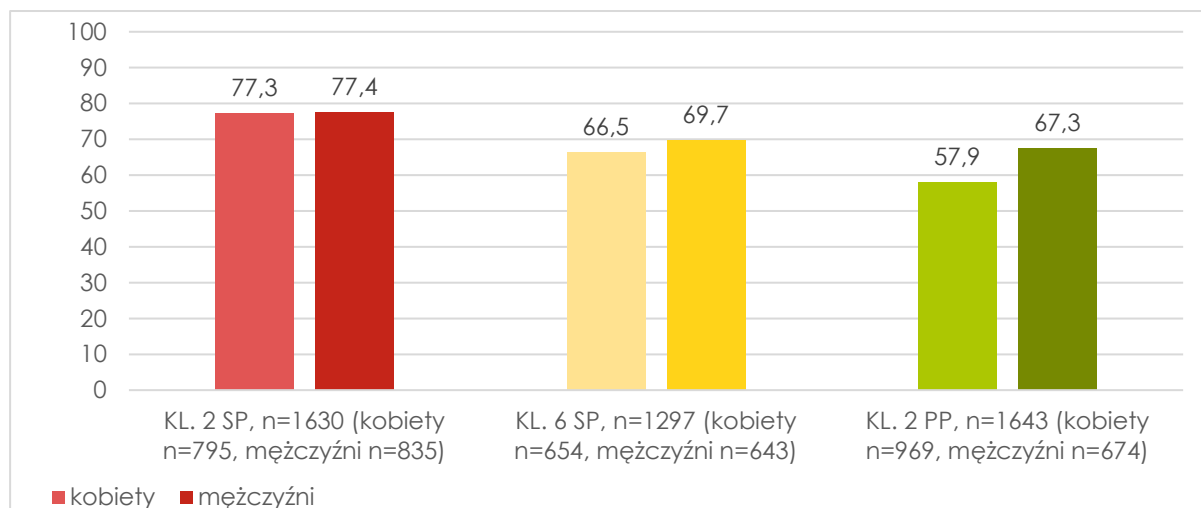

Wszystkie efekty interakcji okazały się istotne statystycznie. Oznacza to, że wskaźniki jakości życia są różne u kobiet i mężczyzn w zależności od klasy, do której uczęszczają dzieci. Uzyskane wielkości efektu są słabe, co oznacza, że różnice te są małe. W celu sprawdzenia różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami w zakresie wskaźników KIDSCREEN-17 przeprowadzono testy t studenta (por. Tabela 5 w Aneksie tabelarycznym). W zakresie samopoczucia fizycznego zaobserwowano istotne różnice między płciowe w klasach 6 SP i 2 PP. W obu przypadkach mężczyźni uzyskali wynik wyższy od kobiet. Dla klasy 2 PP uzyskano przeciętną wartość wielkości

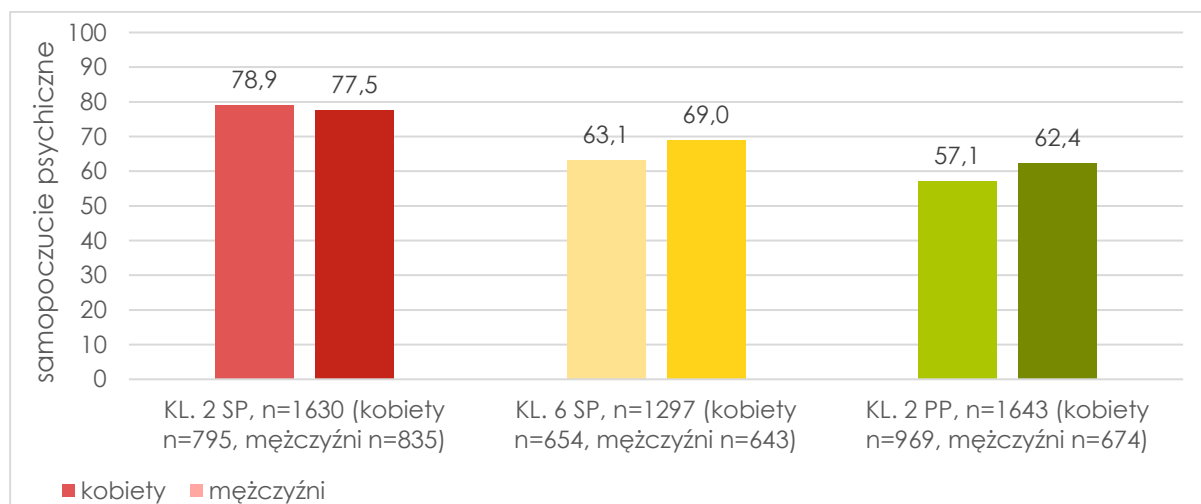
efektu, a dla klasy 6 SP słabą. Oznacza to, że różnice w pierwszej z klas są umiarkowane, a w drugiej z nich niskie (wykres).

Wykres 37. Różnice międzypłciowe w zakresie samopoczucia fizycznego – wyniki w podziale na klasy

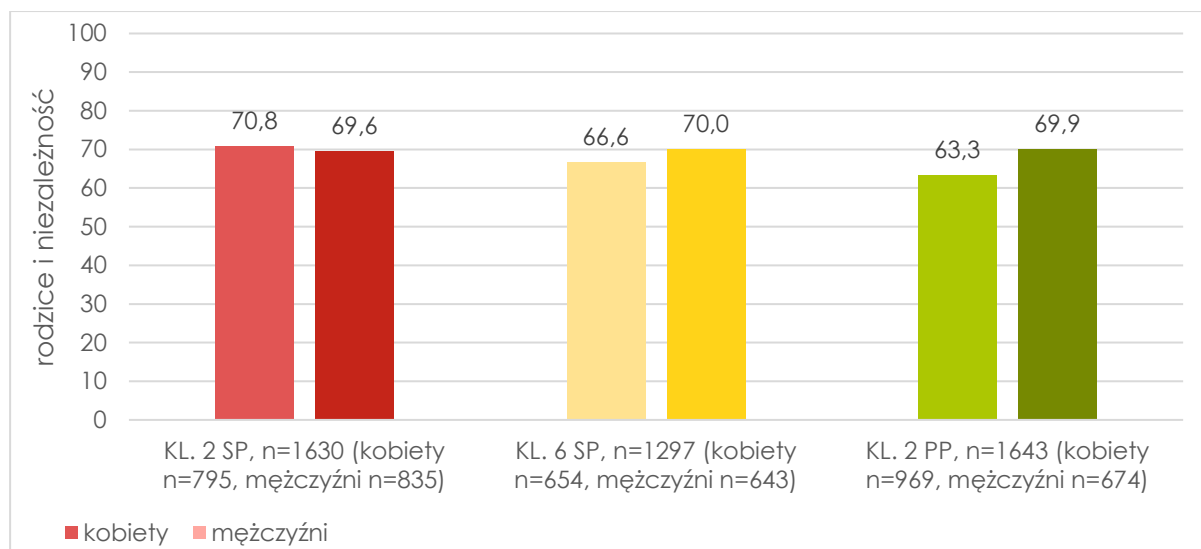
Pod względem samopoczucia psychicznego dla wszystkich z klas uzyskano istotne różnice międzypłciowe. Z wyjątkiem klasy 2 SP, mężczyźni uzyskali wyższe wyniki pod względem tego aspektu jakości życia. Uzyskane wielkości efektu wskazują, że różnice te są słabe. Oznacza to, że kobiety i mężczyźni różnią się między sobą w poszczególnych klasach w niewielkim stopniu.

Wykres 38. Różnice międzypłciowe w zakresie samopoczucia psychicznego – wyniki w podziale na klasy

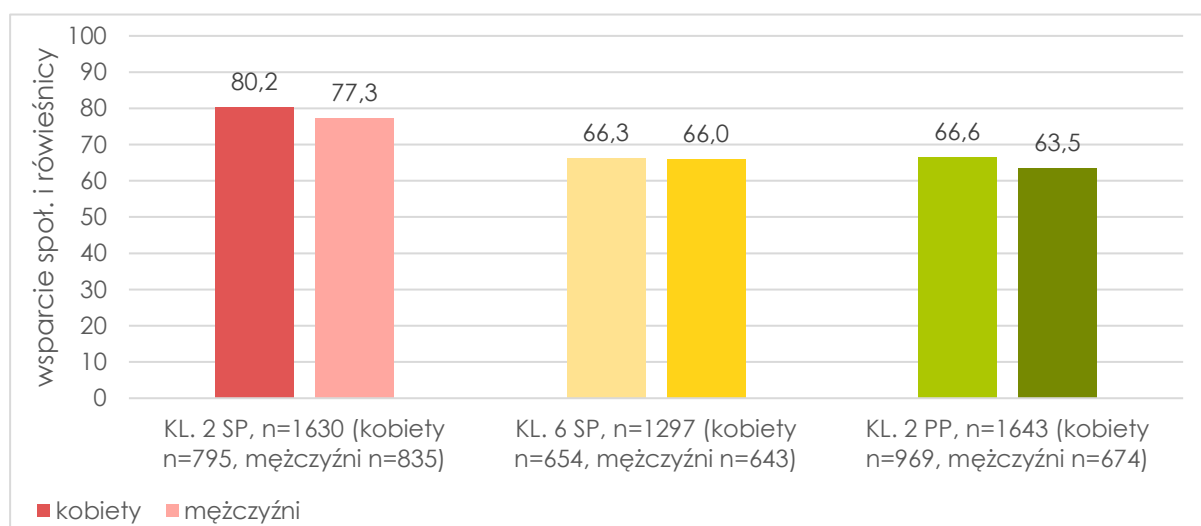
W zakresie wskaźnika rodzice i niezależność zaobserwowano istotne różnice międzypłciowe w klasach 6 SP i 2 PP. W obu przypadkach mężczyźni uzyskali wyższe wyniki od kobiet. Uzyskane wielkości efektu są słabe, co oznacza, że analizowane różnice są niskie.

Wykres 39. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźnika rodzice i niezależność – wyniki w podziale na klasy

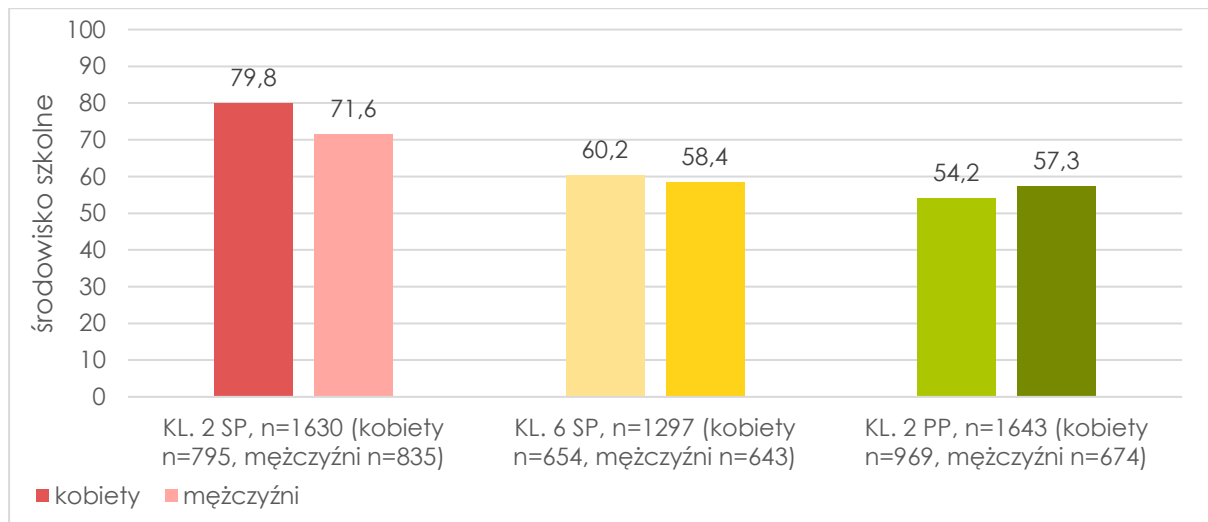
Pod względem wskaźnika wsparcie społeczne i rówieśnicy uzyskano istotne różnice międzypłciowe dla klas 2 SP oraz 2 PP. W obu przypadkach kobiety uzyskały wynik wyższy od mężczyzn. Wielkości efektu są słabe, co wskazuje na to, że uzyskane różnice są marginalne.

Wykres 40. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźnika wsparcie społeczne i rówieśnicy – wyniki w podziale na klasy

Różnice międzypłciowe dla wskaźnika środowisko szkolne uzyskano dla klas 2 SP oraz 2 PP. W pierwszym przypadku kobiety charakteryzują się wyższym poziomem tego wskaźnika od mężczyzn. Uzyskana wielkość efektu jest przeciętna, czyli różnica ta jest umiarkowana. W drugim przypadku otrzymano odwrotną zależność, jednakże na podstawie wielkości efektu należy uznać jako słabą.

Wykres 41. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźnika środowisko szkolne – wyniki w podziale na klasy

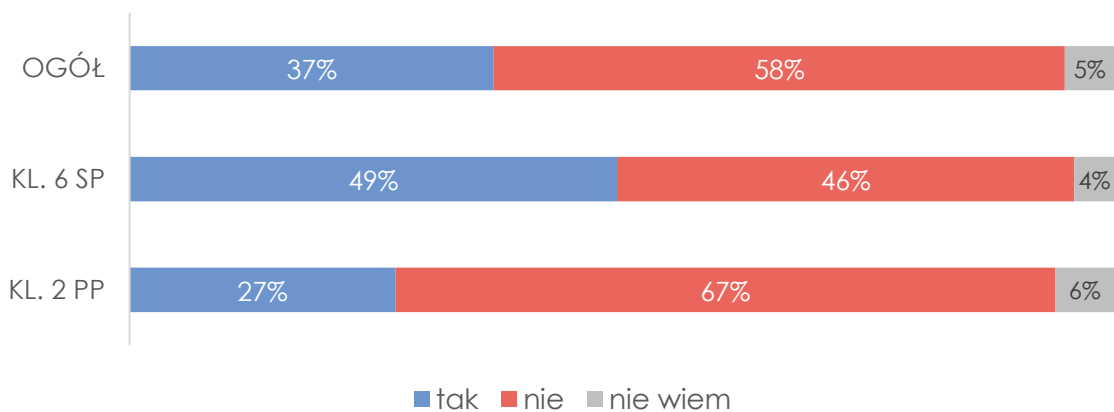
10. DZIECI I MŁODZIEŻ Z UKRAINY

10.1. DZIECI I MŁODZIEŻ Z UKRAINY W NAJBLIŻSZYM OTOCZENIU

Kolejny z głównych obszarów badawczych dotyczył obecności dzieci z Ukrainy w najbliższym otoczeniu badanych. Na ten moduł odpowiadały wyłącznie polskie dzieci z klas 6 SP i klas 2 szkół ponadpodstawowych.

37% uczniów klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej przyznało, że dzieci z Ukrainy uczęszczają lub uczęszczały min. 3 miesiące na zajęcia do ich klasy. Takiej odpowiedzi udzieliła niemal połowa uczniów klas 6. (49%) oraz 27% uczniów klas 2. szkoły ponadpodstawowej. Odpowiadający wskazywali na średnio 2 osoby z Ukrainy uczęszczające na zajęcia do ich klas.

Wykres 42. Czy w Twojej klasie są (lub były min. 3 miesiące) dzieci z Ukrainy?

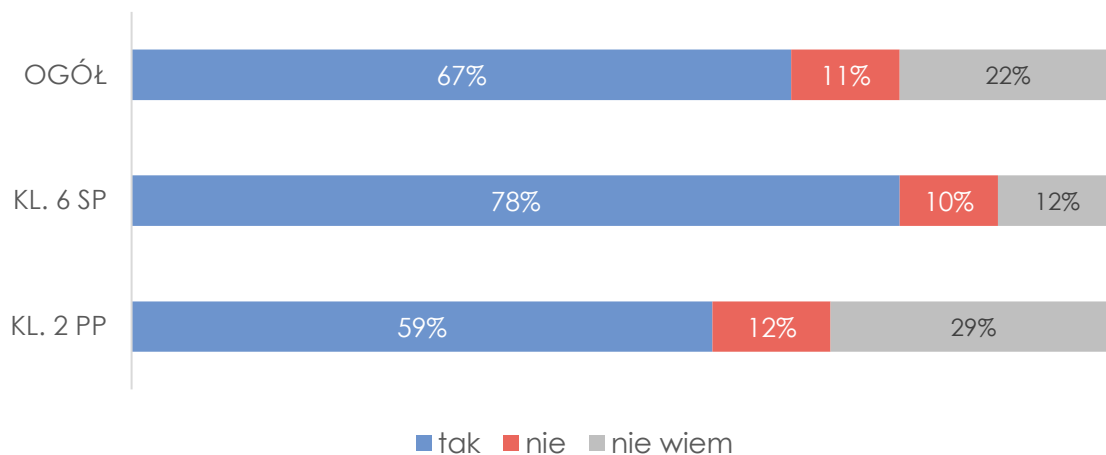

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)
 Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295
 Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Ponad połowa odpowiadających uczniów (67%) potwierdziła, że dzieci z Ukrainy chodzą lub chodziły min. 3 miesiące do ich szkoły. Takiej odpowiedzi udzielali częściej uczniowie klas 6. szkoły podstawowej (78%), choć obecność uczniów z Ukrainy w swojej szkole potwierdza również ponad połowa (59%) badanych z liceum/technikum. Warto dodać, że aż 29% uczniów szkoły ponadpodstawowej nie wie, czy w ich szkole znajdują lub znajdowali się uczniowie z Ukrainy. Badani wskazywali na średnio 2 osoby z Ukrainy uczęszczające do ich szkół.

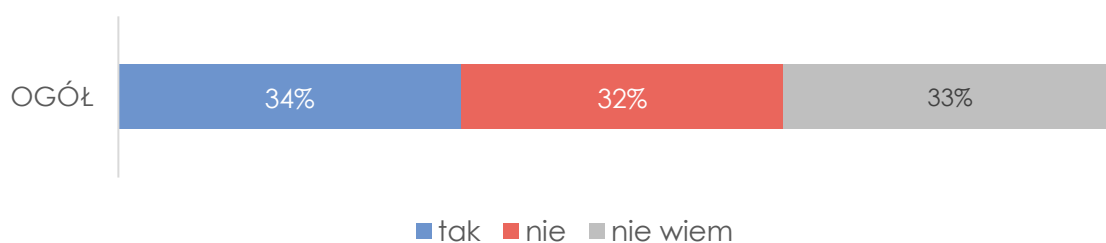
Wykres 43. Czy w Twojej szkole są (lub były min. 3 miesiące) inne dzieci z Ukrainy?

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)
 Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295
 Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Badani zapytani zostali również o obecność rówieśników z Ukrainy w ich najbliższym otoczeniu (miejscu zamieszkania, przebywania). Jedna trzecia odpowiadających (34%) potwierdziła, że takie osoby znajdują się w ich sąsiedztwie, choć jednocześnie niemal tyle samo osób (32%) odpowiedziało, że w ich miejscu zamieszkania nie ma dzieci/młodzieży z Ukrainy. Co trzeci badany (33%) nie ma na ten temat wiedzy. Wyniki nie różnicują się ze względu na wiek badanych. Również w przypadku najbliższego otoczenia badani wskazywali na obecność średnio 2 rówieśników z Ukrainy.

Wykres 44. Czy w Twoim najbliższym otoczeniu (miejsce zamieszkania, przebywania) są (lub byli min. 3 miesiące) rówieśnicy z Ukrainy?

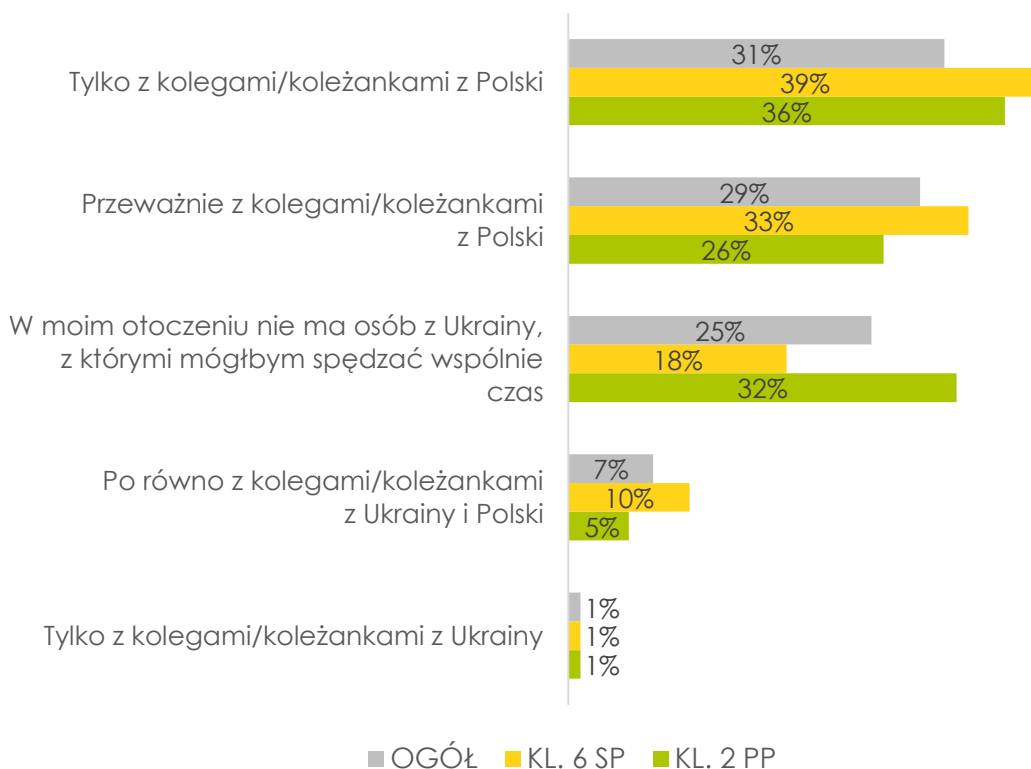
Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Uczniowie na co dzień spędzają czas wolny z kolegami/koleżankami z Polski (60%), z czego 31% badanych odpowiedziało, że spędza ten czas tylko ze znajomymi z Polski,

a 29% przeważnie z Polakami. Co czwarty badany (25%) przyznał, że w jego otoczeniu nie ma osób z Ukrainy, z którymi mógłby spędzać wspólnie czas, z kolei 7% uczniów spędza czas wolny po równo z kolegami/koleżankami z Ukrainy i z Polski. Uczniowie liceów/techników częściej niż ci z klas 6. szkoły podstawowej byli zdania, że nie mają możliwości spędzania wolnego czasu z rówieśnikami z Ukrainy, ponieważ nie ma ich w najbliższym otoczeniu odpowiadających (32% vs. 18%). Wolny czas po równo ze znajomymi z Ukrainy i Polski dzielą częściej badani z klas 6. szkoły podstawowej niż uczniowie ze szkoły ponadpodstawowej (10% vs. 5%).

Wykres 45. Czy na co dzień spędzasz wolny czas z kolegami i koleżankami z Ukrainy?

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=2356)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1118

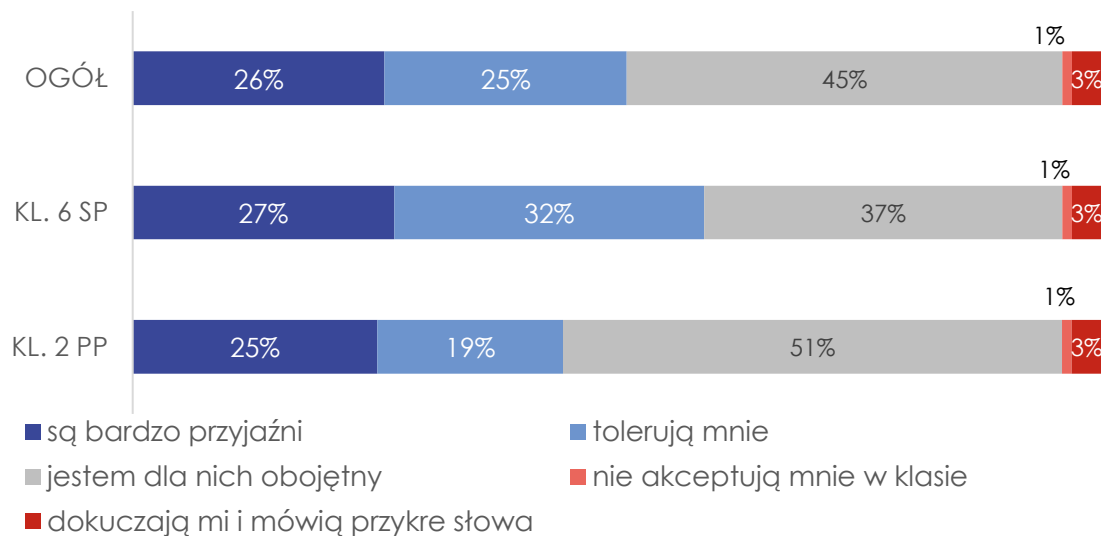
Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1238

Połowa badanych (51%) uważa, że jest akceptowana przez kolegów i koleżanki z Ukrainy, z czego 26% jest zdania, że są oni bardzo przyjaźni, a co czwarty uczeń (25%) twierdzi, że go tolerują. 45% respondentów oceniło, że są obojętni dla znajomych z Ukrainy. Według 4% badanych znajomi z Ukrainy nie są do nich pozytywnie nastawieni, z czego 3% uczniów

twierdzi, że koledzy i koleżanki z Ukrainy dokuczają im w klasie, a 1% badanych jest zdania, że nie są przez nich akceptowani. Biorąc pod uwagę wiek badanych, odnotowano, że uczniowie szkoły ponadpodstawowej częściej niż ci z podstawowej są zdania, że są obojętni dla znajomych z Ukrainy (51% vs. 37%). Z kolei badani z klas 6. częściej uważają, że koledzy i koleżanki z Ukrainy mają w stosunku do nich pozytywne nastawienie (59% vs. 44% dla połączonych odpowiedzi „są bardzo przyjaźni” i „tolerują mnie”).

Wykres 46. Jak oceniasz nastawienie do Ciebie kolegów i koleżanek z Ukrainy?

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=2356)

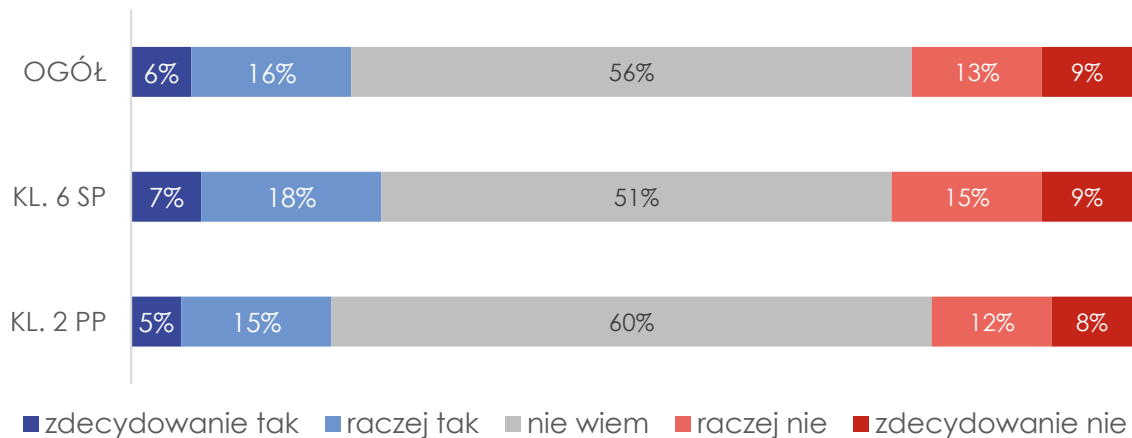
Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1118

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1238

Większość uczniów (56%) nie wie, czy chcieliby, żeby ich koledzy i koleżanki z Ukrainy pozostali w Polsce na stałe. Tyle samo uczniów (po 22%) chcieliby i nie chcieliby stałego pobytu znajomych z Ukrainy w Polsce. Warto dodać, że trudniej było udzielić odpowiedzi na to pytanie badanym uczęszczającym do szkół ponadpodstawowych niż uczniom z klas 6. szkoły podstawowej (60% vs. 51%).

Wykres 47. Czy chciałbyś, aby Twoi koledzy i koleżanki z Ukrainy na stałe zostali w Polsce?

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=2356)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1118

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1238

10.2. POSTAWY WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY Z UKRAINY

W kolejnej części ankiety respondenci zostali poproszeni o ocenę stwierdzeń dotyczących obecności dzieci i młodzieży z Ukrainy. Część stwierdzeń miała zabarwienie pozytywne, część – pejoratywne³.

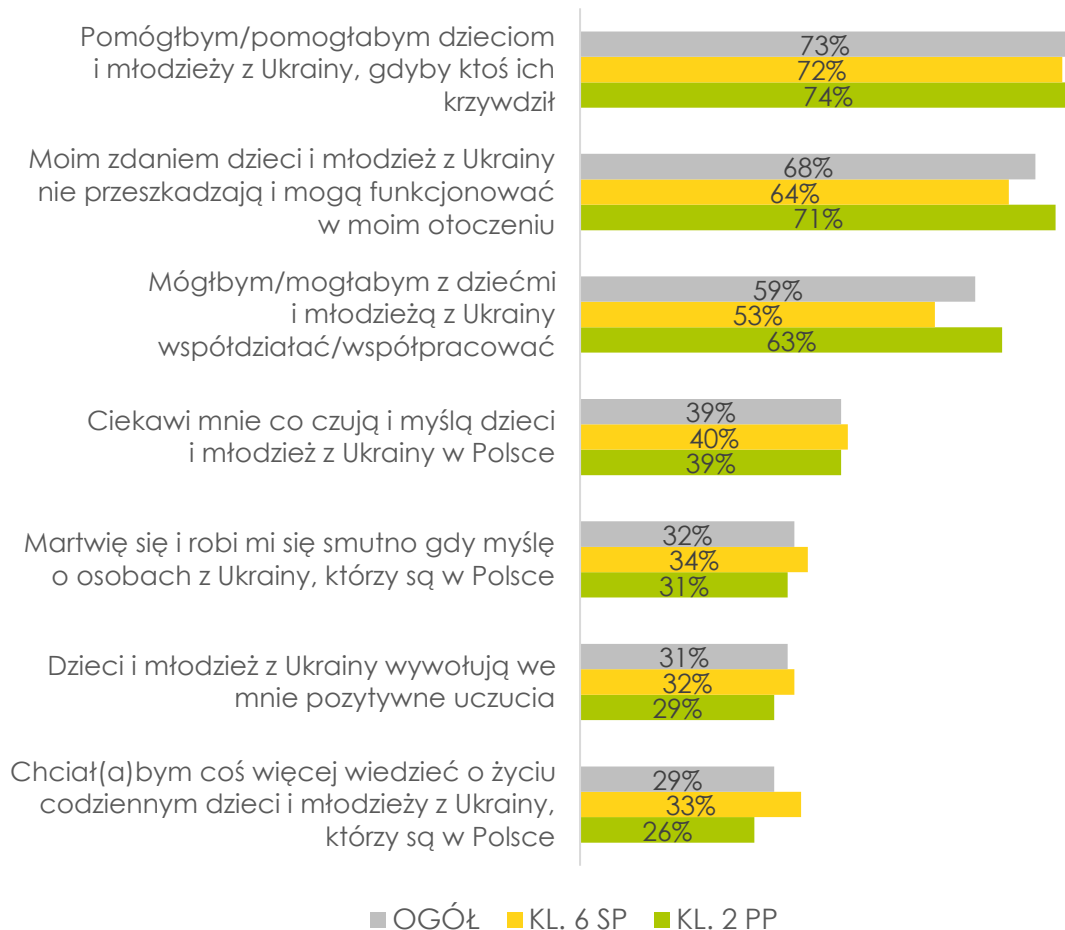
Niemal trzy czwarte uczniów (73%) pomogłoby dzieciom i młodzieży z Ukrainy, gdyby ktoś ich krzywdził. Jeden na siedmiu badanych (68%) jest również zdania, że dzieci i młodzież z Ukrainy nie przeszkadzają i mogą funkcjonować w ich otoczeniu, a nieco mniej uczniów (59%) mogłoby z nimi współdziałać/współpracować. Jeden na czterech uczniów (39%) jest ciekawy co czują i myślą dzieci i młodzież z Ukrainy w Polsce, co trzeci badany (32%) martwi się o nich i czuje smutek myśląc o osobach z Ukrainy przebywających w Polsce. Około 30% respondentów twierdzi, że rówieśnicy z Ukrainy wywołują w nich pozytywne uczucia. Tyle samo osób chciałoby coś więcej wiedzieć o życiu codziennym kolegów i koleżanek z Ukrainy, którzy obecnie przebywają w Polsce. Uczniowie ze szkół ponadpodstawowych częściej niż ci młodsi są zdania, że dzieci i młodzież z Ukrainy nie przeszkadzają i mogą

³ Stwierdzenia oceniano na 5-stopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się zgadzam”, a 5 – „zdecydowanie się nie zgadzam”

funkcjonować w ich otoczeniu (71% vs. 64%) oraz że mogliby z nimi współpracować (63% vs. 53%). Z kolei uczniowie szkoły podstawowej częściej chcieliby poznać szczegóły życia codziennego rówieśników z Ukrainy (33% vs. 26%).

Wykres 48. Na ile zgadzasz lub nie zgadzasz się z poniższym stwierdzeniem? - stwierdzenia o zabarwieniu pozytywnym⁴

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295

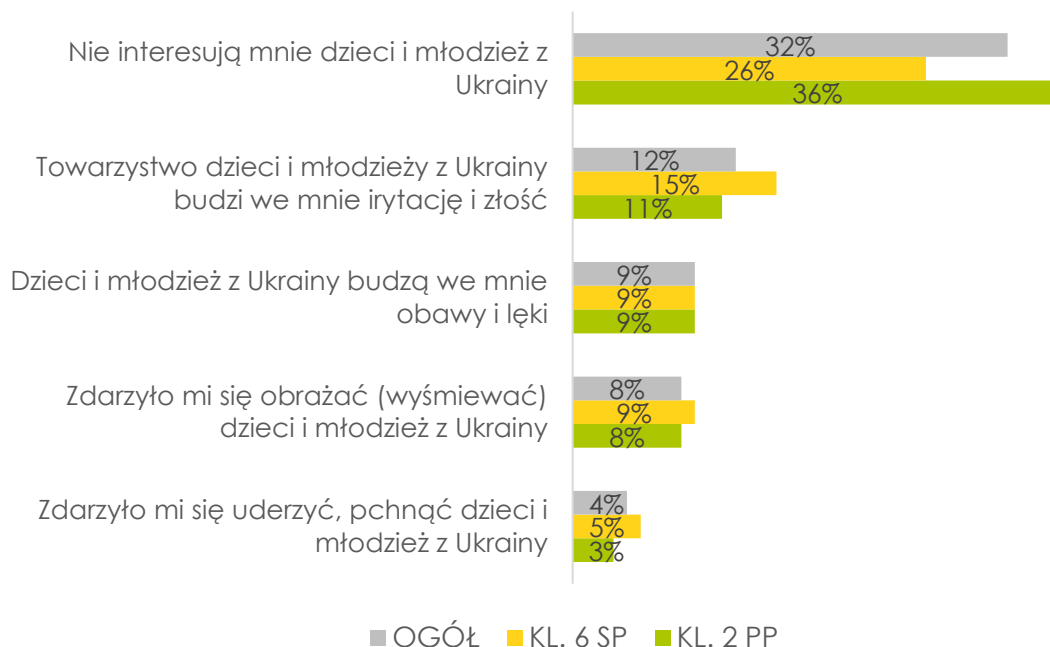
Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

⁴ Na wykresie przedstawiono odsetki dla zsumowanych odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”

Analiza odpowiedzi na stwierdzenia o zabarwieniu pejoratywnym, które dotyczą dzieci i młodzieży z Ukrainy, pokazała, że co trzeci uczeń (32%) nie interesuje się rówieśnikami z Ukrainy. 12% respondentów uważa, że towarzystwo dzieci i młodzieży z Ukrainy budzi w nich irytację i złość, a 9% odpowiadających przyznało, że młodzi z Ukrainy budzą w nich obawy i lęki. 8% badanych odpowiedziało, że zdarzyło im się obrażać (wysmiewać) dzieci i młodzież z Ukrainy, a 4% uczniów uderzyło lub pchnęło takie osoby. Biorąc pod uwagę wiek, największe różnice w odpowiedziach odnotowano dla stwierdzenia „nie interesują mnie dzieci i młodzież Ukrainy” – takiego zdania było aż 36% uczniów szkoły ponadpodstawowej i 26% szkoły podstawowej. Znaczną różnicę widać też w przypadku irytacji i złości powodowanej obecnością dzieci z Ukrainy – częściej z tym stwierdzeniem zgadzali się młodszy uczniowie (15% vs. 11%).

Wykres 49. Na ile zgadzasz lub nie zgadzasz się z poniższym stwierdzeniem? - stwierdzenia o zabarwieniu negatywnym⁵

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

⁵ Na wykresie przedstawiono odsetki dla zsumowanych odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”

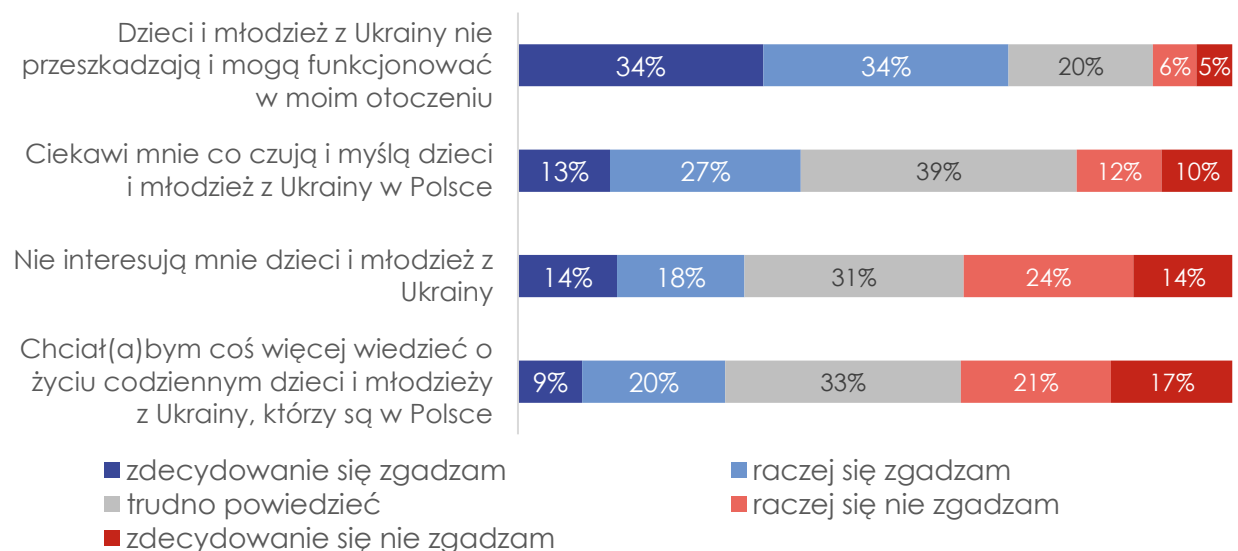
10.3. KOMPONENTY DOTYCZĄCE POSTAW

Wszystkie stwierdzenia dotyczące dzieci i młodzieży z Ukrainy, którzy przyjechali do Polski, podzielono na 3 komponenty: poznawczy, emocjonalny i behawioralny. W analizie danych wykorzystano wartość średnią dla określonego komponentu. 5-stopniowa skala odpowiedzi została zrekodowana w ten sposób, by każde pytanie przyjmowało wartość rosnącą od 1 do 5 punktów (im wyższa wartość, tym wyższa ocena wskaźnika). Zabieg ten wymagał odwrócenia skal w wybranych pytaniach. Maksymalna liczba możliwych do uzyskania punktów przy tak wyliczonych sumach dla każdego komponentu wynosiła 20 – z wyjątkiem twierdzeń odnoszących się bezpośrednio do przemocy (należącego do obszaru komponentu behawioralnego), w tym wskaźniku maksymalna ocena to 15 punktów. Najwyższy wynik odnotowano dla komponentu behawioralnego (16,5), niższe średnie charakteryzują komponent emocjonalny (13,8) oraz poznawczy (12,9).

KOMPONENT POZNAWCZY

W skład komponentu poznawczego wchodziły 4 stwierdzenia zaprezentowane na wykresie. Według większości badanych dzieci i młodzieży z Ukrainy nie przeszkadzają i mogą funkcjonować w ich otoczeniu (68% dla sumy odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”). 38% badanych nie chce jednak wiedzieć więcej o życiu rówieśników z Ukrainy, natomiast co trzeci uczeń nie ma na ten temat zdania.

Wykres 50. Ocena stwierdzeń - komponent poznawczy

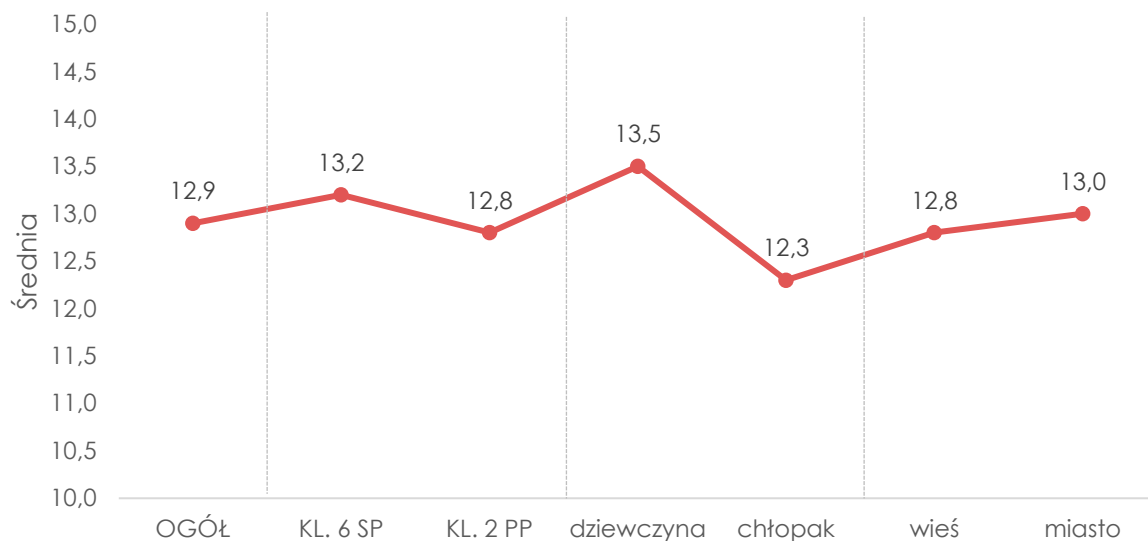

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podsumowaniem analizy jest wykres średnich wartości komponentu poznawczego dla uczniów z obu klas (KL. 6 SP i KL. 2 PP), dla obu płci oraz dla grup podzielonych ze względu na wielkość miejscowości (wieś i miasto). Przeprowadzona analiza wykazała, że uczniowie z klasy 6 szkoły podstawowej wyróżniają się w porównaniu z młodzieżą z klas 2 szkoły ponadpodstawowej – uczniowie szkół podstawowych z większym zainteresowaniem przyglądają się dzieciom i młodzieży z Ukrainy (13,2 vs. 12,8). Istotne różnice odnotowano również wśród uczniów obu płci. Szczególnie niskie zainteresowanie zdobyciem wiedzy o rówieśnikach z Ukrainy charakteryzuje chłopów (12,3 vs. 13,5). Miejsce zamieszkania (wieś/miasto) nie jest czynnikiem istotnie różnicującym średnie dla komponentu poznawczego.

Wykres 51. Porównanie wskaźnika dla komponentu poznawczego - wartość średnia

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Podstawa: dziewczęta, N=1682

Podstawa: chłopcy, N=1352

Podstawa: uczniowie mieszkający na wsi, N=472

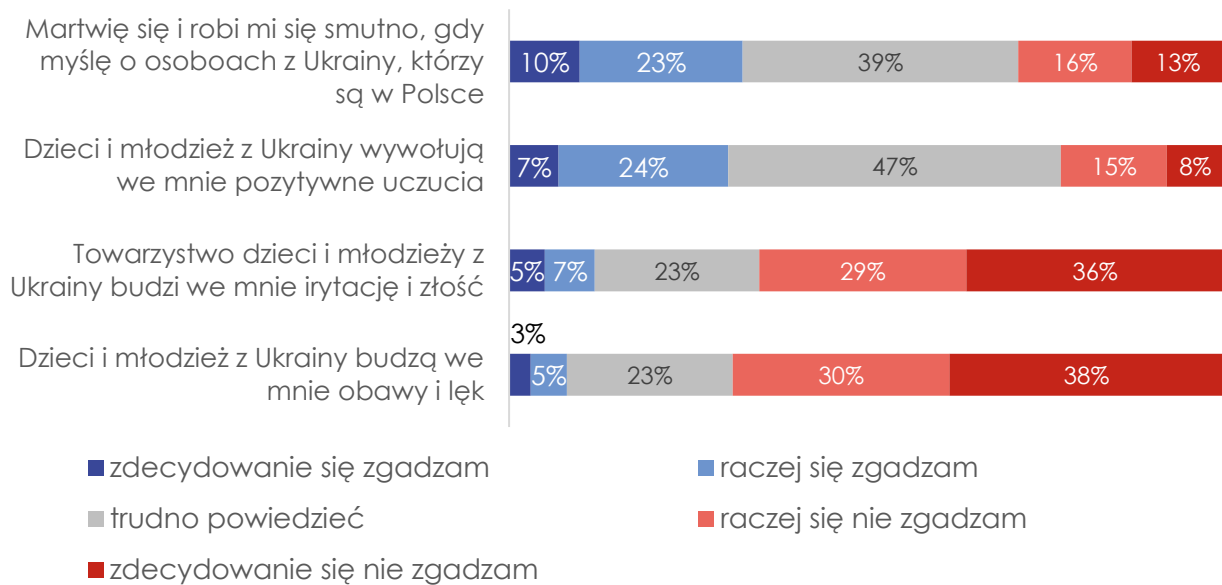
Podstawa: uczniowie mieszkający w mieście, N=2562

KOMPONENT EMOCJONALNY

Komponent emocjonalny składa się z 4 stwierdzeń zaprezentowanych na poniższym wykresie. Co trzeci badany martwi się i robi mu się smutno, gdy myśli o osobach z Ukrainy, którzy są w Polsce (suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”). Warto jednak dodać, że aż 39% uczniów nie ma zdania na temat tego stwierdzenia. Zdecydowanie niższy odsetek respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że towarzystwo dzieci i młodzieży z Ukrainy budzi w nich irytację i złość (12%) oraz obawy i lęk (8%).

Wykres 52. Ocena stwierdzeń - komponent emocjonalny

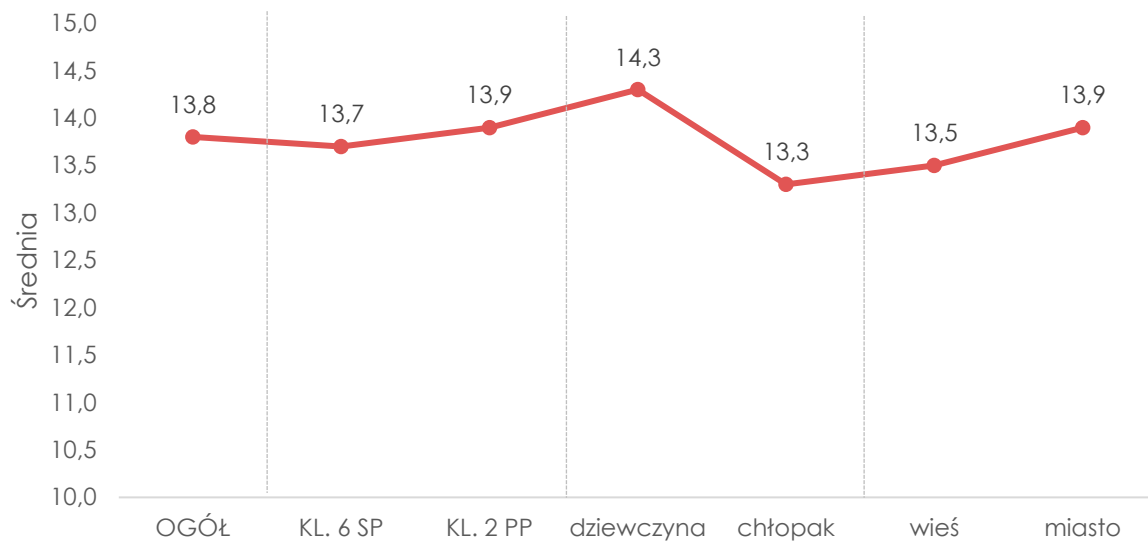

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podsumowaniem powyższej analizy jest wykres średnich wartości komponentu emocjonalnego dla uczniów z obu klas, płci oraz dla grup podzielonych ze względu na wielkość miejscowości. Przeprowadzona analiza wykazała, że dziewczęta wyróżniają się w porównaniu do chłopców pozytywnymi emocjami w stosunku do rówieśników z Ukrainy (14,3 vs. 13,3). Istotne różnice między średnimi odnotowano również w przypadku wielkości miejscowości. Uczniowie z Ukrainy wywołują więcej pozytywnych emocji wśród badanych zamieszkujących miasta niż wśród uczniów mieszkających na wsi (13,9 vs. 13,5). Klasa (6 SP/2 PP) nie jest czynnikiem istotnie różnicującym średnie dla komponentu emocjonalnego.

Wykres 53. Porównanie wskaźnika dla komponentu emocjonalnego - wartość średnia

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Podstawa: dziewczęta, N=1682

Podstawa: chłopcy, N=1352

Podstawa: uczniowie mieszkający na wsi, N=472

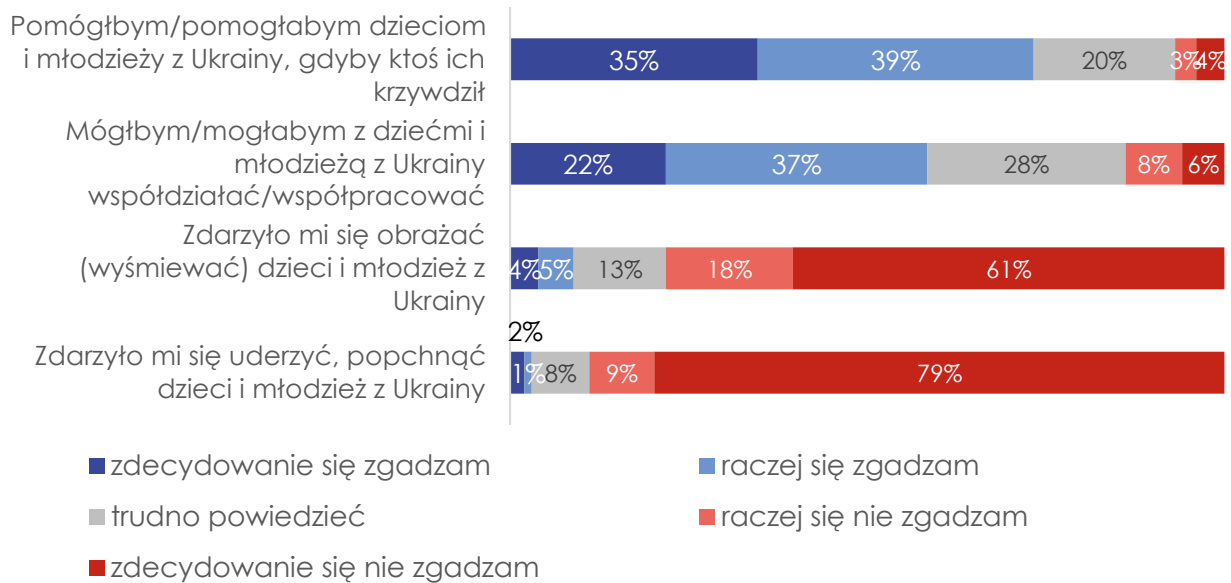
Podstawa: uczniowie mieszkający w mieście, N=2562

KOMPONENT BEHAVIORALNY

Komponent behawioralny, tak jak pozostałe komponenty, składa się z 4 stwierdzeń. Analiza wyników pokazała, że badani są chętni do pomocy dzieciom i młodzieży z Ukrainy, gdyby ktoś ich krzywdził (74% dla sumy odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Ponad połowa odpowiadających (59%) mogłaby z rówieśnikami z Ukrainy współdziałać czy współpracować. W badaniu odnotowano niski odsetek uczniów, którzy dopuszczali się przemocy słownej wśród dzieci z Ukrainy (9%). Wśród uczniów zdarzały się również incydenty związane z przemocą fizyczną (uderzenie/popchnięcie) w stosunku do przyjezdnych rówieśników (3%).

Wykres 54. Ocena stwierdzeń - komponent behawioralny

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podsumowaniem powyższej analizy jest wykres średnich wartości komponentu behawioralnego oraz twierdzeń wskazujących na przemoc⁶ dla uczniów z obu klas, płci oraz dla grup podzielonych ze względu na wielkość miejscowości.

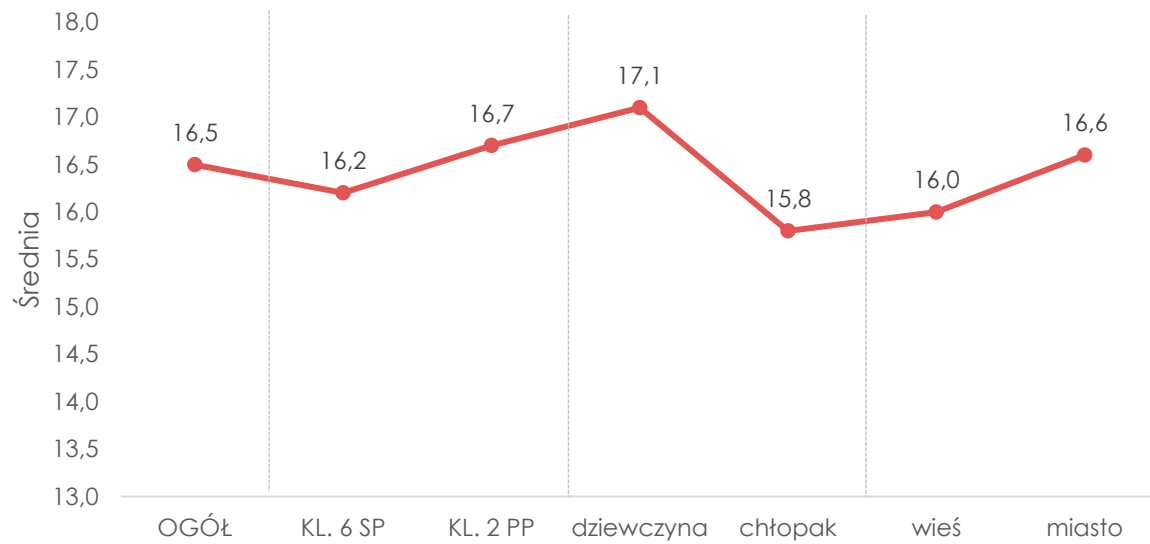
Przeprowadzona analiza wykazała, że średnie są istotnie zróżnicowane we wszystkich pokazanych grupach. Wyższa średnia ocena w komponencie behawioralnym charakteryzuje uczniów klas 2 szkoły ponadpodstawowej (16,7 vs. 16,2), co oznacza, że są to uczniowie, którzy częściej niż badani z klas 6. szkoły podstawowej podejmują się pozytywnych działań w stosunku do dzieci i młodzieży z Ukrainy. Dużą różnicę odnotowano również w przypadku dziewcząt i chłopców – to dziewczęta wyróżniają się wyższą średnią, czyli chętniej podejmują zachowania pomocowe i współpracujące z rówieśnikami z Ukrainy (17,1 vs. 15,8). Wyższą średnią dla komponentu behawioralnego odnotowano również wśród uczniów zamieszkujących miasta niż wśród badanych ze wsi (16,6 vs. 16,0). Takie zależności potwierdzają również wskaźniki dotyczące przejawu bezpośredniej przemocy – wartość średnia

⁶ W analizie twierdzeń wskazujących na przemoc ujęto: "Pomógłbym/pomogłabym tej osobie, gdyby ktoś ją skrzywdził", „Zdarzyło mi się obrażać (wyśmiewać) taką osobę”, „Zdarzyło mi się uderzyć, popchnąć taką osobę”

również najwyższa jest wśród dziewcząt, uczniów klas 2 szkoły ponadpodstawowej oraz wśród uczniów z miast.

Wykres 55. Porównanie wskaźnika dla komponentu behawioralnego - wartość średnia

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Podstawa: dziewczęta, N=1682

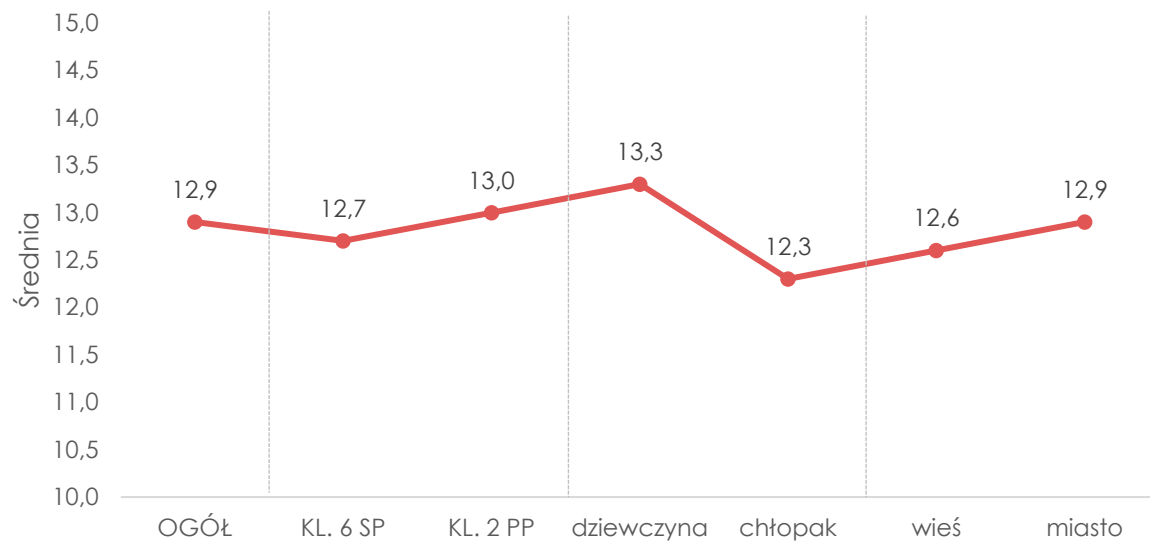
Podstawa: chłopcy, N=1352

Podstawa: uczniowie mieszkający na wsi, N=472

Podstawa: uczniowie mieszkający w mieście, N=2562

Wykres 56. Porównanie wskaźnika dla komponentu wskazującego na przemoc

Podstawa: ogół (uczniowie klas 6. szkoły podstawowej i klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=3034)

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1295

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=1739

Podstawa: dziewczęta, N=1682

Podstawa: chłopcy, N=1352

Podstawa: uczniowie mieszkający na wsi, N=472

Podstawa: uczniowie mieszkający w mieście, N=2562

11. ANEKS TABELARYCZNY

Tabela 2. Porównanie średnich wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – w podziale na klasę i płeć

wskaźnik	źródło zmienności	suma kwadratów	df	średni kwadrat	F	częściowa η^2
samopoczucie fizyczne	klasa	265147,23	2	132573,62	295,64***	0,12
	płeć	15807,7	1	15807,7	35,25***	0,01
	interakcja	24268,73	2	12134,36	27,06***	0,01
	błąd	2046667,88	4564	448,44		
samopoczucie psychiczne	klasa	417624,34	2	208812,17	483,54***	0,18
	płeć	18811,52	1	18811,52	43,56***	0,01
	interakcja	16933,96	2	8466,98	19,61***	0,01
	błąd	1970940,84	4564	431,85		
rodzice i niezależność	klasa	22813,58	2	11406,79	20,86***	0,01
	płeć	21726,29	1	21726,29	39,73***	0,01
	interakcja	14459,17	2	7229,59	13,22***	0,01
	błąd	2495807,49	4564	546,85		
wsparcie społ. i rówieśnicy	klasa	304739,94	2	152369,97	241,12***	0,1
	płeć	9134,57	1	9134,57	14,46***	<0,01
	interakcja	7385,92	2	3692,96	5,84**	<0,01
	błąd	2884157,89	4564	631,94		
środowisko szkolne	klasa	505686,94	2	252843,47	462,14***	0,17
	płeć	8759,94	1	8759,94	16,01***	<0,01
	interakcja	29925,44	2	14962,72	27,35***	0,01
	błąd	2497033,53	4564	547,12		

** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tabela 3. Porównania wielokrotne parami średnich wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) między klasami.

wskaźnik	test homogeniczności wariacji			klasa	różnica średnich		
	F	df1	df2		KL. 2 SP	KL. 6 SP	KL. 2 PP
samopoczucie fizyczne ^b	14,34** *	2	4626	KL. 2 SP		9,26***	15,45** *
				KL. 6 SP	-9,26***		6,19***
				KL. 2 PP	-15,45***	- 6,19***	
samopoczucie psychiczne	77,8***	2	4626	KL. 2 SP		12,08** *	18,85** *
				KL. 6 SP	-12,08***		6,77***
				KL. 2 PP	-18,85***	- 6,77***	
rodzice i niezależność ^a	0,13	2	4626	KL. 2 SP		1,84*	4,12***
				KL. 6 SP	-1,84*		2,23**
				KL. 2 PP	-4,12***	-2,23**	
wsparcie społ. i rówieśnic	32,46** *	2	4626	KL. 2 SP		12,56** *	13,42** *
				KL. 6 SP	-12,56***		0,86
				KL. 2 PP	-13,42***	-0,86	
środowisko szkolne ^b	6,12**	2	4626	KL. 2 SP		16,29** *	20,1***
				KL. 6 SP	-16,29***		3,81***
				KL. 2 PP	-20,1***	- 3,81***	

Uwaga.^atest Tukey'a. ^btest Games'a-Howell'a

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tabela 4. Porównania międzypłciowe średnich wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27)

wskaźnik	test homogeniczności wariacji	test t studenta		
	F	t	df	d
samopoczucie fizyczne	7,21**	-9,72***	4620,33	-0,29
samopoczucie psychiczne	40,76***	-7,59***	4626,3	-0,22
rodzice i niezależność	14,46***	-5,7***	4625,86	-0,17
wsparcie społ. i rówieśnicy	0,8	2,29*	4627	0,07
środowisko szkolne	7,06**	1,54	4610,5	0,05

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

Tabela 5. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźników jakości życia (KIDSCREEN-27) – wyniki w podziale na klasy

wskaźnik	klasa	test homogeniczności wariacji	test t studenta		
		F	t	df	d
samopoczucie fizyczne	KL. 2 SP	0,08	-0,21	1503	-0,01
	KL. 6 SP	0,25	-3,18**	1360	-0,17
	KL. 2 PP	0	-10,61***	1760	-0,51
samopoczucie psychiczne	KL. 2 SP	1,37	1,96*	1503	0,1
	KL. 6 SP	10,41**	-5,87***	1334,72	-0,32
	KL. 2 PP	0,57	-5,57***	1760	-0,27
rodzice i niezależność	KL. 2 SP	1,58	1,18	1503	0,06
	KL. 6 SP	2,2	-3,06**	1360	-0,17
	KL. 2 PP	8,88**	-7,01***	1666,9	-0,33
wsparcie społ. i rówieśnicy	KL. 2 SP	0,31	2,95**	1503	0,15
	KL. 6 SP	1,27	0,22	1360	0,01
	KL. 2 PP	0,42	2,71**	1760	0,04
środowisko szkolne	KL. 2 SP	19,21***	8,66***	1492,97	0,45
	KL. 6 SP	1,23	1,56	1360	0,08
	KL. 2 PP	0,26	-3,25**	1760	-0,06

Tabela 6. Porównanie średnich wartości pytań KIDSCREEN-27 między klasami.

pytanie	wariancja	suma kwadratów	df	średni kwadrat	F	η^2
A1	międzygrupowa	181,83	2	90,92	111,05***	0,05
	wewnątrzgrupowa	3787,14	4626	0,82		
	ogółem	3968,97	4628			
A2	międzygrupowa	159,15	2	79,57	95,62***	0,04
	wewnątrzgrupowa	3849,76	4626	0,83		
	ogółem	4008,91	4628			
A3	międzygrupowa	321,09	2	160,55	135,78***	0,06
	wewnątrzgrupowa	5469,77	4626	1,18		
	ogółem	5790,87	4628			
A4	międzygrupowa	215,92	2	107,96	96,82***	0,04
	wewnątrzgrupowa	5158,15	4626	1,12		
	ogółem	5374,07	4628			
A5	międzygrupowa	897,32	2	448,66	534,66***	0,19
	wewnątrzgrupowa	3881,91	4626	0,84		
	ogółem	4779,23	4628			
B1	międzygrupowa	606,19	2	303,09	336,86***	0,13
	wewnątrzgrupowa	4162,33	4626	0,90		
	ogółem	4768,52	4628			
B2	międzygrupowa	446,67	2	223,34	282,99***	0,11
	wewnątrzgrupowa	3650,91	4626	0,79		
	ogółem	4097,59	4628			
B3	międzygrupowa	636,65	2	318,33	347,83***	0,13
	wewnątrzgrupowa	4233,63	4626	0,92		
	ogółem	4870,29	4628			
B4	międzygrupowa	141,22	2	70,61	89,23***	0,04
	wewnątrzgrupowa	3660,79	4626	0,79		
	ogółem	3802,00	4628			
B5	międzygrupowa	521,35	2	260,68	229,07***	0,09
	wewnątrzgrupowa	5264,32	4626	1,14		
	ogółem	5785,67	4628			
B6	międzygrupowa	232,09	2	116,05	99,03***	0,04
	wewnątrzgrupowa	5420,94	4626	1,17		

pytanie	wariancja	suma kwadratów	df	średni kwadrat	F	η^2
	ogółem	5653,03	4628			
B7	międzygrupowa	958,80	2	479,40	363,53***	0,14
	wewnątrzgrupowa	6100,55	4626	1,32		
	ogółem	7059,35	4628			
C1	międzygrupowa	290,30	2	145,15	134,75***	0,06
	wewnątrzgrupowa	4983,06	4626	1,08		
	ogółem	5273,35	4628			
C2	międzygrupowa	59,64	2	29,82	25,97***	0,01
	wewnątrzgrupowa	5311,11	4626	1,15		
	ogółem	5370,75	4628			
C3	międzygrupowa	30,46	2	15,23	11,77***	0,01
	wewnątrzgrupowa	5985,09	4626	1,29		
	ogółem	6015,55	4628			
C4	międzygrupowa	166,19	2	83,09	70,86***	0,03
	wewnątrzgrupowa	5424,32	4626	1,17		
	ogółem	5590,50	4628			
C5	międzygrupowa	57,80	2	28,90	23,16***	0,01
	wewnątrzgrupowa	5771,63	4626	1,25		
	ogółem	5829,43	4628			
C6	międzygrupowa	168,14	2	84,07	58,01***	0,02
	wewnątrzgrupowa	6703,52	4626	1,45		
	ogółem	6871,66	4628			
C7	międzygrupowa	22,64	2	11,32	7,87***	<0,01
	wewnątrzgrupowa	6652,74	4626	1,44		
	ogółem	6675,38	4628			
D1	międzygrupowa	288,09	2	144,05	146,64***	0,06
	wewnątrzgrupowa	4544,30	4626	0,98		
	ogółem	4832,39	4628			
D2	międzygrupowa	613,31	2	306,65	280,53***	0,11

pytanie	wariancja	suma kwadratów	df	średni kwadrat	F	η^2
	wewnątrzgrupowa	5056,83	4626	1,09		
	ogółem	5670,13	4628			
D3	międzygrupowa	171,93	2	85,97	80,48***	0,03
	wewnątrzgrupowa	4941,19	4626	1,07		
	ogółem	5113,12	4628			
D4	międzygrupowa	176,33	2	88,17	74,68***	0,03
	wewnątrzgrupowa	5461,46	4626	1,18		
	ogółem	5637,79	4628			
E1	międzygrupowa	1045,39	2	522,70	408,61***	0,15
	wewnątrzgrupowa	5917,58	4626	1,28		
	ogółem	6962,97	4628			
E2	międzygrupowa	523,28	2	261,64	249,99***	0,1
	wewnątrzgrupowa	4841,63	4626	1,05		
	ogółem	5364,91	4628			
E3	międzygrupowa	464,48	2	232,24	222,92***	0,09
	wewnątrzgrupowa	4819,55	4626	1,04		
	ogółem	5284,03	4628			
E4	międzygrupowa	359,92	2	179,96	190,07***	0,08
	wewnątrzgrupowa	4379,89	4626	0,95		
	ogółem	4739,81	4628	90,92		

*** $p < 0,001$

Tabela 7. Wymiary jakości życia – 8-11 lat (pomiar pierwotny KIDSCREEN-27)

Wymiar jakości życia	ogółem średnia	ogółem SD	dziewczęta średnia	dziewczęta SD	chłopcy średnia	chłopcy SD
Zdrowie fizyczne	74,68	16,22	73,12	16,52	76,48	15,72
Samopoczucie psychiczne	77,78	14,15	77,3	15,46	78,32	12,48
Niezależność i relacje z rodzicami	69,33	16,97	68,76	17,96	69,98	15,76
Wsparcie społeczne i koledzy	71,69	19,66	71,74	20,61	71,63	18,55
Środowisko szkolne	70,37	18,34	72,44	17,66	68,01	18,83

źródło: pomiar bazowy: The KIDSCREEN Group, 2004; KIDSCREEN-27, Child and Adolescent Version in Polish language

Tabela 8. Wymiary jakości życia – 8-9 lat (KL.2 SP) – miary statystyczne (2021)

Wymiary jakości życia – KL. 2 SP – miary statystyczne						
		A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik
N	Valid	1841	1841	1841	1841	1841
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		77,1644	79,7431	69,6185	77,2352	77,8834
Median		80,0000	82,1429	71,4286	81,2500	81,2500
Std. Deviation		16,92910	13,87789	19,41294	20,56311	18,93029
Variance		286,595	192,596	376,862	422,841	358,356

Statistics							
Płeć		A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik	
Mężczyznę/Chtopakiem	N	Valid	947	947	947	947	
		Missing	0	0	0	0	
	Mean		77,2731	78,9159	69,5144	75,6184	74,5289
	Median		80,0000	82,1429	71,4286	81,2500	75,0000
	Std. Deviation		17,03840	13,78714	19,32916	21,16091	19,85537
	Variance		290,307	190,085	373,617	447,784	394,236
Kobietę/Dziewczynę	N	Valid	894	894	894	894	
		Missing	0	0	0	0	
	Mean		77,0493	80,6195	69,7288	78,9481	81,4369
	Median		80,0000	82,1429	71,4286	81,2500	87,5000
	Std. Deviation		16,82132	13,92755	19,51152	19,77829	17,20959
	Variance		282,957	193,977	380,699	391,181	296,170

Źródło: opracowanie własne wyników badania

Tabela 9. Wymiary jakości życia – 12-14 lat (pomiar pierwotny KIDSCREEN-52)

Wymiar jakości życia	ogółem średnia	ogółem SD	dziewczęta średnia	dziewczęta SD	chłopcy średnia	chłopcy SD
Zdrowie fizyczne	70,21	17,35	68,75	17,54	71,98	16,99
Samopoczucie psychiczne	68,02	18,78	68,50	19,27	67,44	18,18
Nastroje i emocje	77,59	16,67	77,23	16,77	78,04	16,58
Postrzeganie samego siebie	69,67	20,65	67,23	21,39	72,70	19,31
Niezależność	66,05	19,80	63,90	19,77	68,70	19,56
Relacje z rodzicami i życie w domu	73,27	19,71	74,26	19,84	72,04	19,51
Zasoby finansowe	56,11	27,68	55,85	27,65	56,42	27,76
Rówieśnicy i wsparcie społeczne	64,62	21,40	66,17	21,54	62,71	21,12
Środowisko szkolne	56,78	20,02	60,21	19,41	52,57	20,01
Akceptacja społeczna (bullying)	86,34	18,83	85,70	20,08	87,13	17,19

Źródło: pomiar bazowy: The KIDSCREEN Group, 2004; KIDSCREEN-52, Child and Adolescent Version in Polish language

Tabela 10. Wymiary jakości życia – KL. 6 (12-14 lat) – miary statystyczne (2021)

Wymiary jakości życia – KL. 6 SP – miary statystyczne												
			A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik	F_wskaznik	G_wskaznik	H_wskaznik	I_wskaznik	J_wskaznik
N	Valid		1900	1900	1900	1900	1900	1900	1900	1900	1900	1900
	Missing		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean			69,8288	68,2643	72,6126	69,3187	68,1349	75,4573	70,8478	64,8710	60,5906	82,8611
Median			70,0000	70,8333	78,5714	75,0000	70,0000	79,1667	75,0000	66,6667	62,5000	91,6667
Std. Deviation			17,63123	20,40817	21,48386	22,39980	20,17386	21,82712	24,76859	22,28907	21,37871	20,11431
Variance			310,860	416,493	461,556	501,751	406,984	476,423	613,483	496,803	457,049	404,586
Percentiles			50,0000	45,8333	50,0000	45,0000	45,0000	54,1667	41,6667	41,6667	37,5000	66,6667
Płeć			A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik	F_wskaznik	G_wskaznik	H_wskaznik	I_wskaznik	J_wskaznik
Mężczyzn/Chtopakiem	N	Valid	974	974	974	974	974	974	974	974	974	974
		Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean		71,8213	70,3838	75,4349	75,4045	70,0948	78,3997	70,7223	65,9309	59,9516	83,1709
	Median		75,0000	75,0000	78,5714	80,0000	75,0000	83,3333	75,0000	66,6667	62,5000	91,6667
	Std. Deviation		17,43241	19,99944	20,29991	19,25412	19,69563	19,74178	24,44047	21,90881	21,70503	20,29496
	Variance		303,889	399,978	412,086	370,721	387,918	389,738	597,337	479,996	471,109	411,885
	Percentiles	15	55,0000	50,0000	53,5714	55,0000	50,0000	58,3333	41,6667	41,6667	37,5000	58,3333
Kobiet/Dziewczyną	N	Valid	926	926	926	926	926	926	926	926	926	926
		Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean		67,7326	66,0345	69,6435	62,9162	66,0729	72,3618	70,9798	63,7561	61,2627	82,5351
	Median		70,0000	66,6667	75,0000	65,0000	70,0000	75,0000	75,0000	66,6667	62,5000	91,6667
	Std. Deviation		17,60543	20,60611	22,29099	23,66654	20,47395	23,43989	25,12169	22,64054	21,02069	19,92827
	Variance		309,951	424,612	496,888	560,105	419,183	549,428	631,100	512,594	441,869	397,136
	Percentiles	15	50,0000	42,1901	42,8571	35,0000	45,0000	45,8333	41,6667	37,5000	37,5000	66,6667

Źródło: opracowanie własne wyników badania

Tabela 11. Wymiary jakości życia – 15-18 lat (pomiar pierwotny KIDSCREEN-52)

Wymiar jakości życia	ogółem średnia	ogółem SD	dziewczęta średnia	dziewczęta SD	chłopcy średnia	chłopcy SD
Zdrowie fizyczne	62,60	18,05	59,13	18,09	66,92	17,06
Samopoczucie psychiczne	60,55	20,97	59,17	21,88	62,30	19,66
Nastroje i emocje	72,18	18,06	68,66	18,92	76,60	15,89
Postrzeganie samego siebie	63,46	20,37	57,77	20,79	70,65	17,36
Niezależność	58,30	21,95	54,48	21,71	63,14	21,32
Relacje z rodzicami i życie w domu	64,20	22,10	62,67	23,50	66,14	20,08
Zasoby finansowe	51,60	27,50	51,08	28,20	52,27	26,62
Rówieśnicy i wsparcie społeczne	59,74	19,69	61,07	20,41	58,07	18,64
Środowisko szkolne	49,22	17,82	50,06	17,92	48,15	17,66
Akceptacja społeczna (bullying)	91,13	13,83	90,41	14,99	92,03	12,18

Źródło: pomiar bazowy: The KIDSCREEN Group, 2004; KIDSCREEN-52, Child and Adolescent Version in Polish language

Tabela 12. Wymiary jakości życia – LO/TECH (17-18 lat) – miary statystyczne (2021)

Wymiary jakości życia – KL. 6 SP – miary statystyczne												
			A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik	F_wskaznik	G_wskaznik	H_wskaznik	I_wskaznik	J_wskaznik
N	Valid	2156	2156	2156	2156	2156	2156	2156	2156	2156	2156	
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Mean			58,1308	58,1401	63,4459	56,9017	60,6378	67,7199	71,4324	60,8186	53,3299	87,7396
Median			60,0000	58,3333	67,8571	60,0000	60,0000	70,8333	75,0000	62,5000	54,1667	91,6667
Std. Deviation			19,59411	22,16516	22,72951	23,01723	21,93428	22,95223	24,02914	21,64095	19,48809	18,18067
Variance			383,929	491,294	516,631	529,793	481,113	526,805	577,399	468,331	379,786	330,537
Percentiles	15	35,0000	33,3333	39,2857	30,0000	40,0000	41,6667	50,0000	37,5000	33,3333	75,0000	
		A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik	F_wskaznik	G_wskaznik	H_wskaznik	I_wskaznik	J_wskaznik	
Statistics												
Płeć			A_wskaznik	B_wskaznik	C_wskaznik	D_wskaznik	E_wskaznik	F_wskaznik	G_wskaznik	H_wskaznik	I_wskaznik	J_wskaznik
Mężczyzną/Chtopakiem	N	Valid	974	974	974	974	974	974	974	974	974	974
		Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean		63,5575	61,2209	68,5135	64,6355	64,9384	70,5039	72,1766	61,8583	54,7870	87,6112
	Median		65,0000	62,5000	75,0000	65,0000	65,0000	75,0000	75,0000	62,5000	54,1667	100,0000
	Std. Deviation		19,52147	22,20406	21,14284	20,09729	21,59366	21,71972	24,18329	22,03291	19,70045	19,62326
	Variance		381,088	493,020	447,020	403,901	466,286	471,746	584,832	485,449	388,108	385,072
	Percentiles	15	41,2500	37,5000	46,4286	45,0000	45,0000	45,8333	50,0000	41,6667	33,3333	75,0000
Kobietą/Dziewczyną	N	Valid	1182	1182	1182	1182	1182	1182	1182	1182	1182	1182
		Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean		53,6591	55,6014	59,2700	50,5288	57,0939	65,4258	70,8192	59,9619	52,1292	87,8455
	Median		55,0000	56,2500	60,7143	50,0000	55,0000	66,6667	75,0000	58,3333	54,1667	91,6667
	Std. Deviation		18,50120	21,81765	23,14706	23,32345	21,58500	23,68445	23,89418	21,28374	19,23687	16,90743
	Variance		342,294	476,010	535,787	543,984	465,912	560,953	570,932	452,997	370,057	285,861
	Percentiles	15	35,0000	33,3333	32,1429	25,0000	35,0000	37,5000	41,6667	37,5000	33,3333	75,0000

Źródło: opracowanie własne wyników badania

Tabela 13. Porównanie wskaźników jakości życia dzieci i młodzieży (KIDSCREEN) (2021)

OBSZAR		KL. 2 SP			KL. 6 SP			KL. 2 LO/TECH		
		Niski wynik	W normie	Średnia	Niski wynik	W normie	Średnia	Niski wynik	W normie	Średnia
samopoczucie fizyczne		19%	81%	77,2	16%	84%	69,8	15%	85%	58,1
samopoczucie psychiczne	ogółem	15%	85%	79,7	13%	87%	68,3	13%	87%	58,4
	nastroje i emocje				17%	83%	72,6	17%	83%	63,5
	obraz własnej osoby				18%	82%	69,3	16%	84%	57,6
rodzice i niezależność	niezależność	19%	81%	69,6	15%	85%	68,1	20%	80%	61,1
	relacje z rodzicami/dom				14%	86%	75,5	16%	84%	67,9
	zasoby finansowe				16%	84%	70,8	23%	77%	71,2
wsparcie społ. i rówieśnicy		18%	82%	77,2	17%	83%	64,9	15%	85%	60,8
akceptacja społeczna		-	-	-	20%	80%	82,9	23%	77%	87,5
środowisko szkolne		22%	78%	77,9	17%	83%	60,6	18%	82%	53,3

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły podstawowej, N=1841 Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej, N=1900, Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=2156

12. SPIS TABEL I WYKRESÓW

Wykres 1. Charakterystyka respondentów – płeć i lokalizacja (KL. 2. SP)	12
Wykres 2. Charakterystyka respondentów - narodowość (KL. 2 SP)	13
Wykres 3. Charakterystyka respondentów – typ gospodarstwa domowego (KL. 2. SP)	14
Wykres 4. Charakterystyka respondentów – sytuacja materialna (KL. 2. SP)	14
Wykres 5. Charakterystyka respondentów – płeć i lokalizacja (KL. 6. SP)	15
Wykres 6. Charakterystyka respondentów - narodowość (KL. 6 SP)	16
Wykres 7. Charakterystyka respondentów – typ gospodarstwa domowego (KL. 6. SP)	17
Wykres 8. Charakterystyka respondentów – sytuacja materialna (KL. 6. SP)	17
Wykres 9. Charakterystyka respondentów – płeć i lokalizacja (LO/TECH)	18
Wykres 10. Charakterystyka respondentów - narodowość (LO/TECH)	19
Wykres 11. Charakterystyka respondentów – typ gospodarstwa domowego (LO/TECH)	20
Wykres 12. Charakterystyka respondentów – sytuacja materialna (LO/TECH)	20
Wykres 13. Czy uważasz, że ogólnie Twoje zdrowie jest [A1]...	21
Wykres 14. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [A2, A3, A4]	22
Wykres 15. Byłeś/aś pełen/pełna energii? [A5]	24
Wykres 16. Samopoczucie fizyczne – zestawienie średnich	25
Wykres 17. Czy Twoje życie było pełne radości [B1]]?	26
Wykres 18. Jak często w ostatnim tygodniu : [B2, B3]	27
Wykres 19. Jak często w ostatnim tygodniu odczuwałeś negatywne emocje? [B4, B5, B6]	29
Wykres 20. Jak często w ostatnim tygodniu byłeś zadowolony, z tego jaki jesteś? [B7]	30
Wykres 21. Samopoczucie psychiczne – zestawienie średnich	32
Wykres 22. Jak często w ostatnim tygodniu miałeś wystarczająco dużo czasu dla siebie? [C1, C2]	33
Wykres 23. Jak oceniasz kontakt z rodzicami w ubiegłym tygodniu? [C3, C4, C5]	36
Wykres 24. Czy w ostatnim tygodniu miałeś wystarczająco dużo pieniędzy? [C6, C7]	38
Wykres 25. Życie rodzinne i osobiste – zestawienie średnich	39
Wykres 26. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [D1, D2]	41
Wykres 27. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [D3, D4]	43
Wykres 28. Wsparcie i rówieśnicy – zestawienie średnich	44

Wykres 29. Czy myśląc o ostatnim tygodniu... : [E1, E2]	46
Wykres 30. Myśląc o ostatnim tygodniu, jak często potrafiłeś patrzeć i słuchać z uwagą: [E3]	47
Wykres 31. Myśląc o ostatnim tygodniu, Twoje relacje z nauczycielami były dobre: [E4]	48
Wykres 32. Środowisko szkolne – zestawienie średnich	49
Wykres 33. Średnie wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – wyniki ogółem	53
Wykres 34. Porównanie średnich wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27)	54
Wykres 35. Średnie wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – wyniki w podziale na klasy	56
Wykres 36. Średnie wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – wyniki w podziale na płeć	57
Wykres 37. Różnice międzypłciowe w zakresie samopoczucia fizycznego – wyniki w podziale na klasy	58
Wykres 38. Różnice międzypłciowe w zakresie samopoczucia psychicznego – wyniki w podziale na klasy	58
Wykres 39. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźnika rodzice i niezależność – wyniki w podziale na klasy	59
Wykres 40. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźnika wsparcie społeczne i rówieśnicy – wyniki w podziale na klasy	59
Wykres 41. Różnice międzypłciowe w zakresie wskaźnika środowisko szkolne – wyniki w podziale na klasy	60
Wykres 42. Czy w Twojej klasie są (lub były min. 3 miesiące) dzieci z Ukrainy?	61
Wykres 43. Czy w Twojej szkole są (lub były min. 3 miesiące) inne dzieci z Ukrainy?	62
Wykres 44. Czy w Twoim najbliższym otoczeniu (miejsce zamieszkania, przebywania) są (lub byli min. 3 miesiące) rówieśnicy z Ukrainy?	62
Wykres 45. Czy na co dzień spędzasz wolny czas z kolegami i koleżankami z Ukrainy?	63
Wykres 46. Jak oceniasz nastawienie do Ciebie kolegów i koleżanek z Ukrainy?	64
Wykres 47. Czy chciałbyś, aby Twoi koledzy i koleżanki z Ukrainy na stałe zostali w Polsce? ...	65
Wykres 48. Na ile zgadzasz lub nie zgadzasz się z poniższym stwierdzeniem? - stwierdzenia o zabarwieniu pozytywnym	66

Wykres 49. Na ile zgadzasz lub nie zgadzasz się z poniższym stwierdzeniem? - stwierdzenia o zabarwieniu negatywnym	67
Wykres 50. Ocena stwierdzeń - komponent poznawczy	68
Wykres 51. Porównanie wskaźnika dla komponentu poznawczego - wartość średnia	69
Wykres 52. Ocena stwierdzeń - komponent emocjonalny	70
Wykres 53. Porównanie wskaźnika dla komponentu emocjonalnego - wartość średnia	71
Wykres 54. Ocena stwierdzeń - komponent behawioralny	72
Wykres 55. Porównanie wskaźnika dla komponentu behawioralnego - wartość średnia	73
Wykres 56. Porównanie wskaźnika dla komponentu wskazującego na przemoc	74
Tabela 1. Porównanie wskaźników jakości życia dzieci i młodzieży (KIDSCREEN) 2023.	51
Tabela 2. Porównanie średnich wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) – w podziale na klasę i płeć	75
Tabela 3. Porównania wielokrotne parami średnich wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27) między klasami.	76
Tabela 4. Porównania międzyplciowe średnich wartości wskaźników jakości życia dzieci (KIDSCREEN-27)	77
Tabela 5. Różnice międzyplciowe w zakresie wskaźników jakości życia (KIDSCREEN-27) – wyniki w podziale na klasy	77
Tabela 6. Porównanie średnich wartości pytań KIDSCREEN-27 między klasami.	78
Tabela 7. Wymiary jakości życia – 8-11 lat (pomiar pierwotny KIDSCREEN-27)	81
Tabela 8. Wymiary jakości życia – 8-9 lat (KL.2 SP) – miary statystyczne (2021)	82
Tabela 9. Wymiary jakości życia – 12-14 lat (pomiar pierwotny KIDSCREEN-52)	83
Tabela 10. Wymiary jakości życia – KL. 6 (12-14 lat) – miary statystyczne (2021)	84
Tabela 11. Wymiary jakości życia – 15-18 lat (pomiar pierwotny KIDSCREEN-52)	85
Tabela 12. Wymiary jakości życia – LO/TECH (17-18 lat) – miary statystyczne (2021)	86
Tabela 13. Porównanie wskaźników jakości życia dzieci i młodzieży (KIDSCREEN) (2021)	87

ZAŁĄCZNIKI

Załącznikami do niniejszego raportu są:

1. Zał. 1. Podsumowanie realizacji projektu
2. Zał. 2. Zbiór danych z badania
3. Zał. 3. Dodatkowe zestawienia tabelaryczne

